

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Hasan DOĞAN'ın İlköğretim okullarında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Rol Oynama Yönteminin Öğrenme Düzeyine Etkisi başlıklı tezi jürimiz tarafından Tarih Öğretmenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. M. Ali ÇAKMAK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Muhammed ŞAHİN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Bahri ATA

(İmza)

Prof. Dr. Necdet HAYTA

Enstitü Müdürü

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ
TARİH ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA T.C. İNKILAP TARİHİ VE
ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNİN ÖĞRETİMİNDE ROL OYNAMA
YÖNTEMİNİN ÖĞRENME DÜZEYİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hasan DOĞAN**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. M. Ali ÇAKMAK**

Ankara – 2006

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ
TARİH ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA T.C. İNKILAP TARİHİ VE
ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNİN ÖĞRETİMİNDE ROL OYNAMA
YÖNTEMİNİN ÖĞRENME DÜZEYİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hasan DOĞAN**

Ankara – 2006

ÖNSÖZ

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Tarih Öğretmenliği Bilim Dalında hazırlanan bu çalışmada; 21. yüzyılda bilgi ve teknolojinin hayatımızı her anını kuşattığı bir dünyada, çoklu zeka ve öğrenci merkezli eğitim programlarının hayata geçilmeye çalışıldığı bir dönemde rol oynama yönteminin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının öğretiminde etkisini incelemek amacı güdülmüştür.

Bu çalışmanın Tarih Eğitimi alanında yapılan çalışmalara bir katkı sağlayacağı ümit edilmektedir

Çalışmamda beni bilgi ve deneyimleriyle destekleyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. M. Ali ÇAKMAK'a ve bu konuya yönelmemi sağlayan Yrd. Doç. Dr. Nurdan KALAYCI'ya teşekkürlerimi borç bilirim.

Tez çalışmamda değerli görüşlerini paylaşan ve ölçme aracının hazırlanmasında katkıda bulunan Arş. Gör. Ahmet ŞİMŞEK'e, verilerin analizinde Arş. Gör. Sami ŞAHİN'e, tezin yabancı kaynak taramasında yardımcı olan Nurdan AKIN'a teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmam boyunca bana katlanan eşim. Şeyda çocuklarım Duygu ve Emre'ye de teşekkürler.

Hasan DOĞAN

ÖZET

Alan araştırması niteliğini taşıyan bu çalışma, Giriş, İlgili Yayın ve Araştırmalar, Yöntem, Bulgular ve Yorum, Sonuç ve Öneriler olmak üzere beş ana bölümde oluşmuştur.

İlköğretim 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde rol oynama yöntemi ile düz anlatım yönteminin öğrenci erişileri üzerindeki ölçmelerinin amaçlandığı bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Rol oynama yöntemi, ilköğretim 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretimine düz anlatım yöntemine göre;

- a. Bilgi düzeyinde,
- b. Kavrama düzeyinde,
- c. Uygulama düzeyinde,
- d. Toplam öğrenci erişilerinde daha başarılı mıdır?

Araştırmada bu sorulara cevap bulabilmek için önce, yurtiçi ve yurtdışı ilgili yayın ve araştırmalar taranmıştır. Elde edilen bulgular ışında ilköğretim 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde uygulama yapılacak ünite olarak “Türk İnkılabı” ünitesi seçilmiştir. Bu üniteye göre test geliştirilmiştir. Hazırlanan test ön test olarak uygulama yapılacak deney ve kontrol grupların da gerçekleştirilmiştir. M.E.B. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Programına uygun olarak seçilen bölüm rol oynama yöntemi ve düz anlatım yöntemine göre uygulama yapıldıktan sonra yine deney ve kontrol gruplarında son test uygulanmıştır.

Ankara ili Altındağ ilçesi Halim ŞAŞMAZ ilköğretim okulu 8/A (30), 8/B (30) olmak üzere toplam 60 öğrenci üzerinde yapılan araştırmanın sonucu olan bu çalışmada istatistiksel işlemler, uygulanan ölçme araçlarının geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırma sonucunda, rol oynama yönteminin İlköğretim 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde; bilgi, kavrama, uygulama düzeyleri ile toplam öğrenci erişilerine daha başarılı olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

ABSTRACT

This study is a field research, consists of 5 main chapters including Introduction, Related Publications and Researches, Method, Findings and Interpretation, Conclusion and Suggestions.

The aim of this study is to evaluate the influence of role-playing method and lecture method on the performance of the students in the “Turkish Republic Revolution History” in the 8th grade at the elementary schools. And also the following questions will be answered.

“Is the role-playing method more effective than the lecture method for teaching Turkish Republic Revolution History” of the 8th grade,

- a. at the level of knowledge,
- b. at the level of understanding,
- c. at the level of practise level,
- d. at the level of total student performance?”

First of all, to answer the above-mentioned questions with sub-questions, the related publications and researches, made at home and abroad were searched.

The unit “Türk İnkılabı” from the “Turkish Republic Revolution History” curriculum of the 8th grade was chosen and a test was prepared according to the unit. The pre-test was given to the experiment and control groups. Later on, the unit was performed according to the role-playing method and lecture method. After that, the past-test was given to the groups.

The sample of this research consists of 60 students at the 8/A (30) and 8/B (30) classes at the Halim ŞAŞMAZ Elementary School in Ankara, Altındağ. The statistical process of the evaluation means with its validity and reliability was realised.

As a conclusion, the teaching of “Turkish Republic Revolution History” of the 8th grade with role-playing method is more effective than those with the lecture method.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
I. BÖLÜM	
GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Problem Cümlesi	4
Alt Problemler	4
Denenceler	4
Sayıtlılar	5
Sınırlılıklar	5
Tanımlar	5
Araştırmanın Önemi	7
II. BÖLÜM	
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Kavramsal Çerçeve	8
2.1.1. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersleri	8
2.1.1.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Derslerinin ve Ortaya Çıkışı Günümüze Kadar Gelişimi	8
2.1.1.2. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Derslerinin Amaçları	14
2.1.1.3. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi ve Konularının İlköğretim Programına Yansıması	17
2.1.1.4. T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretimi ve Yöntem Sorunu	18
2.1.1.5. Aktif Öğrenme	22
2.1.1.5.1. Aktif Öğrenmede Öğrenci	23
2.1.1.5.2. Aktif Öğrenmede Öğretmen	24

2.1.2. 0-14 Çocuklarının Psikolojik Gelişim Özellikleri ve Rol Oynama	
Yöntemi.....	24
2.1.2.1. Çocuk ve Rol Oynama	24
A. Oyun ve Çocuk İçin Önemi.....	25
B. Çocuğun Genel Gelişimi	27
2.1.2.2. Çocuğun Eğitim-Öğretimi ve Rol Oynama Yöntemi.....	28
A. Okul Öncesi Eğitim ve Rol Oynama Yöntemi.....	29
B. İlköğretim ve Rol Oynama Yöntemi	30
2.1.3. Drama.....	31
2.1.3.1. Drama ve Eğitimdeki Tarihçesi	31
2.1.3.2. Drama İle İlgili Kavramlar.....	34
A. Psikodrama	34
B. Yaratıcı Drama	34
C. Eğitici Drama	35
D. Rol Oynama	35
2.1.4. Rol Oynama Yöntemi ve Teknikleri, Tarih Derslerinde Rol	
Oynama Yöntemi, Rol Oynama Yönteminin Aşamaları	36
2.1.4.1. Rol Oynama Yöntemi ve Teknikleri.....	36
A. Parmak Oyunu.....	37
B. Modellerle Rol Oyunu.....	37
C. Sözsüz Rol Oyunu	38
D. Bağımsız Rol Oyunu	38
E. Bağımlı Rol Oyunu.....	38
2.1.4.2. Tarih Derslerinde Rol Oynama Yöntemi	39
2.1.4.3. Rol Oynama Yönteminin de Yer Alan Öğeler ve Rol Oynama	
Yönteminin Aşamaları	42
2.1.4.3.1. Rol Oynama Yönteminin de Yer Alan Öğeler.....	42
A. Çalışma Mekanı	42
B. Katılımcılar.....	43
C. Uygulama	43
D. Öğretmen.....	44
2.1.4.3.2. Rol Oynama Yönteminin Uygulama Basamakları.....	45

2.1.4.3.3. Rol Oynama Yönteminin Yararlılıkları ve Sınırlılıkları	49
2.2. İlgili Yayın ve Araştırmalar	50
III. BÖLÜM	
YÖNTEM.....	53
Evren	53
Denekler	53
Araştırma Deseni.....	53
Veri Toplama Araçları	54
İşlem Basamağı	54
Verilerin Çözümlemesi	54
IV. BÖLÜM	
BULGULAR	55
Bilgi Düzeyi Erişisine İlişkin Bulgular	45
Kavrama Düzeyi Erişisine İlişkin Bulgular	56
Uygulama Erişiyeye İlişkin Bulgular.....	57
Toplam Erişi İlişkin Bulgular	58
V. BÖLÜM	
SONUÇ VE ÖNERİLER	60
SONUÇ	60
KAYNAKÇA.....	62
EKLER.....	72
1. 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Programını Gösteren	
Çizelge	73
2. Hedef-Davranış ve Sorular.....	86
3. Günlük Ders Planı Örnekleri.....	98
4. Uygulamaya Yönelik Pedagojik Kurs Sertifika Örnekleri.....	114
5. Rol Oynama Yöntemi Uygulama Fotoğrafları.....	117

TABLoların LİSTESİ

Tablo I. Türk Tarihini Öğrenmenin Gerekliliği	16
Tablo II. Tarih Derslerinde Öğrencinin İlgi Duyduğu Dönemler	16
Tablo III. Öğrenme Yöntemleri ve Hatırda Tutma	21
Tablo IV.1. Deneklerin Dağılımı	53
Tablo IV.1.1. Araştırma Deseni	53
Tablo V.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Bilgi Düzeyi Erişileri	55
Tablo V.1.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Bilgi Düzeyi Gruplar Arası Erişileri	56
Tablo V.1.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Kavrama Düzeyi Erişileri	56
Tablo V.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Kavrama Düzeyi Gruplar Arası Erişileri	57
Tablo V.3. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Düzeyi Erişileri	58
Tablo V.3.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Düzeyi Gruplar Arası Erişileri	58
Tablo V.4.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Toplam Erişileri	59
Tablo V.4.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Toplam Erişileri	59

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde; Problem Durumu, Problem Cümlesi, Alt Problemler, Denenceler, Sayıtlılar, Sınırlılıklar ve Tanımlar üzerinde durulmuştur.

PROBLEM DURUMU

Tarih öğretiminde geleneksel değerlendirme ve uygulamaları geliştirmeye yönelik son zamanlarda gerçekleştirilen girişimlerin en önemli eksikliği, tarihsel düşüncenin doğası ve özelliklerinin eğitimle olan ilişkisini göz ardı etmiş olmasıdır. Bilgi üretimindeki patlamalar, iletişim alanında sağlanan gelişmeler, iş hayatındaki ihtisaslaşma ve fertlerin giderek farklılaşan eğitim ihtiyaçları, okulların fonksiyonlarının yeniden gözden geçirilmesini öğretme ve öğrenme stratejilerinin geliştirilmesini ve “ne öğretilim?” sorusuna da cevap aranmasını gerekli hale getirmiştir (Safran, 1994, s.1).

Bu problem tarih içinde geçerli bir problemidir. Özellikle günümüzde okullarda tarih derslerinde başarısız öğrencilerin başarısızlık nedenleri ile ilgili verdikleri cevaplar genel olarak şöyledir:

“Ezber derslerinden nefret ediyorum”

“Gelecekte bana hiç yararı olmayacağına inanıyorum”

“Tarihi sevmiyorum, dersler sıkıcı geliyor”

“Düşünmeden çok ezberlemeyi gerektiriyor”.

Ülkemizde Safran’ın Ankara ili ölçeğinde, tarihe yönelik öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine ilişkin çalışmasında, öğrencilerin %60,5’ine göre tarih dersi ezbere dayanmaktadır. Bu da öğrenmeyi güçleştirmektedir. Öğrencilerin %63,8’i tarih konularını sıkıcı bulmaktadır. Öğretmenlerin derste kullandıkları yönteme ilişkin cevaplarında ise düz anlatım yöntemi %72,5 ile sık sık, %27,5 ile de arasıra kullanılan yöntem olmuştur. Yine öğrencilere göre öğretmenler; %38,1 ile sık sık, %42,1 ile de arasıra düz anlatım, yöntemi kullanmaktadırlar (Safran, 1993b, s.4).

Bu problem sadece bize özgü bir problem değildir. Amerika’da öğrencilere en ilginç ve önemli derslerin listesini yapmaları istenmiştir. Sonuçta aşağıdaki gibi bir sıralama yaptıkları görülmüştür.

En ilginçten az ilginç olana doğru

Beden eğitimi

Fen

Matematik

Coğrafya

Ev ekonomisi

Tarih

En önemliden önemsiz olana doğru

Matematik

Ev ekonomisi

Fen

Beden eğitimi

Tarih

Coğrafya (Sosyal Bilimler Öğretimi, 1997, s.1-7).

Görüldüğü gibi tarih dersleri öğrenciler tarafından en az ilginç ve en önemsiz ders olarak algılanmaktadır. İnsanların tarih sıkıcı ve gereksiz görmelerinin en önemli nedeni öğrencilerin ders konularıyla kendileri arasında bağlantı kuramamalarıdır. Bunun da tarih dersinin öğretim yöntemleriyle bir ilgisi vardır.

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ve diğer tarih derslerinin hangi kademe de okutulursa okutulsun iki amaç merkezinde yapılandığı görülmektedir. Bunlar tarih şuuru ve vatandaşlık şuuru kazandırma amaçlarıdır (Emiroğlu, 2006:98). Bu amaçları gerçekleştirmede öğretmenin kullandığı yöntem ve teknikler ön plana çıkmaktadır. Yukarıda bahsedilen tarih öğretimi ile ilgili sıkıntıların ortadan kaldırılmasında bu yöntem ve tekniklerin sorunu çözmede önemli bir rol oynayacağı açıktır.

21. yüzyılda bilgi ve teknolojinin yaşamın her anını böylesine etki altına aldığı bir dünyada eğitim-öğretim ortamlarının, öğrenmeyi, problem çözmeyi öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Eğitimciler eğitim ve öğretimi daha etkili ve verimli hale getirmek amacıyla birçok öğretim yöntem ve tekniğini geliştirmişlerdir. Son yıllarda özellikle aktif öğretim yöntemleri diye adlandırılan yöntemler içerisinde tarih öğretimi için rol oynama yönteminin ön plana çıktığını görebiliyoruz. Bu bağlamda değişim süreci içerisindeki tarih öğretiminde rol oynama yönteminin dersi monotonluktan kurtarıp, öğrencinin başarısına olumlu katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

Rol oynama yöntemi değişik amaçla kullanılabilir. Bunların en önemlileri şunlardır:

- a. Tutum ve kavram geliştirme
- b. Tutum ve kavramları gösterme
- c. Sosyal durumlar derinlemesine anlama
- d. Toplumsal problemleri çözme
- e. Problemle ilgili denenceleri test etme
- f. Liderlik ve diğer sosyal becerileri uygulama (Erden, 1996, s.141).

Rol oynama yöntemi sadece konunun canlandırılması ya da oyunun sergilenmesi etkinliğinden ibaret değildir. zorlu çalışma isteyen oyun öncesi çalışması ile oyun sırasında ve sonrasında tartışma ve değerlendirme aşamalarını içerir (Taymaz, 1982, s.141). Böylelikle öğrencinin bu etkinlikleri sadece bir oyun şeklinde algılaması önlenmiş olur. Tarih konuları aynı zamanda rol oynama yöntemi için uygun bir yöntemdir. Tarihimizdeki zenginlikler (belgeler, romanlar, hikayeler, anekdotlar, müzeler, kalıntılar vb...) bu tür aktif yöntemler sayesinde değerlendirilebilecek, öğrencilerin tarihe ilgisini ve tutumlarını olumlu hale gelmesinde katkıda bulunarak, tarih öğretiminin eğitimsel amaçlarına ulaşılmasını olumlu bir şekilde etkileyeceklerdir.

PROBLEM CÜMLESİ

İlköğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde kullanılan düz anlatım yöntemi ile rol oynama yöntemi arasında öğrenci erişileri bakımından bir fark var mıdır?

ALT PROBLEMLER

1. Düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrenciler ile rol oynama yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin bilgi düzeyindeki erişilerinde anlamlı bir fark var mıdır?

2. Düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrenciler ile rol oynama yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin kavrama düzeyindeki erişilerinde anlamlı bir fark var mıdır?

3. Düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrenciler ile rol oynama yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin uygulama düzeyindeki erişilerinde anlamlı bir fark var mıdır?

4. Düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrenciler ile rol oynama yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin toplam erişilerinde anlamlı bir fark var mıdır?

DENENCELER

1. Rol oynama yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin bilgi düzeyi erişisi, düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin erişilerinden yüksektir.

2. Rol oynama yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin Kavrama düzeyi erişisi, düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin erişilerinden yüksektir.

3. Rol oynama yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin uygulama düzeyi erişisi, düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin erişilerinden yüksektir.

4. Rol oynama yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin toplam erişileri, düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin erişilerinden yüksektir.

SAYILTILAR

1. Bu araştırmada random tekniğinden hareketle 8/A ve 8/B sınıfları, bilişsel açıdan eşit kabul edilmişlerdir.

2. Araştırmada kontrol edilemeyen değişkenler 8/A ve 8/B sınıflarındaki bütün öğrencileri eşit şekilde etkilemiştir.

SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde beşinci bölüm olan “Türk İnkılabı” konularıyla,

2. Bu bölümde kazandırılacak davranışlar açısından bilgi, kavrama, uygulama ve toplam erişiler yönü ile,

3. M.E.B. Ankara ili Altındağ İlçesi Halim Şaşmaz İlköğretim Okulu ile,

4. Uygulamadaki hedef ve davranışlar M.E.B. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük programındaki şekliyle ele alınarak sınırlandırılmıştır.

TANIMLAR

1. Rol Oynama

Rol oynama, imgeleriyle (hayali olarak) ya da açıkça, bir başkasının veya başkalarının işlevlerini kabullenmedir. Özgün şekliyle G.H. Mead tarafından kişinin

ve toplumun felsefi çözümlemelerinde bir araç olarak kullanılan rol oynama, günümüzde psiko-terapi, grup dinamiği ve eğitimde kullanılmaktadır (Aral, 2003, s.111).

2. Öğrenme:

Öğrenme davranışta bir değişmedir. Daha belirgin ifadeyle, öğrenme yaşantı ürünü ve nispeten kalıcı izli davranış değişmesidir (Tekin, 1996, s.4).

3. Öğretme:

Öğretme en geniş anlamıyla öğrenmeyi sağlama etkinlikleridir (Fidan, 1985; s.12).

4. Öğrenme Yöntemi:

Bir derste amaçların gerçekleştirilebilmesi için bilgilerin nasıl kazandırılacağına dair öğretmenin genel yaklaşımıdır (Barth-Demirtaş: 1996;7).

5. Dramatizasyon:

Dramatizasyon, istenildiği anda yaşanılmayacak olayların, öğrenciler kendileri tarafından yaşanarak temsil edilmesidir (Erden, 1998, s;138).

6. Düz Anlatım Yöntemi:

Öğretmenin bilgilerini, pasif bir şekilde oturarak dinleyen öğrencilere otokratik bir biçimde ilettiği, geleneksel bir yöntemdir (Küçükahmet, 1994; 41).

7. Erişi:

Yetişğe girişteki davranışlar ile yetişekten çıkıştaki davranışlar arasındaki hedeflerle tutarlı fark (Ertürk 1982, s.115).

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Eğitim ve öğretimin son yıllarda yeniden şekillendiği ülkemizde en önemli çalışmaların başında öğrencilerin farklı zeka türlerinde oldukları ve eğitimin öğrenciyi merkeze alan öğrenci merkezli eğitimi esas alacak şekilde oluşturulması çabalarıdır.

Tarih eğitiminin amaçlarına baktığımızda Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını gerçekleştirmede temel yapı taşı rolünü üstlendiğini görmekteyiz. Böyle hayati rolü olan tarih eğitimi ne yazık ki bugün istediğimiz, hedeflediğimiz noktada değildir. Bu gerçekten hareketle bu sorunu ortadan kaldıracak çok önemli değişiklikler hayata geçirilmekte, Milli Eğitim yeniden yapılanmaktadır. Bu yapılanma içerisinde eğitimin bütün kademelerinde tarih konuları içerik olarak değişikliğe uğradığı gibi dersin işlenişine yönelik yeni yöntemlerin uygulanması gerektiği bütün eğitimciler tarafından vurgulanmaktadır. Çünkü bütün bu çalışmalar hayata geçtiği ölçüde bir anlam taşıyacaktır. Programların uygulanabilir olabilmesinde etkin rolü öğretmenlerimiz oynayacaktır. Öğretmenlerimize tarih eğitimindeki yeni gelişmeler, yöntem ve teknikler ulaştırılabildiği ölçüde bu hedeflere ulaşılacaktır.

Bu çalışma ile bugün modern dünyada başarıyla uygulanan, rol oynama yönteminin, tarih öğretiminde; öğrenciyi tarihin içine sokacak onun ilgisini ve tutumunu geliştirecek bir yöntem olduğu düşünülmektedir. Tarih konularının doğası gereği zaten bu yöntem en uygulanabilir bir yöntemdir. Ancak bu yöntemi uygulamada eğitim pedagojisi önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmanın bunu sağlamada katkı yapacağı umulmaktadır.

II. BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi ortaya konulmaya çalışılmış ve araştırmayla ilgili yayın-araştırmalar kısa açıklamalar ile tanıtılmıştır.

2.1. Kavramsal Çerçeve

Bu alt bölümde T.C. İnkılap Tarihi Dersleri, 0-14 Yaş Arası Çocukların Psikolojik Gelişim Özellikleri ve Rol Oynama Yöntemi, Drama, Rol Oynama Yöntemi ve Çeşitleri-Tarih Derslerinde Rol Oynama Yöntemi ele alınmıştır.

2.1.1. İnkılap Tarihi Dersleri

2.1.1.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Derslerinin Ortaya Çıkışı ve Günümüze Kadar Gelişimi

Özellikle XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVI. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren dünya üzerindeki değişimin odağı Avrupa olagelmıştır. Rönesans’la mevcut skolastik düşünceyi bertaraf ederek yerine pozitif felsefeyi hakim kılmak için çalışan Avrupa, Reform hareketleri ve Protestanlığın ortaya çıkışıyla düşüncesini Hristiyan dininin tasallutundan kurtararak sekülerleşme sürecine girmiştir.

1774 Amerikan Hürriyet Beyannamesi belki de mekan olarak Kıta Avrupa’sı dışında gelişen tek hareket gibi görünse de kaynağındaki kültürün ayniyeti fark edilir. 1789 Fransız İhtilali, Dünyaya hürriyet, eşitlik, insan hakları ve milliyet duygularını yayarken, milliyet duygusunun bir uzantısı olan uluslara ait devletlerin oluşturulması arayışını ortaya çıkarmıştır. XIX. Yüzyılda İngiltere’nin öncülüğünde gelişen Sanayi İnkılabı belki farkında olmadan Avrupa toplumunun uluslaşma sürecine katkıda bulunmuştur. Artık dünyada Avrupa merkezli değişimin bir sonucu olarak gelişen uluslaşma cereyanı ile imparatorluklarla “tebaa” adını taşıyan topluluklar “vatandaş” hüviyetine sahip olmuşlardır.

Bizde ise Osmanlı Devleti’nden Cumhuriyete geçişle birlikte ümmet yapısına sahip toplumun modern-ulus topluma; çok milletli/topluluklu, çeşitli dilli, çok kültürlü ve farklı etnik yapıdaki imparatorluk idaresinden, modern-ulus devlete bir geçiş yaşanmıştır. Her ne kadar bu, yönetime hakim kadronun tercihi gibi görünse de dünyada son üç asırdır, bizde ise son yüz elli yıldır meydana gelen gelişmelerin bir sonucuydu.

Bütün bu değişim ve yeniliklerin toplum tarafından kabulünden eğitimin rolü Tanzimat’ın ilanı ile gelişen olaylarla anlaşılmış, bu yolla yeni bir toplumun oluşturabileceği fikri kabul görmüştür. Artık ulus bilincine ermiş vatandaşlar yetiştirmek, eğitimden beklenen birinci hedef olmuştur. Burada sorun vatandaşlık bilincine sahip olan bireylerin devletin yapısını, işleyişini tanımaları, birey olarak hem buna katılmaları hem de yapıyı bozmadan sistemi geliştirebilmelerinin eğitiminin nasıl verilmesi gerektiği olmuştur. İşte böyle bir eğitimde Tarih biliminin rolü ne olmalıydı?

Avrupa devletleri uluslaşma süreçlerinde Tarih biliminden faydalanmanın önemini kavrayarak kendi tarihlerini ulus bazında araştırmışlar, elde ettikleri veriler ile ulusal menfaatlerinin sentezini yaparak en pragmatik bir biçimde tarihi kurgulamışlardır. Bizde de benzer durumlar yaşanmıştır. Milli Eğitim Politikası olarak adlandırılan bütün bu çabaların hedefi istenilen insan profilinde yatmıştır. X. Milli Eğitim Şurasında vurgulanan bu durum için şöyle denmiştir:

“Tanzimat’tan bu yana yeni bir toplum yaratmaya çalışıyoruz. Bu nedenle eğitim ve öğretim alanında yüz elli yılı aşkın bir süreden beri sürekli arayış içindeyiz. Bu arayış dün Osmanlı Devleti’nin politikasından kaynaklanmaktadır. Öyleyse devletin genel politikası bilinmeden Milli Eğitim Politikası oluşturulamaz. Milli Eğitim Politikasını açık seçik biçimde ortaya koymadıkça toplumu geliştirme, yaratma, çağdaşlaştırma olanağı yoktur.”

Ülkemizde resmi tarih tezinin uzantısı şeklinde düzenlenen müfredat ve ders kitaplarında Tarih öğretiminin ihdasının, 1929 yılında Mustafa Kemal’in direktifleri ile 1930 yılında Türk Ocağı bünyesinde kurulan “Türk Tarihini Tetkik Cemiyeti’ni”

bir yıl içinde oluşturduğu komisyonun kaleme aldığı kitapla gerçekleştirmeye başladığını görüyoruz. 605 sayfalık “Türk Tarihinin Anahatları” kitabı kısa sürede basılarak yurttaşlara tarih bilinci kazandırmak gayesini gütmüşse de yapılmış hatalar sonucunda ilim çevrelerinden pek onay görmemiştir. Kitabın sadece son sayfasının Türkiye Cumhuriyeti Tarihine ayrıldığı görülmüştür. İlk Anayasanın kabulünden yaklaşık yedi yıl sonra yazılmış ve son beş yılda önemli inkılapların yapılmış olmasına rağmen yedi yıl sonra yazılmış ve son beş yılda önemli inkılapların yapılmış olmasına rağmen bu tarihi sürecin bir sayfaya sıkıştırılmış olması, ne kadar acele yazıldığını ortaya koymuştur (Behar, 1982, s.114).

Yine 1931 yılında, Lise I. Sınıflar için hazırlanmış Tarih müfredatı insanlığın doğuşundan Cumhuriyete kadar geçen zamanı ele almıştır. 84 sayfalık programın son beş sayfasını Türkiye Cumhuriyeti Tarihine ayrıldığını görüyoruz.

Türk Tarihinin Anahatları’ndan sonra 4 cilt olarak çıkartılan “Tarih III” ders kitabının 4. cildi tamamen Türkiye Cumhuriyeti Tarihine ayrılmıştır. İki kısımdan oluşan bu kitabın birinci kısmında Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu, ikinci kısmında ise İstiklal Harbi’nden sonraki İnkılap ve Islahat Safhaları başlığı ile yapılmış inkılaplar ele alınmıştır (Behar, 1982, s.114). I. Dünya Savaşı sonrası Osmanlı Devleti’nin durumu ile başlayan kitap Milli Mücadele Dönemi, savaş sırası dış siyasal ilişkileri, toplumsal ve hukuksal laikleşme süreci ile yeni değişimlerin beraberinde şekillenen devlet-toplum düzeni ana hatlarıyla gösterilmiştir. Kitabın en belirgin özelliği Cumhuriyetin tarihini, basım yılı olan 1931’e kadar uzanan son gelişmeleri de yansıtacak şekilde değerlendirmiş olmasıydı (Arslan, 1994, s.296).

1932 yılına geldiğimizde Reşit Galip’in özellikle Cumhuriyetin onuncu yıldönümü dolayısıyla üniversitelerde inkılap tarihi derslerinin okutulması yönündeki gündeme gelen teklifi iki yıl sonra ses bulmuştur. O zamanki İstanbul Daarrülfünun’un yeni rejimle tam uyuşmaması böyle bir teklifte önemli rol oynadığı söylenebilir (Toprak, 1997, s.17). Ders kitaplarının bunca ayrıntılı olmasına rağmen genç kuşakların inkılapları daha iyi anlaması, yeni rejimi benimseyerek sahiplenmesi amacıyla diğer ulusların ideolojik tavırları ile yapılmış inkılapların mukayeseli, üniversite düzeyde derslerin verileceği “İnkılap Enstitüsü” 1933 yılında kurulmuştur.

Dersi verecek kimseler için dört kişilik kadro tahsis edilmiştir. Bu kadrolardan birincisine Türk Devrimi'nin siyasal tarihini anlatması için Yusuf Hikmet Bayur ve yardımcı olarak Doçent Enver Ziya Karal; ikinci kadro Türk Devriminin dünyadaki diğer devrimlerle mukayesesini ve hukuki boyutunu ortaya koyması için Mahmut Esat Bozkurt ve yardımcı olarak Doçent Yavuz Abadan; üçüncü kadroya inkılapların ekonomik yönünü ele alan Yusuf Kemal Tengrişenk ile yardımcısı Doçent Ömer Lütfi Barkan; dördüncü kadroya ise dünyadaki siyasi partiler ile siyasal sistemlerin içinde Türkiye'deki siyasal hayatı değerlendiren Recep Peker ve yardımcı olarak Doçent Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun getirildiğini görüyoruz.

Kadro tahsis edilen zevatın milli mücadele ve inkılaplarda aktif rol almış; daha sonra da Cumhuriyet'in siyasi, ekonomik ve ilim hayatına damga vurmuş insanlar olması yeni rejimin en yetkili kişilerce en iyi şekilde anlatılacağı inancının bir uzantısı olsa gerekir. Yusuf Hikmet Bayur'un Tarihçi, Mahmut Esat Bozkurt'un hukukçu, Yusuf Kemal Tengrişenk'in ekonomist, Recep Peker'in siyasetçi kimliği ile Türk Devrimini çeşitli yönlerden ele alan dersler vermeleri bu derslere verilen değer bir ölçüsüdür.

İlk ders 4 Mart 1934'de Reşit Galip'in teklifini çağrıştırmıcasına İstanbul'da verilmiştir. 20 Mart'ta da İsmet İnönü'nün açılış konuşmasına binaen Ankara Halkevi'nde verildiğine şahit oluyoruz. Bütün bu konferansların notları sonradan "İnkılap Enstitüsü" tarafından kitap haline getirilerek öğrencilere sunulmuştur. Tarih III kitabının dördüncü cildi ile ortaöğretime konulan bu dersler aynı yıllarda üniversite son sınıfta okutulmak üzere zorunlu hale getirilmiştir.

İnkılap Tarihi derslerinin ortaya çıkmasını, kısa zamanda gelişerek bu kadar önemsenmesinin sebepleri nelerdir? Niçin çıkışından birkaç yıl içinde zorunlu hale getirilmiştir?

1930'lu yıllar için derslerin çıkış noktası Avrupa'da yükselen totaliter rejimlere (Faşizm, Nazizm ve Bolşevizm) karşı gençlerimizi korumak ve onları Cumhuriyet idealine bağlamak, (Toprak, 1997, s.19). diğer rakip ulus-devlet ideolojilerine karşı kendi ulus-devlet ideolojisinin egemenlik ve nüfuz alanını korumak

(Berktaş, 1997; s.29) olarak tespit edilse de genel anlamda ilk verildiği tarihten günümüze kadar Milli Mücadele sonucu kurulan yeni devletin ideolojik örgüsünü topluma benimseterek yayma projesine bir aracı olarak ortaya çıkmıştır (Arslan, 1994, s.295). 1981 yılındaki müfredat daha açık bir ifade ile öğrencilere Atatürkçülük felsefesinin gereklerini bir davranış haline getirecek durumda yetiştirilmesi (M.E.B. Ortaokul Programı, 1995, s.1999) amaçlanmıştır. Hatta 1942 yılında o zamana kadar üniversitelerin son sınıflarında okutulan derslerin “İnkılap Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi” adı altında verilmesinin kararlaştırılması amacı ortaya koymaktadır.

Zaman içerisinde İnkılap Tarihi derslerinin muhtevalarında dönemin iktidar sahiplerinin etkilerini yayınlanmış ders kitaplarından tespit etmek mümkündür. Devrin iktidarına hakim olanların fikirleri doğrultusunda derslerin şekillendiğini söyleyebilir. Zaten özellikle 1930’lu yıllardaki ders veren kadronun Milli Mücadele ve devrim sürecini aktif olarak yaşayan, rejimin kuruluşuna katkıda bulunmuş kişilerden olması (Aybars, 1994, s.287). durumu açıklamaktadır. Özellikle ders kitaplarında devrin tek partisi olan CHP’nin her zaman popülaritesini korumak için yoğun bir propaganda yaptığı ayırt edilebilir. 1934’te 4 cilt halinde çıkan “Tarih III” kitabının Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihini işleyen son cildinde 1924’te yasal olarak kurulmuş ve kısa sürede kapatılmış Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası “Halifetin ilgasından sonra şahsi mevki hislerinden, menfaatperest endişelerinden, Türk milletinden hakiki ruhunu yüksek anlayışını tanımamaya giden sebepler altında toplanan yeni bir muhabbet cereyanı” olarak nitelendirilmiştir (Tarih III, 1934, 187-189) Kitabın ilerleyen bölümlerinde muhalif parti ve genel muhalefet tutucu gerici, dinci çevrelerle işbirliği yapmakla suçlanmıştır (Behar, 1982, s.116).

Tek parti dönemini 14 Mayıs 1950’de son bulmasıyla iktidara hakim olan Demokrat Partinin mevcut rejimi, inkılapları anlatan müfredatın mantalitesinde herhangi bir sapma yapmaksızın bazı ekleme bölümlerine kendi iktidarına sağlamlaştırma yoluna gittiği gözlemlenir. 1944’te Enver Ziya KARAL’ın kitabının ardından yayınlanan Enver Behnan ŞAPOLYO’nun yazdığı “Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1918-1950” isimli kitapta DP’nin iktidara gelmesi kansız ihtilal olarak

nitelendirilirken “II. Dünya Savaşı’nın doğurduğu pahalılık ve sefalet ortamının halkı ezmesi sonucu ortaya çıkan demokrasi bilincinin Tek Parti ve Milli Şef yönetimine nefret duyguları uyandırarak halkın iktidara cephe almasına neden olduğu” (Arslan, 1994, s. 299) vurgulanmıştır. Yine aynı kitapta AKHİSAR Cephesi başarısının Celal BAYAR ve Galip Hoca’ya atfettirilip İsmet İNÖNÜ’nün devre dışı bırakılması bunlara örnek teşkil etmiştir.

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi ile iktidarı ile geçirenler en kısa zamanda kitaptaki bütün bu bölümleri çıkarmışlar, sınavlara dahil etmemişlerdir (Behar, 1982, s. 113-114).

Özellikle 1960’lardan itibaren, gençliğin Atatürkçü Düşünceden uzak siyasi ideolojilere yönelmesi, bu derslerin misyonunun etkisiz hale geldiği yönündeki görüşleri güçlendirmiştir. Bunun sonucunda orta ve yükseköğretim gençliğinin içinde yer aldığı siyasi kamplaşmayı ve terörü önlemek amacıyla 12 Eylül 1980 hareketi gerçekleştirilmiştir. İnkılap Tarihi derslerinin ilk oluştuğu tarihten günümüze en büyük değişimin bu askeri hareketle gerçekleştiği görülmektedir. Hareketin lider kadrosu hemen harekete geçerek, Atatürkçü düşünceye bağlı bir gençlik yetiştirmek için Türk İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretimini yeniden düzenlemiştir. İlköğretimin 8. sınıftan başlayarak üniversitelerin son sınıfına kadar zorunlu hale getirilmiştir. Ancak, bu dersin amaçlarının daha iyi gerçekleştirebilmesini sağlamak için diğer ders programlarında da öğrencileri Atatürk’e bağlayıcı esaslar üzerinde durulması kararlaştırılmıştır. Netice itibariyle yeni düzenlemeler yapılarak Atatürk İlkeleri ve Türk Devrimi ile ilgili yaklaşımlar hemen hemen bütün derslerin konularını kapsayacak şekilde genişletilmiştir (Yılmaz, 2005, s.6). Ancak bu düzenlemeler üzerinden çeyrek yüzyıl geçtikten sonra bugün, çeşitli kesimlerde bu derslerin yeterince etkili olmadığı görüşü egemenliğini sürdürmektedir (Öztürk, 2005, s.52).

Günümüzde ise Milli Eğitim Bakanlığının öğretim programlarındaki değişiklikler ilköğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin programını da etkilemiştir. Programda günümüz öğrenci merkezli eğitimi esas alan önemli değişiklikler yapılmıştır. 17.04.2006 Talim Terbiye Kurulu Kararıyla Türkiye

Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin Öğretimi yani bir boyut kazanmıştır (meb.gov.tr/prog-giris).

2.1.1.2. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Derslerinin Amaçları

Dünya genelinde ve toplumumuzda gençlerin tarih bilincine sahip olarak yetiştirilmesine önem verilmektedir. Bunun başlıca nedeni ise; birincisi tarih bilincinin insanların yaşamları boyunca vaziyet alışlarını ve hareketlerini olumlu yönde etkileyen bir formasyon olması, ikincisi tarih bilincinin oluşumunun toplumca ve özellikle de örgün eğitim kurumlarınca etkilenebilir olduğunun kabul edilmesidir (Tekeli, 1998, s.29).

Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi dersi ile genel olarak gençlerde Türk İnkılabının temel Felsefesine, Cumhuriyet rejimine ve Atatürk ilke ve İnkılaplarına yönelik olumlu tutum kazandırmak hedeflenmektedir (Safran, 2004, s.112).

Günümüzde İnkılap tarihi dersleri ilköğretimden yüksek öğretime kadar çeşitli dönemlerde zorunlu olarak verilmektedir. Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarında siyasi, tarihi, sosyal ve kültürel problemlerin yönlendirilmesi ve Osmanlıdan Cumhuriyete geçişin doğurduğu zorlukların doğal sonucu olarak tarih öğretimi, Avrupa merkezli milli bir yaklaşımla aynı doğrultuda planlanmış ve bunun için eğitime yönelen tarih, rejimin siyasal niteliğini, tarih öğretimi ve eğitimi çevresinde üslenerek İnkılap Tarihi adı ile Türk eğitim tarihindeki yerini almıştır (Yılmaz, 2004, s.1).

Bu ders ile, dışarıda özellikle “Avrupa’da yükselen totaliter rejimlere karşı Türk gençliğini korumak ve onları Cumhuriyet ideallerine bağlamak, Cumhuriyet ile birlikte gündeme gelen inkılap anlayışını onlara benimsetmek amaçlanmıştır (Toprak, 1998, s.19).

Bu amaçlar doğrultusunda tüm eğitim sisteminde ulaşmak istenen hedefler konusunda sosyal bilimlerin etkin bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede sosyal bilgiler, tarih ve vatandaşlık bilgisi dersleri ülkenin siyasal felsefesine bağlı olarak eğitim-eğitimin siyasal karakterli amaçlarının gerçekleşmesinde önemli bir işlevini yerine

getirmektedir. Cumhuriyet döneminde uygulamaya konulan Türk Tarih Tezi, Türk eğitim sisteminde yeralan derslerin amacını, niteliğini ve içeriğini etkilemiştir (Yılmaz M., 2005:3).

İnkılap Tarihi derslerinin okutulması 1925’li yıllarda Ankara Üniversitesi Hukuk Yüksek okulunda “İhtilaller Tarihi” ismiyle verilmeye başlanmış 1933 yılında İstanbul Üniversitesinin kurulmasıyla sistemli bir öğretime geçilmiş günümüze kadar dersin bütün öğretim düzeyindeki eğitim-öğretim süreci boyunca verilmesi ise daha sonraki yıllarda yine siyasal gelişmelerle ilişkili olarak gerçekleştirilmiştir (Yılmaz M., 2005, s.4).

İnkılap tarihi dersleri hangi kademedede okutulursa okutulsun temel iki amaç merkezinde yapılandırıldığı görülmektedir. Sözü edilen amaçlar; tarih şuuru ve vatandaşlık şuuru kazandırma amaçlarıdır.

Vatandaşlık şuurunun, tek başına ferdin ve devletin hak ve sorumlulukları çizgisinde tutulması halinde vatandaşlık şuuru kazandırmak amacı, oldukça sınırlı fakat müstakil bir boyut oluşturmaktadır. Ancak devlet ve fert etkileşimini tarihi süreç içerisinde yetiştirerek devlet fert münasebetinin ve hatta bağımlılığın süreklilik ve değişimini incelemek ve değerlendirmek söz konusu olduğunda vatandaşlık şuurunu geliştirme açısından temel ve uygun bir zemin teşkil ettiği açıkça görülecektir (Emiroğlu, 2006, s.98).

Ülkemizde tarih şuuruna ve vatandaşlık şuuruna öğrencilerin ulaşip ulaşamadıklarıyla ilgili en kapsamlı araştırma “Avrupa Gençlik ve Tarih Projesi” çalışmasıyla ortaya konmuştur. Yaklaşık 30, ülkede gerçekleştirilen projede Türkiye’de gençlerin soru kağıtlarına verdikleri kağıtlar tarih bilinci ile ilgili önemli ipuçları vermektedir. Öğrencilere sorulan; “Sizce Türk tarihini öğrenmenin gerekliliği aşağıdakiler ne kadar temsil eder?” sorusuna verilen cevaplar şu şekilde tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Türk Tarihini Öğrenmenin Gerekliliği.

	Ortalama	St. Sapma
A) Türk tarihindeki kahramanlıkları ve zaferleri	3,43	1,12
B) Üniversite giriş sınavı için	2,91	1,27
C) Kendi kimliğimi oluşturmak için	3,71	1,12
D) Geleneklerimizi, geçmişimizi, dinimizi öğrenmek için	4,24	0,93
E) İnsanın, toplumun gelişimini ve değişimini anlamak için	3,98	0,93
F) Dünyü ve bugünü anlayıp geleceği yönlendirmek için	4,38	0,93
G) Dünyada Türkiye'nin yerini belirleyebilmek için	3,85	1,08

Yukarıda belirtilen araştırma sonuçlarını değerlendiren Tekeliye göre, “Türkiye öğrencinin günü anlama, geçmişi yorumlama ve geleceğe yönelme açısından modernitenin tarih bilincine uygun bir bilince sahip olduğu söylenebilir” (Tekeli, 1998, s.199).

14/15 yaşlarındaki lise birinci sınıf öğrencileri üzerine yapılan aynı araştırmada öğrencilerin Türkiye tarihi bağlamında değişik tarih alanlarına ilgilerinin ne olduğu sorulmuş ve öğrencilerin verdikleri yanıtların ortalamaları içerisinde Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ortalaması en yüksek çıkmıştır.

Tablo 2. Tarih Derslerinde Öğrencinin İlgi Duyduğu Dönemler.

	Ortalama	St. Sapma
A) İslam Tarihi	3,88	1,16
B) B. Selçuklu ve A. Selçuklu Tarihi	3,41	1,08
C) Anadolu Beylikleri Tarihi	3,09	1,13
D) Osmanlı Tarihi	4,12	1,05
E) Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	4,29	0,96
F) Avrupa Tarihi	2,98	1,15
G) Eski Çağ Tarihi	2,86	1,27

Yukarıda tabloyu analiz eden Tekeli öğrencilerin ilgilerinin günümüze yaklaştıkça, öte yandan kendi kimlikleriyle özdeşleştikleri dönemlerde artmakta

olduğunu vurgulamıştır (Tekeli, 1998, s.203). Bu bağlamda T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretimi önem kazanmaktadır.

Devletlerde insanlar gibidirler. Doğarlar, büyürler ve ölürler. Ancak, şüphesiz bütün devletlerde tıpkı insanlar gibi mümkün olduğu kadar uzun süre, hatta sonsuza kadar yaşamak isterler. Durum böyle olunca, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’de tabii olarak, Atatürk’ün deyimi ile sonsuza kadar yaşamak, daha doğrusu kendisini sonsuza kadar yaşatacak nesiller yetiştirmek ister. Dolayısıyla eğitimin her aşamasında okullarda, benzer adlarla okutulan derslerle, öncelikle Cumhuriyet rejimini benimsemiş, daha sonrada, onu geliştirmek ve yüceltmek için çalışacak ve mücadele edecek bireyleri, nesilleri yetiştirmeyi amaçlar (Dönmez, 2006, s.165).

Tarih Bilinci ve Gençlik kitabında Tekeli Türkiye Cumhuriyetinin çağdaşlaşması projesi hakkında öğrenci görüşlerini analiz ederken öğrencilerin yaklaşık yüzelliylı aşan modernleşme sürecini benimsedikleri, Atatürk İnkılaplarını önemseyen, değer veren bireyler olduğunu vurgulamıştır. Ancak yine Tekeli tarafından bu tarih bilincinin oluşmasında ülkemizdeki tarih eğitimin tek belirleyici olmadığını, yaşamdan gelen diğer sosyalleşme kanallarında çok etkili olduğu gerçeğinin de unutulmaması gerektiği vurgulanmıştır (Tekeli, 1998, s.209-216).

2.1.1.3. İlköğretimde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi ve Konularının Programa Yansımaları

İlköğretim kurumlarında uygulanan İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, program T.C. İnkılap Tarihi müfredat programı olarak; 1981 tarihinde uygulamaya konulmuştur (MEB, Tebliğler Dergisi, 1981, s.205-210).

1982 tarihinde dersin ismi Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük şeklinde değiştirilmiştir (MEB Tebliğler Dergisi, 1982).

1982 yılında başlatılan ve 1986 tarihinden itibaren de sistemli bir şekilde uygulamaya konulan “Atatürkçülükle ilgili konuların programa aktarılması kararıyla (Tebliğler dergisi, 1986: 2212) yeni boyut kazanmıştır.

Günümüzde 1999 yılında zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılmasıyla I. Ve II. Kademe diye ayrılan ilköğretim kurumlarında Atatürkçülükle ilgili konular bütün derslere serpiştirilmiştir (Tebliğler Dergisi, 1999, s.601-673).

Bu çerçevede Matematik, Fen Bilgisi, Türkçe, Müzik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilgiler gibi derslere 1. sınıftan 11. sınıfa kadar Atatürkçülükle ilgili hedefler serpiştirilmiştir. 1. sınıftan 8. sınıfa kadar 10 derse Atatürkçülük hedefleri konmuştur. Bu program, on kategori altında toplanmış konuların her bir derse yerleştirilmesini ön görmektedir. Bu kategoriler şunlardır.

1. Atatürk'ün hayatı (11 konu başlığı)
2. Atatürk'ün kişiliği ve özellikleri (25 kişisel özellik)
3. Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşmasına neden olan etkenler (7 konu başlığı)
4. Atatürkçü düşünce sistemi-tanım ve önemi (2 konu başlığı)
5. Atatürkçü düşüncede yer alan temel konular (10 konu başlığı)
6. Atatürk ilkeleri (9 konu başlığı)
7. Atatürkçü düşüncede milli güç unsurları (5 konu başlığı)
8. Türkiye'ye yönelik iç ve dış tehdit (1 konu başlığı)
9. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve vatandaşlık (5 konu başlığı)
10. Atatürkçü düşünce sistemi ile diğer düşünce sistemlerinin mukayesesi (Ata, 2005, s.75).

İlköğretimde belirli gün ve haftalar ile milli bayramlarda da Atatürk ve “Atatürkçülük” konulu faaliyetlere yer verilmektedir.

2.1.1.4. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretimi ve Yöntem Sorunu

Yöntem, eğitimin hedeflerine ulaşmak için kullanılacak tekniklerin, işlenecek konunun, araç gereç ve kaynakların bütünlük oluşturacak biçimde örgütlenerek hizmete sunulan öğretme yoludur. Bu nedenle öğretimin düzenlenmesinde öncelikle uygulanacak yönteme karar verilmesi gerekir (Erden, 1993, s.98).

Öğretimin etkili ve verimli olabilmesi için birçok öğretim yöntem ve tekniği uygulanabilir. Bugün ilköğretimde mevcut duruma baktığımızda tarih öğretiminde geleneksel yöntemlerin dersin öğretilmesinde uygulandığı görülmektedir. Bunlardan en çok uygulanan yöntemlerin başında düz anlatım, soru-cevap, tartışma gibi yöntemler gelmektedir. Bu yöntemler içerisinde düz anlatım yönteminin öne çıktığı görülmektedir.

Eğitim felsefesindeki, daimicilerin(essentialist) görüşleri ile ilerlemecilerin (progressiver) görüşlerinin çatışmasını Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersi bağlamında da hissetmek mümkündür. Daimiciler; konuya ilişkin birikimin sonucu ortaya çıkmış bilgi yığınının gençlere aktarılmasını savunup, hedefleri belirlemede bunların birincil belirleyici olduğunu vurgularken ilerlemeciler; gencin ilgi duyduğu şeylerin, karşılaştığı problemlerin öğretilmesinin önemini v ehedeflerin seçiminde bu bilgilerin temel belirleyici olması gerektiğini vurgularlar. Öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına dayanmayan eğitim, pragmatik sonuçlar üretmez (Safran, 2004, s.115).

Başarılı bir öğretimin anahtarı, öğrencilerin kendi öğrenmelerine aktif katılım göstermelerini sağlamaktır. Bunu, hem öğretmen hem de öğrenci merkezli bir sınıfta gerçekleştirmek mümkündür.

Safran'ın Ankara ili ölçeğinde, tarihe yönelik öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini içeren çalışmasında, öğrencilerin %60,5'ine göre tarih dersi ezbere dayanmaktadır. Bu da öğrenmeyi güçleştirmektedir. Öğrencilerin %63,8'i tarih konularını sıkıcı bulmaktadır. Öğretmenlerin derste kullandıkları yönteme ilişkin cevaplarda ise düz anlatım yöntemi %72,5 ile sık sık, %27,5 ile de arasıra kullanılan yöntem olmuştur. Yine öğrencilere göre öğretmenleri %38,1 ile sık sık, %42,1 ile de arasıra düz anlatım yöntemini kullanmaktadır (Safran, 1993b, s.4).

İnkılap Tarihi öğretiminin sorunlarından birisi de ilköğretim, Orta Öğretim ve Yüksek öğretimde dersin amaçlarının aynı ifadelerle belirtilmesidir. Halbuki, yaş ve gelişim özellikleri bakımından farklı öğretim kademelerindeki öğrencilerin aynı amaç ve hedef davranışlara yönelik eğitim görmesi bu dersin bir problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Amaç ve hedef davranışların gerçekleştirilmesinde müfredat

gereği ve bu doğrultuda hazırlanan ders kitapları da şüphesiz çok önemlidir. Tarih ders kitaplarındaki en önemli problem kavramların öğrencinin yaş ve algılama düzeyine uygun olup olmadığıdır. Bilindiği üzere kavramlar somut ve soyut olmak üzere iki grupta mütalaa edilir. Somut kavramlar daha erken yaşlarda algılanırken, soyut kavramlar ancak belli bir seviyeden sonra algılanabilir. Yapılan araştırmalarda bazı ilköğretim 2. kademe tarih ders kitaplarında soyut kavram oranı %73,59, somut kavram oranı %26,41 olarak yer alırken; liselerde okutulan bazı ders kitaplarında bu oran sırayla %78 (somut) ve %21,48 (soyut) çıkmıştır (Köstüklü, 1998, s.197). Bu tablo eğitim ve öğretim ilkeleriyle uzlaşmamaktadır. Her disiplinde olduğu gibi, öğretimin doğru ve verimli olabilmesi için kavramların doğru kullanılması gerekir.

Tarih öğretiminde kavramların öğretimindeki önemini araştıran Candan'a göre tarihsel bilginin, ister somut ister soyut olsun, öğrencinin işine yaraması, onda kalıcı bilgi haline gelmesi bu bilginin kavram yada kavramlara dönüştürülmesine bağlıdır. Yine Candan araştırmasında kavramlara dayalı eğitimde, bilginin somut deneyimlerden soyut düşüncelere düşünmesini sağlayan ve genişleyen çevresel bir modelle geliştirilebileceği bu nedenle küçük yaşlardan itibaren kavram öğretiminde somuttan, soyuta bir yol izlenmesi gerektiğini bildirmiştir (Candan, 1998, s. 39-43).

Günümüz tarih öğretimine belki de istenilen sonucu alamayışımızın en önemli nedeni ise öğretmenlerin kullandığı eğitim-öğretim yöntem ve tekniklerindeki tek düzeliktir. Geleneksel yöntemin öğrenim gören öğrencilerin başarıları düşerken, modern yöntemlerle öğrenim yapılan öğrencilerde başarı yüzdesi ve algılama değerleri yüksek çıkmaktadır (Yel, 2005:111). Bilimsel araştırma sonuçları, aktif öğrenme temelli yapılan öğretim faaliyetlerinin öğrencilerin öğrenme düzeylerine önemli ölçüde katkılar sağladığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Ülkemizde aktif öğrenme kavramı üzerine en yoğun çalışmaları hazırlayan Prof. Dr. Kamile Açıkgöz, yaptığı kapsamlı literatür taraması sonucunda aktif öğrenme öğretim yöntemleri ile hazırlanan öğrenme deneyimlerinin öğrenci başarısına olan etkisini değerlendirmiş, farklı sınıf düzeylerinde yaklaşık 100'den fazla araştırma sonucunu da dikkate alarak bu sonuçların %90'ında aktif öğrenmenin öğrenci başarısı üzerinde olumlu katkılarının olduğu tablosunu ortaya çıkarmıştır (Açıkgöz, 2002).

Dr. Mc Neil ve Wiles'ın hatırd tutma konusunda yaptığı bilimsel araştırmalar (1990) anlatım yönteminin hatırd tutma bakımından %5, Okuma yönteminin %10, işitsel materyaller kullanma yönteminin %20 Gösterme yönteminin %30, görsel materyaller kullanma ve bu materyalleri yorumlama yönteminin %50, tartışma yönteminin %70, yaparak öğrenme yönteminin %75, öğrendiklerini farklı biçimde kullanma ve başkalarına öğretme yönteminin de %90 oranda etkiye sahip olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Öğrenme Yöntemleri ve Hatırd Tutma

* Aktif öğrenme yaklaşımı, bilgi ve teknoloji dünyasının farklı nitelikteki bireylere duyduğu ihtiyacın farkında olarak, bireyleri geleceğe daha donanımlı hazırlama noktasında bireylerin bütün alanlarda gelişimini desteklemektedir (Yavuz, 2005, s.15).

Öğrenciyi daha aktif kılarak öğrenmenin daha kalıcı olmasını sağlayan etkinlikler ne yazık ki bugün okullarımızda pek fazla kullanılmamaktadır. Mevcut uygulamalar genellikle öğretmen merkezli olduğundan öğrenci yeterince tarihin içine çekilememektedir. Bu problemin ortadan kaldırılması için günümüzde önemli

alışmalar yapılmaktadır. İlköğretim programları yeniden düzenlenerek, öğrencilerin farklı zeka türlerinde bulunduğu gerçeğiyle öğrenci merkezli bir öğretim anlayışını benimseyen... bilişsel alanın yanında duyuşsal ve psikomotor alanla ilgili kazanımlara da yer veren, hem öğrenci hem de öğretmeni aktif kılan bir anlayışın hakim olması gerektiği vurgulanmaktadır (meb.taslakprogramgeliştirmealışmaları, <http://programlar.meb.gov.tr/prog-giris>).

2.1.1.5. Aktif Öğrenme

Eğitim ve öğretim kavramlarının daha da önem kazandığı günümüzde bu kavramların önceki yıllara göre taşıdığı anlamlardan farklı şekillerde ifade edilmeye başlandığını görüyoruz. Eğitim biliminin geldiği nokta da artık eğitim ve öğretim, bireylerin varolan bilgiyi doğru bir biçimde değerlendirerek bu bilgiden hareketle üretkenliklerini işin içine katıp yeni bilgiler üretme süreci olarak tanımlanmaktadır (Yavuz, 2005, s.3).

Çağımızdaki bilgi ve teknolojiadaki hızlı değişimin yanı sıra küreselleşme ile nitelikli insana olan ihtiyaç daha da artmıştır. Çünkü bilim ve teknolojik gelişmeler tek başına toplumların gelişmesi için yeterli değildir. toplumsal gelişimin sürekli olabilmesi insan unsurundan en üst düzeyde verimlilik alacak şekilde eğitimi ile mümkündür. Bu doğrultuda eğitim-öğretim programlarının da yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Okullarda yıllardır uygulana gelen, kuralları ve bol miktarda veriyi ezbere dayalı eğitim sistemine teknoloji toplumunda daha az ihtiyaç duyulacaktır. Teknoloji ve bilim toplumunda zekanın değişik biçimleri “problem çözme yeteneği, derinlemesine düşünme, etkili kişiler arası ilişkiler ve yaşam boyu aktif öğrenme” giderek daha önemli hale gelecektir. Bilgi ve teknoloji alışverişinin bu denli yoğun olduğu çağımızda, okullar bireylere meslek kazandırmaktan öte, bireylere sağlıklı bir kişilik temeli ile kendilerini gerçekleştirmede ortamlar sunmalıdır. Dolayısıyla, eğitimin temel amacı da çevresiyle doğru ve etkili ilişkiler kuran, bilgiyi bulan, soru sorabilen, tartışabilen bireyler yetiştirmek olmalıdır (Güneysu, 1991, s.12).

Türk Milli Eğitim sistemimizde son yıllardaki çok önemli çalışmaları ve uygulamalarla geleceğin dünyasına yön verecek bireylerin sahip olması gereken bu becerilerin kazanılmasında önemli bir adım atıldığı bir gerçektir. Öğrenci merkezli eğitim-öğretim olarak tanımlanan çalışmalar ile belirlenen hedeflere daha etkin bir şekilde ulaşılabilecektir.

2.1.1.5.1. Aktif Öğrenmede Öğrenci

Öğretimde aktivite, okul yaşantılarını hayatın gerçekleriyle kaynaştıran bir süreci dik getiren bir kavramdır. Öğrenci çeşitli yöntemlerle aktiviteye yönetilir. Diğer bir deyişle, öğrencinin öğretim esnasında aktiviteye yönltilmesi, öğrenci etkinliğine dayalı olarak uygulamada kendini gösteren çeşitli aktif yöntemler sayesinde gerçekleştirilir (Varmış, 1988, s.48).

Aktif öğrenimin kullanıldığı sınıfta öğrenci geleneksel eğitim ortamlarının aksine etken konumdadır.

Öğrenci öğrenme içinde aktif olmalıdır. öğrenme sürecinde öğrencinin kendi yaptığı önem taşır. Bir başka söyleyişle öğrenci kendi yaptığıyla öğrenir (Fidan, 97, s.29).

Aktif öğrenme esnasında öğrenci;

- Olası hedef ve etkinlikleri düşünür.
- Bireysel öğrenme hedeflerini seçer.
- Kendine güvenir ve güveni artar.
- Kendisini motive eder.
- Önceki öğrenimlerini kullanır.
- Yeni bir durum için olası uygulamaları düşünür.
- Öğrendiklerini kendi cümleleri ile ifade eder.
- Yeni bir strateji dener.
- Başarmak için olası durumları düşünür.
- Öğrenme sürecini değerlendirir.

- Kendi performansı hakkında karar verir (Yavuz, 2005; 25).

2.1.1.5.2. Aktif Öğrenmede Öğretmen

Aktif öğrenmede öğrenci gerektiğinde öğretim faaliyetlerinin organizasyonunda öğretmenin yanındadır. Bu durum sınıfta öğretmenin görevinin bittiği anlamına gelmez. Tam tersine öğretmenler tam bir lider gibi görev alırlar ve gruplarını hep daha iyiye sürükler. Öğrenme sürecinin öğrencide olması öğrencilerin her istediklerini yapması değildir. Aktif öğreten öğretmenin gelenekselden farkı; kendi kararlarını uygulamak yerine öğrencilere yol göstermek, önerilerde bulunmak gerekli durumlarda açıklama yapmak, fikir vermek rehber olmak ve onların gelişimini gözlemektir. Öğrencinin gelişmesinde sorunlarla karşılaşıldığında önlem almak da öğretmenin sorumluluğundadır (Açıkgöz, 1993, s.201).

Bu öğrenme sürecinde, öğretmen; öğrencinin bilgiyi derinlemesine işleme becerisi olmadığından, bilgiyi işlemede uyguladığı etkinlik ve sorularla öğrenciye destek olurlar. Aktif öğrenme süreci boyunca öğrenciler destek olurlar. Aktif öğrenme süreci boyunca öğrenciler anlamak, problem çözmek, kavramlar arası ilişki kurmak için öğrenirler. Aktif öğrenme, öğrencilere kısa sürede öğrendiklerini ürünlere dönüştürme şansı verir (Mc. Caslin, 1990, s.18).

2.1.2. 0-14 Yaş Arası Çocukların Psikolojik Gelişim Özellikleri ve Rol Oynama Yöntemi

Bu bölümde çocukların çeşitli yaş sınıflamalarında rol oynama yönteminin nasıl bir yer tuttuğu açıklanmaya çalışılacaktır.

2.1.2.1. Çocuk ve Rol Oynama

Eğitim öğretimin şekillenmesinde öğrenci bir bütün olarak ele alınması gerekir ve öğrencinin gelişim özellikleri dikkate alınarak, eğitim-öğretim yapılandırılır. İnsanoğlunun yaşamında, insanın kendisini ve çevresini öğrenmede kullandığı ilk yöntem oyundur. Çocuğun dünyasında oyunun ayrı bir yeri vardır.

A. Oyun ve Çocuk İçin Önemi

Bir yetişkinin gününü belirli faaliyetlerle (çalışmalarla) geçirmesi beklendiği gibi, bir çocuktan da oyun oynaması beklenir. Çocuğun oyunu, verim bakımından, yetişkin çalışmasıyla eşdeğerdir. Yetişkin çalışarak yaşamını kazanıyorsa, çocuk da, kişilik, beceri ve zeka bütünlüğünü oyun oynayarak geliştirmektedir.

Oyun için belki yüzlerce tanım yapılabilir. Bu da oyunun önemini gösteren bir diğer ölçüdür. Örneğin;

- Oyun, çocuğun kendini ifade etmesidir.
- Oyun, çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları kendi deneyimleriyle öğrenmesi yöntemidir.
- Oyun çocuğun işidir.
- Oyun bir uyumdur.
- Oyun, hayal ile gerçek arasında bir köprüdür.
- Oyun, yaratıcı düşünce ile beraber gider.
- Oyun, çocuğun kişiliğinin gelişimini sağlayan en ideal bir ortamdır.
- Oyun, çocuğu yetişkin yaşamına hazırlayan son derece önemli bir araçtır.
- Oyun, çocuğun dili, oyuncaklar kelimeleridir.
- Oyun, çocuğun öğrenme laboratuvarıdır.
- Oyun, çocuğa boşalım olanağı veren bir faaliyettir.

Tanımlardan anlaşıldığı üzere, zeka, yetenek, sosyalleşme, öğrenme vb. değerleri kapsayan kişiliğin temel malzemesi oyundur (Uluğ, 1997, s.13).

Bu noktada oyun oynamak üstünlük sağlamak, lider olma, yarışma ihtiyacı içinde bireyleri belirleme ve karar verme süreçlerini geliştirir. Bireyi böylece olumsuz duygularda arındırır. Bununla birlikte oyun, bireyin gündelik hayatta sosyal normlardan dolayı yapamadığı şeylere yer vererek, telafi eder ve dengeler. Böylece kişisel benlik duygusunun korunmasını sağlar.

Freud’a göre, “oyun, ruhsal mekanizmasının normal çalışmalarından biridir. Gerçek görevi zevk vermek olmasına rağmen, Freud’a göre oyun” yoğun bir izlenimin yeniden yaşanmasıdır (Aktaran, Vanderberg, 1991, s.17).

Piaget’e göre oyun, ilk algısal gelişimde önemli rol oynar. Piaget oyunu “özümleme yoluyla gerçekleşen bir çeşit uyum olarak tanımlar.

Piaget, oyunları zihinsel yapılar açısından üç aşamaya ayırır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Duyu-hareket dönemindeki oyunlar
- Temsili yada kendini tanımayı kapsayan sembolik oyunlar
- Kurallara uygun oynanan oyunlar (Aktaran, Mc Cune, 1991).

Çocuk oyun yolu ile;

- İçinde yaşadığı dünyayı, çevresindeki insanları tanır ve onlar.
- Düşünür ve deneyim kazanır.
- İnsanlar arasındaki ilişkileri öğrenir, kavrar.
- Modellerin özelliklerini, kendi gücünün sınırlarını kavrama ve deneme fırsatını bulabilir.
- Paylaşmayı, arkadaşlarının istediklerini kabul etmeyi ve onlara kendi isteklerini en kolay nasıl kabul ettirebileceğini öğrenir.
- Çeşitli fikirler geliştirmeyi bunları uygun bir biçimde ifade edebilmeyi öğrenir.
- Duygularını ifade edebilir.
- Saldırgan davranışlarda bulunarak saldırganlık duygularını kimseye zarar vermeden ifade etmeyi öğrenir.
- Endişelerini kontrol altına alır.
- Zaman zaman içine düştüğü çaresizlik duygularından, korkularından kurtulabilir.
- Suçluluk duygusundan kaynaklanan faaliyet ve düşüncelerini açığa çıkarır.

- Deneyimlerini geliştirir, öğrendiklerini pekiştirir. Yaşlıları ile birlikte olmanın zevkini tadarken, bir yandan da diğer çocuklarla oyun oynamak istiyorsa, onlarla geçinmenin yollarını keşfetmesi gerektiğini öğrenir (Aral, 1992, s.11).

Tüm bu görüşlerin ışığında, okul programlarında, çocuğun çeşitli oyunlar oynamasına izin verilen saatlerin az olmaması gerekirdi. Ancak ne yazık ki, ilkokuldan başlayarak, yaşı büyüdükçe çocuktan oyun oynaması beklenir ve çocuk daha ciddi görünen, daha az gürültülü ve pasif öğrenme etkinliklerine yöneltilir. Çocuğun oyun ihtiyacı, yetişkinler tarafından çoğu kez küçümsenir. Yetişkinler, oyunun çocuğun zihinsel kapasitesinin geliştirilebilmesi ve öğrenebilmesi için gerekli olduğunun farkında değildir.

Onlara göre, zihinsel gelişme ve öğrenme “kafanın” içinde olup biten bir şeydir. Oyun ise çocuğun yetişkinlerin rahatsız etmeyip, bir köşede kendi kendine oynaması için uygun görülen bir etkinlik olarak algılanır. Çocuk büyüdükçe ve okul çağına geldikçe, oyun etkinliği bu kez bir zaman kaybı olarak görülür ve kısıtlanmaya çalışılır. Bu bağlamda çocukların oyun oynamak yerine, bir an önce yetişkinlerin dünyasına ait görülen daha ciddi işlere yönelmeleri istenmektedir. İlköğretim dönemi çocuklarının, bir an önce yetişkinler dünyasına uyum sağlayabilmeleri için oyundan vazgeçirmeye çalışmak, sağlıklı kuşaklar yetiştirmek bakımından doğru değildir. bu yaşlardaki çocukların “daha gelişmiş oyunlara” ihtiyaçları vardır.

B. Çocuğun Genel Gelişimi

İnsan doğumundan ölümüne kadar birbiri ardınca çeşitli devrelerden geçer. Bu devrelerin çeşidi çocuklukta fazla, süreleri daha kısadır.

Bebek doğduğunda güçsüzdür. Çevrenin bakımına gereksinim duyar. Çevre bunu bildiğinden hemen harekete geçer ve ona her bakımdan yardımcı olur. çocuk henüz kendisini dış dünyasındaki nesnelerden ayıramaz. Vücudu da onun için bir çevredir. Bunun için bir oyuncak ile oynar gibi ayağıyla oynar. Bu devreyi genel

olarak ele alacak olursak üç önemli özellik, dikkati çeker. Sütten kesilme, yürüme ve konuşma. Bu dönemlerde duyu, zihin ve hareket gelişmesi gün gün gözle görülür şekilde artar, mekan ilişkilerini yavaş yavaş elde eder (Ulug, 1997, s.17).

Üç altı yaşlarındaki çocuk, zaman içerisinde yaşlılarıyla oynamanın ve grup içinde bulunmanın ilk yaşantılarını edinir. Çocuk, bu yaşlarda, özellikle kendi yaşındakilerle nasıl birlikte olabileceğini ve sosyal ilişkileri nasıl kurabileceğini iyice öğrenmeye başlamıştır (Çebi, 1985:90).

Bu dönemde aynı zamanda her şeyle aktif olarak ilgilenir. Buna bağlı olarak sözel anlatım gücü artar. çocuk çevresindeki insanlarla ilişki kurmaya çalışır. Artık o toplumun küçük bir üyesi olma çabası içerisinde (Yörükoğlu, 1992, s.41). Çevresini çok daha iyi tanır ve zaman kavramını kazanır. Bu yaş grubunun sonları somut işlem döneminin başlangıcıdır. Çocuk nesne ve olaylar arasındaki ilişkileri yavaş yavaş kavramaya başlar, ama hala öznel düşüniştten kendini kurtaramaz (Binbaşıoğlu, 1983, s.85).

Okulçağı dönemi, dediğimiz 7-14 yaş arasında ise çocuk yeni bir dünyada bulur kendisini. Aile ortamı dışında yepyeni bir ortama yani okul ortamına girer. Bizim anladığımız anlamda sosyalleşmeye başlar. Çevresine diğer bireyler bulunmaktadır. Artık hayal ve gerçeği rahat bir şekilde birbirinden ayırabilir. Bu dönemde ilgi çekmeye çalışma çabası çevresinin sevgisini takdirini kazanma arzusundan ileri gelmektedir.

2.1.2.2. Çocuğun Eğitim-Öğretimi ve Rol Oynama Yöntemi

Kesin bir sınıflama getirilmemesine, rağmen eğitim psikologlarının çocukların zihinsel duyuşsal, sosyal gelişimi ile ilgili yaptıkları değerlendirmeler birbirinden çok farklı değildir. Ancak bu gelişimi okul öncesi çağı ve ilköğretim çağı olarak ayırmak mümkündür.

A. Okul Öncesi Eğitim ve Rol Oynama Yöntemi

Okulöncesi çağı; çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen sıfır-altı yaş arasındaki dönemi kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında çok önemli bir yeri olan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişmelerinin büyük ölçüde gerçekleştiği, bu ölçüde kişiliğin şekillendiği “Erken çocukluk çağı” diye de adlandırılan gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir” (Aral, 2000, s.15).

Okulöncesi eğitim ailede ve kurumlarda yürütülür. Çocuğun fizyolojik özelliği gereği ilk yıllarda aile birinci plandadır. Ancak gelişim devam ettikçe ailenin etkisi azalır eğitim kurumları ön plana çıkar. Eğitim programlarıyla çocuğun gelişimi sağlıklı bir şekilde yürütülmeye çalışır. Burada eğitim programlarının önemi ortaya çıkmaktadır.

Okulöncesi eğitim kurumlarında konuların işlenişinde ve etkinliklerde olabildiğince somut hale getirilmesi gerekir. Bunun için öğretmen kullanacağı pano, resim doğa ve fen deneylerini, gezileri belirlemelidir. Bunları gereğince sunmalı, anlatma yöntemini olanaklar ölçüsünde az kullanmalıdır. Eğer öğretmen bir konuyu baştan sonra kadar anlatmaya kalkarsa, çocuklar konuyla hiç ilgilenmeyebilir. Dikkatleri dağılabilir (Çebi, 1985:107).

Bu dönem çocukları için karşılaşılan her yeni durum merak konusudur. Durumu anlayabilmek için neden? Nasıl? Gibi soruları sıklıkla sorarlar ve öğrenmeye çalışırlar. Sonuçla ilgili tahminler yaparlar.

Hayal güçleri oldukça fazladır. Gerek bir takım malzemeleri kullanırken, bunları bir araya getirirken, gerekse sözel ifadelerde bu güçlerini özgürce kullanırlar. Hikayeler yaratırlar, farklı tipler (insan, hayvan, araç vb.) taklitte canlandırma başarılıdır. Sözel ve bedensel ifadede yaratıcıdır. Dramatizasyon (oyunlaştırma) etkinliklerde durumu kolayca kavrar ve olayı yaşayarak canlandırabilirler (Oğuzkan, 1999, s.13).

Hayal gücü bir bakıma zihinde canlandırma olduğundan bilişsel gelişimin bir yönü, zihindeki görüntüdür. Zihindeki görüntü için verilen yönergeler, hatırlatma miktarını artırır. Zihinde canlandırma ise ayırt etmeyi sağlar (Önder, 1999; 72).

Piaget'nin zihin gelişimi kuramında iki-yedi yaşları arasında yer alan bu dönem piaget'e göre, henüz mantıksal düşünme işleminin gerçekleştirilebileceği gelişim düzeyine ermemiştir. Hayal gücü oyunun temelini oluşturur. Okul öncesinde girilen rol oyunları çocuğu gelişiminde diğer eğitim öğretim yöntemleri içerisinde kendisini daha etkin olarak gösterir.

B. İlköğretim ve Rol Oynama Yöntemi

İlköğretim dönemi ülkemizde I. Kademe ve II. Kademe olarak sınıflandırılmıştır. İlköğretimin I. Kademesi birinci sınıftan başlayıp beşinci sınıfın sonuna kadar devam eder. II. Kademe ise altıncı sınıftan başlayıp sekizinci sınıfın sonuna kadar devam eder. İlköğretimde özellikle 2004 yılından başlayarak öğrenci merkezli eğitime geçilmesi, aynı zamanda farklı zeka türlerine göre programın yeniden oluşturulması ile ilköğretimde rol oynama yönteminin önemi daha da artmıştır.

Yörükoğlu, ilkokulda rol oynama yönteminin gerekliliğini şöyle vurgulamıştır. “Oyun okulöncesi yaşların tek uğraşdır. Ancak okula başlamakla oyun gereksinimi sona ermez. Çocuk büyüdükçe, gelişim düzeyine göre biçim değiştirerek sürer gider. Bu nedenle okulu oyun çağının sonu olara görmek yanlıştır. İlkokul birinci sınıf çocuğunu altı saat boyunca okul sıralarından kımıldatmadan oturtmaya zorlamak kötü eğitimidir. Çocuğu öğrenmeden soğutmanın en kestirme yoludur. Bunun yerine oyunu öğrenmenin yardımcısı ve aracısı kılmak gerekir (Yörükoğlu, 1982, s.50).

Bu yaşlarda çocuk tek şahıslara, eserlere, hareketlere ve olaylara ilgi duyar. Özellikle kahraman ve maceracılar derin bir ilgi gösterir. Çocuk oyun aleminde, yine imgelemin önemli rol oynadığı yeni bir aleme geçer. Onun hayalinde hakim olanlar serseriler ve kahramanlardır. Polis romanlarını, şövalye ve kahramanlık hikayelerini, efsaneleri iştahla okurlar (Baymur, 1949: 26). Yine de bir başkasının bu

hikayeleri çocuğa anlatmasından daha fazla zevk alırlar. Bunun için bu hikayeler çocuk grupları ile basit rol oynama biçiminde kullanılabileceği Blyth'e tarafından belirtilmiştir (Aktaran; Şimşek, 2000, s.15).

İlköğretimde hemen hemen bütün derslerin öğretiminde konuların özelliklerine göre dramatizasyon-rol oynama yöntemi rahatlıkla kullanılabilir.

11-13 yaş grubunda ise çocuk artık yavaş yavaş gerçekleri araştırmaya ve incelemeye başlar. Evin, mahallenin, caminin, paranın, belediyenin, herhangi bir tarihi yapının tarihleri onun ilgilendiği konulardır (Andraess, 1939, s.16).

Bu dönemde soyut kavramsal düşünmeyi gerçekleştiren çocuk, karmaşık ve soyut problemlerin üstesinden gelebilecek bir olgunluğa ve dolayısıyla yüksek düzeyde bir içsel dengelemeye ulaşmıştır. Ancak bu demek değildir ki bu dönemde rol oynama yöntemine ihtiyaç yoktur. Öğrenci hangi öğrenimin basamağında olursa olsun, kavram gelişimi açısından öğretimde somut yaşantılar düzenlemek bir zorunluluk olara kendini gösteriyorsa eğer, rol oynama yöntemi ileri yaşlarda da en az küçük yaşlarda olduğu gibi önemli demektir. İlk defa karşılaşılan soyut ve karmaşık problem durumları içeren bir öğrenme konusu, öğrencinin somut yaşantılardan giderek durumu kavrayabilmesi için rol oynama yönteminin devreye sokulması zorunludur (Çebi, 1985, s.131).

2.1.3. Drama

Bu bölümde drama ve eğitimdeki tarihçesi, drama ile ilgili kavramlar kısaca açıklanmıştır.

2.1.3.1. Drama ve Eğitimdeki Tarihçesi

Dram kelimesinin anlamı Yunanca'da eylem iken, drama bir yaşam biçimidir. Dramanın eğitimde kullanılışı reformcu hareketlerle birlikte Fransa'da başlamıştır. J.J. Rousseouda bu akımın babasıdır. Rousseou, dramayı yaygınlaştırmak amacıyla açık hava festivalleri önermiş, katılımcı dramaya ağırlık vermiş ve oyun da gerçek duyguların yaşanması gerektiğini savunmuştur.

Fransa’da romantik naturalizm başladığı dönemlerde, İngiltere endüstri devrimine yönelmiştir. Bu sırada İngiliz eğitim sisteminde de değişiklikler olmuştur. Çocuğun içine bilgilerin depo edildiği boş bir kap gibi görülmesi 1870’lerden başlayarak eğitimde yapılan yeniliklerle, “çocuk merkezli eğitim” kavramına dönüşmüştür (Aral, 2003, s.34).

20. yüzyılın başlarında İngiltere’de köy öğretmeni olan Harriet Finlay Johnson, okulda öğrencilere geleneksel biçimde davranıldığını gözlemleyerek öğretimde dramatik süreci kullanarak denemeler yapmış ve bunu “dramatik yöntem” olarak adlandırmıştır. Johnson çocukların görerek ve yaparak daha iyi öğrendiklerine inanarak çocuklar için öğrenmeyi zevkli hale getirmek için öğretilebilecek her konuyu (Tarih, Sheakespeare, Coğrafya ve Matematik) dramatik eyleme uyarlamaya başlamıştır. Johnson, dramanın bilgi aktarım işlevi ile ilgileniyordu (Sağlam, 1997, s.11).

Peter Slade (1954), kendisine özgü bir drama yöntemi geliştirmiş ve “çocuk draması” adını verdiği kitabında yöntemini tanıtmıştır. Çocuk dramasına “giriş” adlı kitabı ise 1976’da yayımlandı (Önder, 1999: 34). Etkisi büyük oldu ve eğitim alanında yapılan politikayı etkilediği Hornbrook tarafından belirtilmiştir (Aktaran, Adıgüzel, 1993, s.186).

Dorothy Haathcote ise 1970’lerde eğitimde drama konusunda çalışmalar yapmıştır.

Heathcode dramayı önemli bir öğrenme yöntemi olarak kabul etmiştir. Drama okul programının her alanında kullanılabilir. Çocukların oyun yaratması için değil, onların bilincini uyandırmak, davranışların görünümünün ardındakileri görmelerini sağlamak için dramayı kullanır. Onun yaptığı onlara daha fazla bilgi vermek değil, bildiklerini kullanma becerisini kazandırmaktır. Heathcode’nin tekniğinde, öğreneninde drama etkinliğinde bir rol üslenmesi gerekir. Bu durumda etkinliğin ortasında, öğretmen isterse etkinliği durdurabilir, açıklama yapar ve tartışmayı yönlendirir. Heathocote’a göre eğitimde drama hem bilişsel, hem de duyuşsal öğrenmeyi, amaçlamalıdır (Wagner, 1990, s.15-16).

Mc caslin (1984), yaratıcı drama olarak tanımladığı yaklaşımını, televizyon ve video oyunları çağının pasif çocuklarının yaşayarak, deneyerek daha aktif olmaları, yaşama katılabilmeleri için çocuğun bedensel, bilişsel, duygusal ve sosyal yeteneklerinin yaratıcı drama oyunları ile geliştirebileceğini vurgulamıştır (Aktaran, Önder, 1999: 36).

Günümüzde eğitimin çeşitli dönemlerinde eğitim öğretim yöntemi olarak kullanılan dramanın ülkemizdeki ilk ifade edilişi genellikle dramatizasyon olarak görülmektedir.

Dramanın bir yöntem olarak ülkemizde uygulanmaya başlatan kişi olara İsmail Hakkı Baltacıoğlu ile başladığı bilinmektedir. Baltacıoğlunun bir çok kitap yazarak ve okullardan tiyatro çalışmalarının yeri olduğunu okul oyununun öğrenme anlamında kullanılması gereğini belirtmiştir (San, 1998, s.96).

1950 yılında “dramatizasyon” kavramını ve okullarda kullanımını konu alan “Okullarda Dramatizasyon” isimli kitap Selahattin Çoruh tarafından yazılmıştır. 1965 yılında ise Emin Özdemirin “Uygulamalı Dramatizasyon” adlı bir kitapçığı yayımlanmıştır (Koç, 1999: 11).

Yaratıcı drama veya eğitsel dramanın 1982 yılında Prof. Dr. İnci San ve devlet Tiyatro sanatçısı Tamer Levent’in Ankara’da A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesinde başlattıkları çalışmalarla mümkün olduğu söylenebilir (Okvuran, 1993: 41).

Eğitimde dramatizasyon, dramatizasyon, rol oynama, dramatize etme, eğitimde drama, gelişimsel drama, tiyatro eğitim bilimi, pedagojik oyun ve sonunda yaygın kullanımı ile “Yaratıcı Drama” kimi zaman yöntem, kimi zaman alan ve kimi zamanda disiplin olarak ele alınan bir kavramdır (Üstündağ, 2001: 78).

Gelişiminden günümüze pek çok adla adlandırılan drama bütün eğitimcilerin benimsediği ve önemsettiği bir eğitim öğretim yöntemidir. Bir çok dersin öğretiminde yöntem olarak kullanılmakla beraber, ilköğretimde drama seçmeli dersler kapsamına girmiştir.

2.1.3.2. Drama İle İlgili Kavramlar

Türkiye’de drama, özellikle okul öncesi eğitim kurumlarında daha çok uygulanmaya başlanmış ve ardından sık sık söz edilir olmuştur. Giderek yaygınlaşan uygulamalarla çocuk eğitiminde etkili olan bu yöntem için genel olarak drama terimi kullanılmaktadır. Ancak drama tek başına açıklayıcı bir terim değildir. Bununla birlikte psikodrama, yaratıcı drama, eğitsel drama gibi terimler kullanılmaktadır. Bu terimler arasında, tanımladıkları etkinlikler açısından benzerlikler bulunmasına karşın, önemli farklılıklarda vardır. Bu farklılıkların ortaya konulması sözü edilen terimlerin doğru anlaşılması ve tanımladıkları etkinliklerin doğru uygulanmaları bakımından önemlidir (Levent, 1995, s.154).

A. Psikodrama

Psikodrama kaynağını 20. yüzyılın başlarında insanlararası ilişkileri ölçme, düzenleme bilimi olarak şiirsel bir düş gücüne sahip olan Jacob Levy Moreno’nun deneyim ve uygulamalarından almıştır. Psikodrama; kişilik, kişilerarası ilişki, çatışma ve duygu sorunlarının özel dramatik yöntemlerle keşfedildiği bir psikoterapi yöntemidir. “Psycho drama” sözcüğündeki “Psycho” terimi akıl, bireyin entelektüel ve iç tepisel etkinliklerini içeren ruhsal yaşam olarak tanımlanır. Drama ise hareket yapan yada yapılan şey anlamına gelir. Moreno psikodramayı “İnsan ruhunu dramatik eylemle keşfetme bilimi” olarak tanımlamaktadır (Gökdağ, 1999, s.7).

Psikodrama, daha çok yetişkinlere yönelik bir psikolojik tedavi yöntemi olarak bilinmekteyse de, çocuklara ve gençlere yönelik olarak da uygulanmaktadır. Psikodramada asıl amaç bireylerin psikolojik gelişimlerini sağlamak ve böylece tedavi edilmeleridir. Psikodramanın uzman kişilerce, özellikle bu konuda eğitim almış klinik psikologlar tarafından uygulanması gerekir (Önder, 2000, s.28).

B. Yaratıcı Drama

Yaratıcı drama kavramı ülkemizde “tiyatro” kavramı ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Fakat yaratıcı drama tiyatro tekniklerinden yararlanılmasına rağmen tiyatro değildir. Tiyatroda hazır bir metin vardır; amaç gösteridir. Dramada

ise, asla hazır bir metin yoktur, yaratıcı, üretici bir süreçtir; amaç gösteri değildir (Koç, 1998, s.6).

Yaratıcı drama bir sanat formudur. Tiyatrodan ve oyunculuktan ayrı bir alan ise de, tiyatro tekniklerinden yararlanır. Oyun ve rol oynama, doğaçlama vd. çalışmalarda duyulan haz ve estetik doyum grup içindeki toplumsal denetim ve bilinçlikle kullanılan duygular, soyutlamalar, görselleştirme, imgelere dönüşme, sentezlemeler, sanatsal ve yaratıcı bir sürecin doğup yaşamasına yol açar (San, 1996, s.189).

Yaratıcı drama bir yöntem olarak kullanılmasında eylem durumları ya da doğaçlama canlandırmalar derslerin üniteleri ve konularına koşut olarak düzenlenebilir. Belirlenen hedef-davranışları kazandırmanı yanı sıra, yaratıcılığı geliştirme, eleştirel düşünme yeteneğini kazandırma, birlikte çalışma alışkanlığı oluşturma, kendine güven duyma ve karar verme becerilerini geliştirme, dil ve iletişim becerileri kazandırma, soyut kavramları ya da yaşantıları somutlaştırma gibi temel becerilerin gelişmesinde önemli bir yer tutmaktadır (Üstündağ, 2001, s.78).

C. Eğitici Drama

Eğitici drama olarak da adlandırılan pedagojik drama daha çok İngiltere’de, Peter Slade, Brian Way, Dorothy Heotcote ve Gavin Bolton tarafından geliştirilen ve genel olarak çocuğun hemen her konudaki eğitim, için uygulanan bir eğitim tekniğidir (Aral, 2003, s.42).

Eğitici drama ile yaratıcı drama arasındaki en önemli fark, eğitici dramanın amacının oyun yaratma olmaması ve çocukların konuya eğitim amaçlı katılmalarıdır. Başka bir deyişle, eğitici dramada amaç; ulaşmak, farkına varmak. Yaratıcı dramada ise amaç oyun yaratmadır. Oyun bir araçtır (Önder, 2000, s.29).

D. Rol Oynama

Rol oynama kavramı; Good’un “Eğitim sözlüğünde şöyle verilmektedir: “Rol oynama; imgelemeyle (tasavvuri olarak) ya da açıkça bir başkasının veya

başkalarının işlevlerini yahut yerini kabullenmektir. Özgün şekliyle G.H. Mood tarafından kişinin ve toplumun felsefi çözümlemelerinde bir araç olarak kullanılan rol oynama, günümüzde psiko-terapi, grup dinamiği ve eğitimde kurumsal ve uygulamalı yönleriyle önemli bir önem kazanmıştır (Aktaran, Çabi, 1985, s.8).

Öğretim etkinliğini doğrudan somut olgulara dayamak ve öğrenme konusu ile ilgili olayların kendilerini incelemek her zaman mümkün değildir. Böyle durumlarda kullanılabilir en aktif öğretim yöntemlerinden biri rol oynama yöntemidir. Rol oynama yöntemi; bir düşünce, durum, problem veya olayın bir grubun tümü tarafından ya da grup önünde gruptan seçilen belirli üyelerce dramatize edilmesine dayanan bir eğitim-öğretim yöntemidir. Rol oynama yönteminin esasını dramatizasyon teşkil eder. Böyle bir durumda bir fikir, durum, sorun ya da olay grup önünde dramatize edilir (Adıgüzel, 1993, s.25).

2.1.4. Rol Oynama Yöntemi ve Teknik, Tarih Derslerinde Rol Oynama Yöntemi, Rol Oynama Yönteminin Aşamaları

2.1.4.1. Rol Oynama Yöntemi ve Teknikleri

Rol oynama yöntemi; düşünce, durum, problem olay vb. nin bir grubun tümü tarafından ya da grup önünde gruptan seçilen üyelerce dramatize edilmesine dayanan bir öğretim yöntemidir (Çebi, 1985, s.32).

Rol oynama ön hazırlık ve temel özellikler açısından informal drama ile formal drama arasında yer alır. Rol oynamada öğrenciler, informal dramada olduğu gibi, verilen rolü kendi yorumlarıyla istedikleri gibi oynarlar. Ancak formal dramaya göre öğretmen tarafından planlı bir biçimde düzenlenirler (Erden, 2003, s.141).

Rol oynama yöntemi dramatik etkinlik esasına dayanır. Dramatik etkinlik ise, yapma ve yaşamayı içerir. Bura da oyun etkinliklerinin öğretimde amaçlar doğrultusunda kullanılması yanında, bu etkinliklerin öğretim yöntemlerinin yapı taşlarını meydana getirir (Courtney, 1980, s.2).

Rol oynama etkinlikleri yaşayarak öğrenme etkinlikleridir. Öğretimde özel bir öneme sahiptir. Öğrenciler bu öğretim yöntemi sayesinde başkalarının kimliğine

bürünerek, onların nasıl hissettiğini, düşündüğünü ve etkinlikte bulunduğunu yaşama fırsatı bulurlar.

Rol oynama değişik amaçlarla kullanılabilir. Bunların en önemlileri aşağıdaki gibi sınırlanabilir.

- a) Tutum ve kavram geliştirme
- b) Tutum ve kavramları gösterme
- c) Sosyal durumları derinlemesine anlama
- d) Toplumsal problemleri çözme
- e) Problemlerle ilgili denenceleri test etme
- f) Liderlik ve diğer sosyal becerileri uygulama (Erden, 1996, s.141).

Öğretimde böylesi bir değer taşıyan rol oynama yöntemi, uygulamada birbirinden farklılık gösteren belli türlere ayrılmaktadır (Çebi, 1985, s.35).

A. Parmak Oyunu:

Oldukça basit bir rol oynama yöntemidir. Kimi şiir ve manzum öykücüklerin parmak hareketleriyle canlandırılması şeklinde kendini gösterir. Sınıfta parmak oyunu türünün uygulanmasında öğretmen, metni öncede yorumlayarak, metinde geçen duruma uygun olarak yapılacak hareketleri parmaklarla gösterin ve çocuklardan yapmalarını ister (Özdemir, 1965, s.3).

B. Modellerle Rol Oyunu:

Bir konu ya da durumun kukla vb. çeşitli modellerden yararlanarak oyunlaştırması eylemidir. Sınıfın uygun bir köşesinde yerleştirilecek bir masa ve üzerine konulan basit bir perde, oyunun modellerle canlandırılmasının ilk şartıdır. Oyunu sunacak olan öğrenciler, hazırlanan perdenin arkasına geçer ve ilgili figürleri oynatarak konuyu ya da durumu seslendirip canlandırırlar. Oyunun etkili olabilmesi, figürleri oynatan öğrencilerin verdikleri sesleri, figürlerin sembolize ettiği karakterlerin özelliklerine göre uyarlamalarıyla mümkündür. Parmak oyunu gibi ilköğretimin birinci kademesinde bir takım durumların kavratılmasında ve çeşitli konuların öğretilmesinde etkili bir yoldur.

C. Sözsüz Rol Oyunu:

Düşünce, duygu, olay ve olguların, konuşmaksızın, vücut, el, kol ve yüz hareketleriyle anlatılmasıdır. Pantomim olarak ta adlandırılır. Çocuklar genelde bedenlerinin bazı bölümlerini ya da tümünü kullanmaktan hoşlanırlar. Pantomim; gözlem, dikkatini yoğunlaştırma ve bedensel becerilerin gücüne dayanan bir ifade biçimidir. İlköğretimin ikinci kademesinde de uygulanabilecek bir yöntemdir (Önder, 1999, s.143).

D. Bağımsız Rol Oyunu:

Bir grup öğrencinin yazılı metne bağlı kalmaksızın kendi hayal güçlerine dayanarak bir olay, olgu ya da durumu oyunlaştırmalarıdır. Bağımsız rol oyununda konuşmalar ezberlenmez ve hareketler belli kalıplara dökülmez; aynı olgu, olay ya da durum başka bir grup tarafından canlandırıldığında konuşma ve hareketlerde değişir. Bağımsız rol oyununun tümüyle öğrencilerin hayal güçlerine dayanan bir etkinlik olmasından ötürü rol alan öğrencilerin konuya yabancı kalmamaları, ilgili konuya hakim olmaları gerekir. Öğrencilerin ancak böylece bir metne bağlı kalmaksızın konuşma ve hareketleri konunun sınırları içerisinde ortaya koyabilir, oyun sergileyebilirler. Günümüzde “yaratıcı drama” diye de bilinen bu yöntem tarih öğretiminde bir çok olayın, olgunun kavratılmasında başvurulacak etkili yöntemlerden birisidir.

E. Bağlı Rol Oyunu:

Yazılı bir metinle birlikte olay, olgu ve durumların oyunlaştırılmasıdır. Burada öğrencilerin konuşma ve hareketlerinde belirleyicilik hakimdir. Öğretmenin tarihi olguları, olayları senaryolaştırmada öğrencilere görev vermesi günümüzde gittikçe yaygınlaşan bir çalışma şekli olarak kendini göstermektedir (Herse, 1977, s. 73-83). Bu yöntem diğer rol oynama yöntemlerine göre daha planlı ve zaman alıcıdır. İlköğretimin ikinci kademesi ve orta öğretiminde uygulama alanı daha fazladır.

Rol oynama yöntemi sadece konunun canlandırılması ya da oyunun sergilenmesi etkinliğinden ibaret değildir. zorlu çalışma isteyen oyun öncesi

çalışması ile oyun sırasında ve sonrasında tartışma ve değerlendirme aşamalarını içerir. Rol oynama yönteminin uygulama aşamasında öğretmen önemli rol oynarken oyun başladığından ise belirlenen amaçlar doğrultusundan sapma gibi herhangi bir problemle karşılaşılması süreci, yöntemin yapısı gereği öğrenci aktif bir haldedir. Öğretmen bu süreçte öğrenciye rehberlikte bulunur (Taymaz, 1982, s.141).

2.1.4.2. Tarih Derslerinde Rol Oynama Yöntemi

Türkiye’de son dönemlere kadar ilköğretimde, ortaöğretimde tarih ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanılan materyaller ders kitapları ve haritalarla sınırlı kalmıştır. Konular yüzeysel bilgiye ve ezbere dayalı anlatılması dersin sıkıcı ve monoton geçmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Dünyada geleneksel tarih öğretimi anlayışının 1960 yıllardan itibaren bir değişime uğradığı gözlenmektedir. Batıda eğitimde “yaparak ve yaşayarak öğrenme modeli, okul programlarında yer alan bütün derslerde uygulama imkanı bulmuştur. Bunun temelleri 19. yüzyılda Rousseau’nun Emile’inde atılmış, ünlü eğitimci John Dewey tarafından geliştirilmiş ve Piaget’nin öğrenmeye ilişkin bulguları ve teorileriyle de zenginleşmiştir. İşte bu noktadan itibaren tarih eğitimcileri de tarih derslerinde farklı yöntemlere başvurma ihtiyacı hissettiler (Dilek, 2005, s.91).

1990’lı yıllarda Nichol tarih öğretiminin de bir değişim halinde olduğunu belirterek son 10 yıldaki beş yeniliği şöyle sıralanmıştır.

- a) Tarihte drama
- b) Aile tarihi
- c) Oyunlar ve taklitler
- d) Okullar konseyi tarih projesi
- e) Hesaplama (Nichol, 1991, s.96).

Günümüzde ise gelişim ve değişim olanca hızıyla devam etmektedir. Tarih öğretiminde bir çok yeni yöntem ve teknik ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra Ata’nında belirttiği gibi “Amerika kıtasını sürekli keşfetmeyi” bırakıp, 1890’lardan gelişmiş olan çağdaş pedagojik akımlardan yararlanılmalı, Dewey, Bruner, Piaget,

Gardner gibi yabancı ve İsmail Hakkı Baltacıoğlu, İhsan Sungu, Ali Fahrettin Bey gibi yerli eğitim bilimcilerin eserleri daha dikkatli okunmalıdır (Ata, 2005, s.73).

Günümüzde tarih derslerinde rol oynama yönteminin, dramanın etkin bir şekilde uygulanması gerektiğini belirten birçok eğitimci bulunmaktadır. Aslında bu gerçek Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Programlarının dersin işlenişine yönelik açıklamalar kısmında sık sık dile getirilmektedir. Bunlardan birkaç tanesi şöyledir (MEB, 2000, s. 51).

- Dersin öğretiminde yalnız soru cevap veya takrir değil, öğrencilerin seviyesi göz önünde bulundurularak eğitim öğretimde verimliliği artırmak için öğretmen ve öğrenci aktifliği esas tutulacaktır.
- Derslerde özellikle gereksiz bilgi vermekten kaçınmak, onlara günlük yaşantılarında veya ileriki hayatlarında yararlı olarak bilgiler verilmelidir.
- Öğrencilerin ATATÜRKÇÜLÜK felsefesinin gereklerini bir davranış haline getirmesi için her türlü çaba gösterilmelidir.

O'Neil-Lambert tarih derslerinde drama yapan öğrenciler gerçek dünya ile sağlıklı bir ilişki sürerken, alternatif bir dünya ile de karşı karşıya kalmaktadır. Ağırlık sadece bilginin açıklanmasından çok keşfetmenin üzerinde olmaktadır. Öğrenciler drama dünyasının dramatik aktivitelerini sürdürmek için gerçek bilgilerini kullanacakları bir hayal ürünü olduğunun bilincinde olmalıdırlar, ama öğretmen sorumluluklarından biri bu bilinci güçlendirmek olmalıdır (Aktaran; Koç, 1998, s. 37).

Rol yapma etkinlikleri özellikle tarihe yön vermiş kişilerin (Atatürk, padişah, sadrazam, devlet adamı, bilim adamı vb.) yerinde ve zamanında gösterdikleri ileri görüşlülük, yüksek kavrayış, cesaret, fedakarlık ve kahramanlıkları gibi özelliklerin, olguların öğrenciye kazandırılmasında önemli yer tutar. Rol yapma sorumluluğunu öğrenme ortamında alan öğrenciler kendi duygularından sıyrılıp rolünü yaptıkları kişinin veya olgunun yerine geçerler. Belli durumlarda neler yaşayıp neler hissedebilecekleri konusunda bir düşünme süreci geçirerek farklı bir kimliğe

bürünürler. Böylece empati kurma becerileri gelişir. Böylelikle öğrencinin insan davranışı ve yaşadıkları dünya hakkındaki anlayışlarının gelişmesi sağlanır.

Tarihsel olayları canlandırmak öğrencilerin bu olaylarla ilgili araştırma isteğini artırır, tarihsel olayların neden ve sonuçlarını daha iyi kavramalarını sağlar. Özellikle ilköğretim çağındaki çocukların topluluk önünde konuşma dilin gelişiminde de önemli bir rol oynadığı pedagoglar vurgulanmaktadır.

Tarih öğretiminde özellikle kavramların öğretiminin büyük önem taşıdığını vurgulamıştık. Özellikle bu gibi dersler kapsamında soyut kavramların öğretilmesinde dramının somutlaştırma özelliklerinin ise koşulabileceği Üstündağ ifade etmektedir (Üstündağ, 1998, s.30).

Eğitimin ve tarih eğitiminin temel amaçlarından biri bireylerde problem çözme becerisini geliştirmektir. Tarih eğitiminin, insanın bütünlüğüne uygun olarak bilişsel, duyuşsal ve psikomotor insan özelliklerini geliştirmeyi hedeflemesinde yarar vardır. Genel olarak okullarımızdaki uygulamalarda bilişsel alan yüzeysel olarak ezberleme düzeyinde geliştirilmiş, duyuşsal alan tamamen ihmal edilmiştir (Paykoç, 2000, s.3). Oysa bir alanın öğretiminde duygular, tutumlar, becerilerde önemli yer tutar. Düşünme, duyma ve yapma birbirinden ayrılmaz boyutlardır (Köksal, 1997:5).

Clark özellikle rol oynama yönteminin toplumsal olayları ele alınıp tartışılırken, problemleri açıklarken ve çözüm yolları ararken, öğrencileri gerçek yaşamla ilgili durumlara hazırlarken kullanılabileceğini ifade etmiştir (Clark, 1981, s.351). Bütün eğitim kademelerinde tarih öğretiminin geniş amaçlarını gerçekleştirmede zaten özellikleri gereği rol oynama yöntemi bunu sağlamaya en elverişli yöntemdir. İyi bir vatandaşlığın temelini 14 yaşına kadar atıldığı düşünülürse çocukta milli bilincin ve tarih şuurunun oluşturulmasında rol oynama yöntemi etkili bir biçimde kullanılması gerektiği söyleyebiliriz.

2.1.4.3. Rol Oynama Yönteminde Yer Alan Öğeler ve Uygulama Basamakları

Rol oynama yönteminin sınıfta uygulanması sürecinde birçok aşaması vardır. Rol oynama yöntemi için organizasyon gerektirir. Etkinliğin yapılandırma sürecine geçmeden Rol oynama süreci içerisinde yer alan öğeler kısaca açıklanacaktır.

2.1.4.3.1. Rol oynama yönteminde yer alan öğeler

A. Çalışma Mekanı (Çevre, Araç ve Gereçler)

Rol oynama ve diğer drama etkinlikleri için öncelikle uygun bir çevre olmalıdır. Çevre ya da alan çok büyük olmak durumunda değildir. Ancak çocuklarla yeterli bir alan sağlanması önemlidir. Sınıf ortamı bunun için düzenlenebilir. Ayrıca tarih eğitimi için tarihi mekanlar, müzeler, kalıntılar bu etkinliğin gerçekleştirilebileceği önemli alanlar olabilir. Tarihi herkes için ulaşılabilir yapma yollarından biri de onu dram aracılığıyla konuşmaktır diyen Eral müzelerde yaptığı drama çalışmalarının amacı olarak geçmiş yorumlamak ve böylece şimdiki zamana eğilebilmek olduğunu ifade etmiştir (Eral, 1995, s.35).

Müzelere ve tarihi yerlere gezilerin pedagojik önemini vurgulayan Ata ülkemizde ki gazi prosedürleri ve bürokratik engellerin bu çalışmaları engellediğini belirterek ülkemize özgü bir gerçeği de vurgulamaktadır (Ata, 2005, s.83).

Rol oynama etkinliklerinde kullanılarak araç, gereçler imkanlar ölçüsünde kullanılmalıdır. Ancak önemli olan bu araç-gereçlerin çocukların duyularına yönelik ve çocuğun ilgi alanına uygun olmalıdır. Tarih bu konuda da bize sonsuz araç gereç sunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır: tarihi eşyalar, resimler, fotoğraflar, belgeler, müzik eserleri, gazeteler, filimler. Bu araç gereçler yaş gruplarına göre oluşturulabilir. Örneğin ilköğretim çocukları için karagöz ve hacivat oyunları seçilebilir. Çoruh'a göre bu tür oyunlar Yavuz Sultan Selimden, itibaren gerçekleştirilmektedir ve bu oyunlarla Türklük gururu, civan mertliği, dürüstlüğü ve saflığı işlenir, karagöz güldürür. Fakat hiçbir zaman gülünç mevkiye düşmez (Çoruh,

1950, s.116). And'a göre de bu tür oyunlarda kullanılan materyaller, oyuncaklar kültürel aktarımın bir aracıdır (And 1993, s. 153).

Rol oynamada kullanılacak araç gereçler ekonomik, kolay kullanılabilen, fiziksel açıdan zarar vermeyen, hareket özgürlüğünü kısıtlamayan araç gereçler olması tercih edilmelidir (Aral, 2003, s.98).

B. Katılımcılar

Rol oynama ve dramatik etkinliklerde çalışma grup bireylerinden oluşur. Bunlar rol alan öğrenciler ve diğer öğrencilerdir. Rol almayan öğrencide bu grup çalışmasının bir parçasıdır, pasif durumda değildir. Zaman zaman oyun etkinliği içerisinde oyuna katılımı gerçekleşir.

Gruplarda birlikte yaşama, üretme ve paylaşma, süreci yaşadığından tüm paylaşımlardan haz alınması için gönüllülük esas tutulmalıdır (Önder, 1999, s.106).

C. Uygulama

Her drama etkinliğinin belirli bir yapısı ve düzeyi vardır. Etkinliğin bir başlama noktası, geçtiği bir mekan ve oynanacak roller bulunur. Bunu da planlaması yapılması gerekir. Bu başarılı bir uygulamanın gerçekleşmesine neden olacaktır (Aral, 2003, s.100-101).

Hazırlanan planda bazı noktalar şöyle sıralanabilir:

1. Tema seçimi: Çocukların ne öğrenmesi isteniyor?
Örneğin: Cumhuriyetin ilanı ve önemi
2. Çevre düzenlenmesi: Öğrenme en iyi hangi ortamda gerçekleştirilebilir?
Örneğin: İlk Meclis, sınıfın meclis ortamına benzer şekillendirilmesi
3. Çocukların rol seçimi: Çocuklar hangi rolleri seçecekler?
Örneğin: Milletvekili, meclis başkanı, Atatürk

4. Öğretmenin rol seçimi: Öğretmen etkinlikte nasıl bir rol alacağını belirlemelidir.

Örneğin: Zabıt katibi, öğretmen olarak kalıp dramayı yönlendirme

5. Çerçevenin belirlenmesi: Rollerin hangi bakış açısına göre ele alınacağı belirlenir.

Örneğin: Bakanları seçemeyen milletvekilleri

6. Odak noktasının seçimi:

Örneğin: Hükümet kurma bunalımı nasıl çözülecek?

7. Eylem seçimi:

Örneğin: Mecliste tartışan milletvekilleri

8. Püf noktası: Öğrencilerin dikkatini çekmek için yapılacak etkinlik ne olacak.

Örneğin: Kargaşa ortamı oluşturmak, gürültü içerisinde hiçbir şeyin anlaşılmaması.

D. Öğretmen

Rol oynama yönteminde istenilen sonuca varılabilmesi için öğretme çok önemlidir. Öğretmen yönlendirici, öğrencilere rehberlik yapan kişidir. Etkinlikte komutlar veren, sunan, değerlendiren ve yeniden uygulayan kişidir (Önder, 1999, s.108).

Öğretmen, yani etkinlikteki lider planlayan, uygulayan, değerlendiren kişi olarak bu konuda pedagojik formasyona sahip olması beklenir. Bir liderin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Öğretmenin kendi değerleri olmalı,
- Atölyede yaşananlar orada kalmalı,
- Lider demokratik, insana saygılı olmalı ve insana değer vermeli,
- Sürekli araştırmak ve kendini geliştirmekle sorumlu olmalı,
- İyi bir dinleyici olmalı,
- Grubun durdurma, değiştirme, yönlendirme haklarına saygı göstermeli
- Sempatik ve doğal olmalı,
- Grubu olumlu yönde geliştirmeyi, birleştirmeye çalışmalı,

- Lider kendisinin de gelişip öğrendiğinin de farkında olmalı,
- Etkinliğin sınırlarını bilmeli,
- İşbirliği içinde olmalı, dürüst bir şekilde hareket edebilmelidir.
- Etkinliğe katılanların kendi yorumlarını, yargılarını, değer ve bakış açılarını oluşturmalarına fırsat tanınmalıdır (Aral, 2003,, s.103).

2.1.4.3.2. Rol oynama yönteminin uygulama basamakları

Rol oynama yönteminin sınıf ortamında gerçekleştirilmesinde izlenecek çeşitli aşamalar vardır. Rol oynama etkinliklerinin yapılandırılmasında Joyce ve Weil ve Shower'ın çalışmaları önemli bir yer tutar.

Öğretim ortamlarında rol oynama etkinliklerini uygulama adımları:

1. Etkinliğe Katılacak Grubu Isındırma

- Problem, olay, kişi ya da kavramı tanımlama
- Problem, olay, kişi ya da kavramı netleştirme
- Yorumlama ve araştırma
- Rol oynama etkinliğinin hedeflerini ve yöntemini açıklama

2. Etkinlik Katılımcılarının Seçimi

- Rolü analiz etme
- Oyuncuları seçme

3. Etkinlik Ortamının Mekanının Hazırlanması

- Rol oynama esnasında uygulanacak hareketleri jest ve mimikleri belirleme
- Rolü açıklama
- Rolün içine girme

4. Etkinlik Seyircilerini Hazırlama

- İzleme esnasında dikkat edilecek noktaları belirtme

- İzleme esnasında izleyicilerin uymaları gereken kuralları açıklama
- İzleme esnasında izleyici görevlerini açıklama

5. Rol Oynama Etkinliğini Uygulama

- Rol oynama etkinliğine başlama
- Rol oynama sürecini sona erdirmeye

6. Rol Oynama Etkinliğini Değerlendirme

- Rol oynama sürecinin gözden geçirme
- Oyun esnasında odaklanılan noktayı açıklama ve tartışma

7. Etkinliğin Tekrarı

- Değerlendirme aşaması sonrası rolü gözden geçirerek odak noktalarını yeniden ele alma
- Rol esnasında sergilenecek davranış seçeneklerini görüşme

8. Etkinlik Sürecini Gerçek Yaşamla Birleştirme

- Rol oynanan durumu gerçek yaşamla ilişkilendirme
- Durumla ilgili tartışma
- Genellemeler yapma
- Sonuçlar çıkarma

UYGULAMA SÜRECİ

- Dersin başında dikkat çekme ve motivasyon sağlama amaçlı önemli bir çalışma yapılır.
- Rol oynama etkinliğinin amacı anlatılarak rol oynama yöntemi hakkında öğrenciler bilgilendirilir.
- Rol oynama çalışmasına katılacak öğrenciler belirlenir.

- Rol yapma etkinliğini yapacak öğrencilere çalışmak için bir süre verilir. Bu süre boyunca sorumlu öğrenciler rolleri üzerinde çalışırlar. Bu çalışma esnasında rol yapma sürecinin temel noktaları üzerinde durulması gereken bölümler belirlenir. Rol yapacak öğrenci ifadelerini ve hareketlerini belirler. Rol yapma esnasında kullanılacak materyal veya kostümler hazırlanır. Hazırlık çalışmaları esnasında öğretmen de izleyicileri ve ortamı çalışmaya hazırlar. Örneğin rol etkinliği için mekan açılabilir izleme kuraları hatırlatılır.
- Rol oynanır. Rol oynama esnasında öğretmen duruma göre öğrencilere küçük çalışma kağıtları verebilir izleyici durumundaki öğrencilerden etkinlikle ilgili geri bildirim alabilir.
- Etkinlik sonrası rol tamamlandığında durum farklı boyutları ile tartışılır. Tartışma esnasında rol hakkında sorular sorulur.
- Role nasıl hazırlandın?
- Rol yapma esnasında sana göre en çok odaklandığın noktalar
- Rol yapma esnasında neler öğrendin?
- Rol yapma etkinliği boyunca yaşadığın duygular nelerdir?
- Rol oynarken en zorlandığın noktalar nelerdir?
- Rolün esnasında arkadaşlarına vermek istediğin mesaj nedir?
- Rol etkinliğini yeniden uygulasan nelere dikkat edersin?
- Etkinlik esnasında izleyicilerle iletişimin nasıldı?
- Etkinliği uygulayan öğrencilerin sorularla çalışması tamamlandıktan sonra sınıf olarak tartışma ve değerlendirme süreci başlar.
- Sınıf aşağıdaki sorular yoluyla etkinliği değerlendirebilir? Bu değerlendirme çalışması sözel olarak yapılacağı gibi çalışma kağıdı üzerinden de yapılabilir. Bir rol yapma etkinliği sonrası karşılıklı sözel paylaşımların olduğu bir değerlendirme, sürecin verimliliği açısından daha değerli olabilir.
- Rol oynama etkinliği esnasında neler gözlemledik?

- Bu etkinlikten neler öğrendik?
 - Rol yapma sürecinin başarısı nasıldı?
 - Rol yapılan karaktere bir soru sorsanız bu ne olurdu?
 - Rol oyna esnasında gözlemlediğiniz yanlışlar nelerdir?
 - Oyun boyunca yapılan yanlış davranışlar nelerdir?
 - Etkinliği yürüten karakter başka nasıl davranabilirdi?
 - Siz bu karakterin yerinde olsanız neler yapardınız?
 - Siz rol oynayan karakterin yerinde olsanız kendinizi nasıl hissedersiniz?
- Değerlendirme sonrası konunun önemli yanlarını yeniden vurgulamak için rolün yeniden oynanması sağlanabilir ve durum yeniden değerlendirilebilir.
 - Değerlendirme sonrası öğretmenin özel hazırladığı sorular yoluyla yürütülen etkinlik günlük yaşamla birleştirilir ve gerçek yaşamdan durumlarla bağlantılar oluşturulur.

Örneğin 1. Abdülhamit'in rolünün oynanmasından sonra değerlendirme aşamasında 1. Abdülhamit'in aldığı kararlar tartışılabilir ve tartışma sonrası öğretmen aşağıdaki sorular yoluyla öğrencilerin katıldıkları ve gözlemledikleri etkinliği gerçek yaşama taşıyabilmeleri noktasında destek olur ve üst düzey düşünceleri destekler.

- Siz 1. Abdülhamit'in yerinde olsanız neler yaparsınız?
 - Siz yaşamınızda böylesine büyük kararlar aldınız mı?
 - Bir karar bir ülkenin kaderini nasıl etkileyebilir?
 - Şu an ülkemiz yöneticilerinin aldığı kararları nasıl değerlendiriyorsunuz?
 - Ülkemiz başbakanının aldığı hangi karar ülkemizin kaderini çok etkilemiş olabilir?
- Tartışma ve değerlendirme sürecinin sonunda öğretmen konu ile ilgili eklemesi gereken bilgileri ekler ve son vurguları yapar çalışma tamamlanır (Yavuz, 2005, s.317-319).

Rol Oynama Oturumunun Muhtemel Konuları

I. Duygular

- A. Kendi duygularını keşfetme
- B. Başkalarının duygularını keşfetme
- C. Duyguları anlama veya harekete geçirme
- D. Yüksek statülü rolleri deneyerek başkalarının ve kendi algısını değiştirme

II. Tutumlar, değerler ve algılar

- A. Kültür veya alt kültürünün değerlerini belirleme
- B. Kendi değerlerini ve değer çatışmalarını açıklama ve değerlendirme

III. Problem çözme tutum ve becerileri

- A. Muhtemel çözümlere açıklık
- B. Problemi belirleme (teşhis etme) yeteneği
- C. Alternatif çözümler üretme yeteneği
- D. Problemlere alternatif çözümlerin kendisi ve başkaları için doğurgularını

değerlendirebilme yeteneği

- E. Doğurguları deneme ve bu doğurguların ışığında nihai kararları verme
- F. Alternatiflerin ardındaki ölçütleri ve varsayımları analiz etme
- G. Yeni davranışlar kazanma

IV. Dersin konusu (subject matter)

- A. Katılanların duyguları
- B. Tarihsel gerçeklikler: tarihsel krizler, ikilemler ve kararlar (Bacanlı, 2005, s.162).

2.1.4.3.3. Rol oynama yönteminin yararlılıkları ve sınırlılıkları

Rol oynama yönteminin öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenci ve öğretmen açısından bir çok yararları olduğu araştırmanın bütünü içerisinde değerlendirilmiştir. Ancak rol oynama yöntemi diğer dramatik etkinlikler gibi çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Etkinliğin yapılandırma süreci zaman alıcı olması iyi planlamanın zorunluluğun beraberinde getirir. Bu da öğretmenler için daha fazla zaman ve emek demektir ancak T.C. İnkılap Tarihi öğretimi ve bu kapsamda tarih eğitiminin amaçlarının

gerçekleştirilmesinde etkili yöntemlerden birisi olduğu düşünülürse bu zaman ve emeğin boşa gitmeyeceği açıktır. Ancak burada yine öğretmenin bu konuda gerekli formasyona sahip olması gerektiği aşıkardır. Örnek verecek olursak konuların seçiminde, rollerin dağıtımında veya herhangi bir aşamada yanlış bir seçim yönteminin etkinliliğini azaltabilir. Yine bir örnek verecek olursak rolleri hep aynı öğrencilerin Rol oynaması diğer öğrencileri olumsuz etkileyebilir.

Bütün bunlara ek olarak öğrencilerin sorumluluğu ciddiye almaması gibi durumlarda etkinliğin verimini etkileyebilir. Bu noktada da öğretmenin dersin ilk dakikalarında dikkat çekme motivasyon sağlama noktasında daha yoğun çalışması dersin başında öğrencileri yakalaması sürece dahil etmesi önemlidir.

2.2. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Clark (1981)'a göre rol oynama etkinlikleri yaşayarak öğrenme etkinlikleri ve öğrenme sürecinin farklı zamanlarında farklı amaçlar için kullanılabilir. Olumlu davranışları ve tutumları gösterir ve geliştirirken, kavramları netleştirirken, toplumsal olayları ele alıp tartışırken, problemleri açıklarken ve çözüm yolları ararken, öğrencileri gerçek yaşamla ilgili durumlara hazırlarken kullanabilir (Aktaran Yavuz, 2005, s.317).

Çebi (1985) “Aktif Öğretim Yöntemlerinden Rol Oynama” adlı yüksek lisans tezi ile rol oynama yönteminin öğrenciyi merkeze alan aktif bir öğretim yöntemi olduğunu belirterek, diğer öğretim yöntemleriyle karşılaştırmasını yaparak öğrenme kuramlarıyla ilişkisini incelemiştir.

Üstündağ (1988) tarafından hazırlanan “Dramatizasyon Ağırlıklı Yöntemin Etkililiği” adlı Yüksek Lisans tezi ile ilkokul 2. sınıf Hayat Bilgisi dersinde dramatizasyon ağırlıklı yöntemin takdir yönteminden daha etkili olduğunu ispatlamıştır.

Safranın (1993) tarihe yönelik öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini ihtiva eden çalışmasında, öğrencilerin %60,5'ine göre tarih dersi ezbere dayanmaktadır. Bu da öğrenmeyi güçleştirmektedir. Öğrencilerin %63,8'i tarih konularını sıkıcı

bulmaktadır. Öğretmenlerin derste kullandıkları yönteme ilişkin cevaplarda ise düz anlatım yöntemi %72,5 ile sık sık, %27,5 ile de arasına kullanılan durumuyla en çok tercih edilen yöntem olmuştur (Safran, 1993, s.60-63).

Barh ve Demirtaş (1996)'a göre düz anlatım, belki bilgi aktarımda en etkili yol olabilir. Ama aynı zamanda da en az bilginin akılda tutulabileceği yoldur (Aktaran; Şimşek 2000, s.75).

Koç (1998) “Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde öğrencilerin tarihsel olayları canlandırmalarının ve yaratıcı drama etkinliklerinin tarihe olan ilgilerini artırarak, tarihsel olayların neden ve sonuçlarını daha iyi kavrayabileceğini belirtmiştir.

Şimşek (2000) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Hikaye Anlatım Yönteminin Kullanımı” yüksek lisans tezinde öğrencilerin tarihsel hikayeleri ilgiyle dinledikleri bir başkasının bunları çocuğa anlatmasından daha fazla zevk aldıklarını belirterek, bu hikayelerin çocuk gruplarına basit bir rol oynama biçiminde kullanılabileceğini vurgulamıştır (Şimşek, 2000;17).

Üstündağ (2001)'a göre doğaçlama ve canlandırmalarının eğitim ve öğretimde belirlenen hedef ve davranışların kazandırılmasının yanı sıra yaratıcılığı geliştirme, eleştirel düşünme yeteneğini kazandırma soyut kavramları ve ya da yaşantıları somutlaştırma gibi temel becerilerin gelişmesinde önemli bir yer tuttuğunu belirtmektedir (Üstündağ, 2001: 78).

Bakar (2001), Ankara özelinde T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde yöntem seçimini etkileyen faktörler araştırmasında öğretmenlerin sırasıyla en çok kullanılmayı tercih ettikleri yöntem olarak soru cevap yöntemi, anlatım yöntemi ve grup tartışması yöntemi olduğunu sonucuna ulaşmıştır (Bakar, 2001, s.47).

Açıkgöz (2002) yaptığı kapsamlı literatür çalışmasında aktif öğretim yöntemleriyle hazırlanan öğrenme deneyimlerinin öğrenci başarısına olan etkisini değerlendirmiş, farklı sınıf düzeylerinde yaklaşık 100 den fazla araştırma sonucunu

da dikkate alarak bu sonuçların %90'ında aktif öğrenmenin öğrenci başarısı üzerinde olumlu katkılarının olduğu tablosunu ortaya çıkarmıştır.

Safran (2004) tarih öğretimi bağlamında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları gözetilerek, kronolojik tarih yerine problem merkezli tarih öğretimine geçilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Safran, 2004, s.112).

Yurtalan (2005)'in yaptığı yüksek lisans çalışmasında 6. sınıf tarih konularının öğretiminde drama tekniğinin nasıl kullanılabileceğine ilişkin yaptığı etkinliklerle öğrencilerin konuları öğrenme düzeylerini artıracak sonucuna varmıştır (Yurtalan, 2005).

Ata (2005)'ya göre oluşturmacı anlayışla tarih dersleri yeniden programlanmalı, bu amaçla tarih dersleri için öğrencilerin tarihi yaparak ve yaşayarak öğrenilebilecekleri tarih laboratuvarları oluşturulmalıdır. Böylece öğrencilerin bu odalarda bir tarihçi gibi çalışması tarihi yeniden yazarak, ürünler ortaya koymaları sağlanmış olacaktır (Ata, 2005, s. 83).

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde evren, denekler, deney deseni, veri toplama araçları, işlem basamakları, ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

Evren

Bu araştırmanın evreni Ankara ili Altındağ ilçesi Halim Şaşmaz İlköğretim Okulu 8/A ve 8/B şubeleri oluşturmaktadır.

Denekler

Araştırma, 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılı 2. döneminde Ankara ili Altındağ ilçesi Halim Şaşmaz İlköğretim Okulu 8/a ve 8/B sınıfları öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Deneklerin dağılımı Tablo IV.1’ de verilmiştir.

Tablo IV.1: Deneklerin Dağılımı

	Cinsiyet		N
	Kız	Erkek	
8-A Sınıfı	19	11	30
8-B Sınıfı	16	14	30
Toplam	35	25	60

Araştırma deseni

Araştırma, iki grupta uygulanmıştır, deney grubu ve kontrol grubu. 8/A ve 8/B sınıflarında birer ünite üzerinde uygulanmıştır. Ön test – son test deseni kullanılmıştır. Araştırma deseni Figüre IV.I.I’de gösterilmiştir.

Tablo IV.I.I.: Araştırma Deseni

Kontrol Grubu		Ön test	⇒	Düz anlatım yöntemi		Son test
	⇒				⇒	
Deney Grubu			⇒	Rol oynama yöntemi		

Veri toplama araçları

Bu araştırmada veriler, “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” dersi “Türk İnkılabı” bölümüne ilişkin bilişsel alanın bilgi, kavrama, uygulama düzeylerindeki hedef ve davranışların gerçekleşme derecelerini belirlemek amacıyla hedef ve davranışlara uygun hazırlanan çoktan seçmeli testle toplanmıştır. 30 maddeden oluşan testte 13 adet bilgi, 11 adet kavrama, ve 6 adet uygulama düzeyinde hedef – davranışı ölçücü niteliktedir.

İşlem basamağı

Araştırmada 8/A sınıfında düz anlatım yöntemi, 8/B sınıfında ise rol oynama yöntemi uygulanarak ilgili Beşinci bölüm konuları işlenmiştir. Uygulama öncesinde deney gruplarına ön test verilmiştir. Uygulama toplam 5 hafta sürmüştür. Uygulama sonunda ön testte yer alan sorular son test olarak tekrar verilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi

Öğrencilerin bilgi, kavrama, ve uygulama erişileri arasındaki farklılığı ortaya koymak için “t” testi kullanılmış, hata payı .05 olarak alınmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırma denencelerinin sınanmasına ilişkin bulgular verilmiştir.

BİLGİ DÜZEYİNE İLİŞKİN BULGULAR

Birinci denencede rol oynama yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin bilgi düzeyi erişisi, düz anlatım yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin bilgi düzeyi erişilerinden daha yüksek olacağı ileri sürülmüştür. Bu denenceye bağlı olarak öğrencilerin ön test ve son test bilgi düzeyi erişileri Tablo V.1. ve Tablo V.1.1. de gösterilmiştir.

Tablo V.1. de görüldüğü gibi 30'ar öğrencinin ön test puan ortalaması kontrol grubunun (8/A sınıfı) 4.03, deney grubunun (8/B sınıfı) 3.93' tür. Son test puan ortalamaları ise kontrol grubunda 5.93, deney grubunda 8.13' tür. Grup içi erişi puan ortalaması kontrol grubunda 1.90, deney grubunda 4.20' dir. Bu verilere göre ön test ve son test erişileri arasında hem deney grubu için ($t = 6.317$) hemde kontrol grubu için ($t = 14.14$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .05$). Bu sonuç her iki yönteminde etkili olduğunu göstermiştir.

Tablo V.1.: Deney Ve Kontrol Gruplarının Bilgi Düzeyi Erişileri.

	N	Ön test	Son test	Grup içi erişi	SS	t	p
Rol oynama yöntemi	30	3.93	8.13	4.20	1.63	14.14	.00
Düz anlatım yöntemi	30	4.03	5.93	1.90	1.65	6.317	.00

Gruplar arası erişiyi baktığımızda iki öğretim yöntemi arasında deney grubu daha iyi bir erişiyeye sahiptir (2.30). Tablo V.1.1 gösterildiği üzere deney ve kontrol grupları arasında rol oynama yöntemi lehinde anlamlı bir fark bulunmuştur ($t = 5.40$; $p < .05$). Bu sonuca göre bilgi düzeyi erişide hipotez edildiği gibi rol oynama yöntemi daha yüksek olmuştur.

Tablo V.1.1.: Deney Ve Kontrol Gruplarının Bilgi Düzeyi Gruplar Arası Erişileri.

	N	Grup içi eriş	SS	Gruplar arası eriş	t	p
Rol oynama yöntemi	30	4.20	1.63	2.30	5.40	.00
Düz anlatım yöntemi	30	1.90	1.65			

KAVRAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN BULGULAR

İkinci denencede rol oynama yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin kavrama düzeyi erişisi, düz anlatım yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin kavrama düzeyi erişilerinden daha yüksek olacağı ileri sürülmüştür. Bu denenceye bağlı olarak öğrencilerin ön test ve son test kavrama düzeyi erişileri Tablo V.2 ve Tablo V.2.1 de gösterilmiştir.

Tablo V.2. de görüldüğü gibi 30’ar öğrencinin ön test puan ortalaması kontrol grubunun (8/A sınıfı) 4.73, deney grubunun (8/B sınıfı) 5.63’ tür. Son test puan ortalamaları ise kontrol grubunda 5.63, deney grubunda 8.10’ dur. Grup içi eriş puan ortalaması kontrol grubunda 2.07, deney grubunda 2.47’ dir. Bu verilere göre ön test ve son test erişileri arasında hem deney grubu için ($t = 7.78$) hemde kontrol grubu için ($t = 2.03$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .05$). Bu sonuç her iki yönteminde etkili olduğunu göstermiştir.

Tablo V.2.: Deney Ve Kontrol Gruplarının Kavrama Düzeyi Erişileri.

	N	Ön test	Son test	Grup içi eriş	SS	t	p
Rol oynama yöntemi	30	5.63	8.10	2.47	2.03	6.71	.00
Düz anlatım yöntemi	30	4.73	6.80	2.07	1.44	7.78	.00

Gruplar arası erişiyeye baktığımızda iki öğretim yöntemi arasında deney grubu daha iyi bir erişiyeye sahiptir (.40). Buna rağmen Tablo V.2.1.’ de gösterildiği üzere deney ve kontrol grupları arasında rol oynama yöntemi lehinde anlamlı bir fark

bulunamamıştır ($t = .89$; $p > .05$). Ancak gruplar arası erişiyeye bakıldığında (.40) rol oynama yönteminin daha etkili olduğu görülmektedir.

Tablo V.2.1.: Deney Ve Kontrol Gruplarının Kavrama Düzeyi Gruplar Arası Erişileri.

	N	Grup içi erişiy	SS	Gruplar arası erişiy	t	p
Rol oynama yöntemi	30	2.47	2.01	.40	.89	.38
Düz anlatım yöntemi	30	2.07	1.44			

UYGULAMA DÜZEYİNE İLİŞKİN BULGULAR

Üçüncü denencede rol oynama yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin uygulama düzeyi erişisi, düz anlatım yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin uygulama düzeyi erişilerinden daha yüksek olacağı ileri sürülmüştür. Bu denenceye bağlı olarak öğrencilerin ön test ve son test uygulama düzeyi erişileri Tablo V.3. ve Tablo V.3.1. de gösterilmiştir.

Tablo V.3. de görüldüğü gibi 30'ar öğrencinin ön test puan ortalaması kontrol grubunun 2.60, deney grubunun 2.77' dir. Son test puan ortalamaları ise kontrol grubunda 3.47, deney grubunda 4.90' dir. Grup içi erişiy puan ortalaması kontrol grubunda .78, deney grubunda 1.30' dur. Bu verilere göre ön test ve son test erişileri arasında hem deney grubu için ($t = 8.95$) hemde kontrol grubu için ($t = 6.12$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .05$). Bu sonuç her iki yönteminde etkili olduğunu göstermiştir.

Tablo V.3.: Deney Ve Kontrol Gruplarının Uygulama Düzeyi Erişileri.

	N	Ön test	Son test	Grup içi eriş	SS	t	p
Rol oynama yöntemi	30	2.77	4.90	2.13	1.30	8.95	.00
Düz anlatım yöntemi	30	2.60	3.47	.87	.78	6.12	.00

Gruplar arası erişiyeye baktığımızda iki öğretim yöntemi arasında deney grubu daha iyi bir erişiyeye sahiptir (1.27). Tablo V.3.1.'de gösterildiği üzere deney ve kontrol grupları arasında rol oynama yöntemi lehinde anlamlı bir fark bulunmuştur ($t = 4.58$; $p < .05$). Bu sonuca göre uygulama düzeyi erişide hipotez edildiği gibi rol oynama yöntemi daha yüksek olmuştur.

Tablo V.3.1.: Deney Ve Kontrol Gruplarının Uygulama Düzeyi Gruplar Arası Erişileri.

	N	Grup içi eriş	SS	Gruplar arası eriş	t	p
Rol oynama yöntemi	30	2.13	1.30	1.27	4.58	.00
Düz anlatım yöntemi	30	.87	.78			

TOPLAM ERİŞİYE İLİŞKİN BULGULAR

Dördüncü denencede rol oynama yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin toplam erişisi, düz anlatım yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin toplam düzeyi erişilerinden daha yüksek olacağı ileri sürülmüştür. Bu denenceye bağlı olarak öğrencilerin ön test ve son test toplam düzeyi erişileri tablo V.4 ve Tablo V.4.1'de gösterilmiştir.

Tablo V.4'e göre 30'ar öğrencinin ön test toplam puan ortalaması deney grubunda 12.33; kontrol grubunda 11.37'dir. İki grup arasında ön test toplam puan ortalaması arsında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t = 1.21$; $p > .05$). Bu sonuç her iki grubunda toplam başlangıç düzeylerinin eşit olduğunu göstermiştir.

Tablo V.4.1. : Deney Ve Kontrol Gruplarının Ön Test Toplam Erişileri.

	N	Grup içi erişi	SS	Gruplar arası erişi	t	p
Rol oynama yöntemi	30	12.33	3.22	.96	1.21	.23
Düz anlatım yöntemi	30	11.37	2.90			

Tablo V.4.2'e göre 30'ar öğrencinin son test toplam puan ortalaması deney grubunda 21.13; kontrol grubunda 16.20'dir. İki grup arasında son test toplam puan ortalaması arsında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t = 5.79$; $p < .05$). Bu sonuca göre her iki yöntem arasında toplam öğrenmede hipotez edildiği gibi rol oynama yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin toplam erişisi, düz anlatım yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin toplam düzeyi erişilerinden daha yüksek olmuştur.

Tablo V.4.2.: Deney Ve Kontrol Gruplarının Son Test Toplam Erişileri.

	N	Grup içi erişi	SS	Gruplar arası erişi	t	p
Rol oynama yöntemi	30	21.13	3.84	4.93	5.79	.00
Düz anlatım yöntemi	30	16.20	2.67			

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına ve yorumlara dayalı olarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

SONUÇ

İlköğretim 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin işlenişinde kullanılan rol oynama yöntemi ile düz anlatım yönteminin öğrenci erişilerini ölçmek amacıyla toplam 60 öğrenci üzerinde ön test- son test sonucu elde edilen veriler yardımı ile, araştırmanın alt problemlerine yönelik varılan sonuçlar şöyledir:

a. Rol oynama yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin bilgi düzeyi erişileri ile düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin bilgi düzeyi erişileri arasında anlamlı bir fark vardır. Buradan rol oynama yönteminin kullanılmasının öğrencilerin bilgi düzeyi erişilerini artırıcı bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

b. Rol oynama yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin kavrama düzeyi erişileri ile düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin kavrama düzeyi erişileri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak Rol Oynama yönteminin kullanılmasının, öğrencilerin kavrama düzeyi erişilerini artırmada bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

c. Rol oynama yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin uygulama düzeyi erişileri ile düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin uygulama düzeyi erişileri arasında anlamlı bir fark vardır. Buradan rol oynama yönteminin kullanılmasının, öğrencilerin uygulama düzeyi erişilerini artırıcı bir rol aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

d. Rol oynama yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin toplam erişileri ile düz anlatım yönteminin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin toplam erişileri arasında anlamlı bir fark vardır. Buradan rol oynama yönteminin kullanılmasının, öğrencilerin toplam erişilerini artırıcı bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler:

1. İlköğretim 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde uygun konular seçilerek rol oynama yöntemi kullanılabilir.

2. Aynı yöntem ile ilgili ilköğretim I. Kademedede ayrı bir araştırma yapılabilir.

3. Araştırma süresi daha uzun süre tutulmalıdır.

4. Milli Eğitim sistemindeki yeniden yapılanma sürecinde öğrenciyi merkeze alan rol oynama yöntemi çağdaş bir yöntem olarak eğitim programlarında yerini almalıdır.

5. Rol oynama yöntemi yaşayarak öğrenme ortamı sağladığı için bu öğrenme yönteminin gerçekleştirilebileceği tarih laboratuvarları ya da odaları oluşturulmalıdır. Aynı zamanda müzeler ve tarihi mekanlardan da yararlanma imkanları geliştirilmelidir.

6. Rol oynama yönteminin tarih konularının öğretiminde kullanılabilmesi için gerekli araştırma çalışmaları yapıp bu konuda öğretmenlere yönelik yardımcı kitaplar hazırlanmalıdır.

7. Rol oynama yönteminin uygulanabilmesinde öğretmen faktörünün önemli olduğu bir gerçektir. Bu yüzde öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim verilmelidir. Bu hizmetiçi eğitimde Milli Eğitim Bakanlığı Üniversitelerle işbirliği içinde çalışmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Kamile Ün (1993). **İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Geleneksel Öğretim.** Ank. Üniv. Eğt. Bil. Fak. 1. ulusal Eğitim Bilim Kongresi Ankara. MEB. Yay.
- Adıgüzel, Ömer (1993). **Oyun ve yaratıcı Drama İlişkisi.** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ağakay, Mehmet Ali (1990). **Atatürk'ten 20 Anı.** Ankara Türk Dil Kurumu Yay.
- Aksoy, İlhan (2003). **Yüksek Öğretim Kurumlarında İnkılap Tarihi Öğretimi.** Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aksu, Dursun (2002). **Bilgisayar Destekli Öğretim Etkinliklerinin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Erişilerine Etkisi.** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi G.Ü. Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Akşin, Sina (2005). **“Atatürk Dönemi Türk Tarihçiliği”** 5. Türk Kültürü Kongresi Tarih, Tarihçilik, Tarih Yazımı. cIII. Yayına Hazırlayan: Alim Yanık. Ankara. A.K.M. Başkanlığı Yayınları.
- And, Metin (1973). **Oyun ve Bügü.** Ankara İş Bankası Yayınları
- ANDRAESS, Eric (1939). **Çocuğa Uygun Tarih Tedrisatı.** Çev. Kemal Kaya. İst.
- ARAL, Neriman.vd. (2000). **Okul öncesi Eğitim.** İst. YAPA Yay.
- _____ (2003). **Eğitimde Drama.** İst. YAPA Yay.
- Arslan, Erdal. (1994). **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları.** Yayına Hazırlayan Salih Özbaran .s.s:296. İst.Tarih Vakfı Yayınları.
- Ata, Bahri (1998a). **Tarih Öğretimine Bilimsel Problem Çözme Yönteminin Uygulanmasına Bir Model.** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Gazi üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- _____ (1998b). **“İngiltere’de Piaget ve Bruner’in Görüşlerinin İlk Öğretimine Yansıması Üzerine Bir Araştırma ‘Sempozyumu 15-16 Ekim 1998 Pamukkale Ünv. 4. Ulusal Sınıf Öğretmenleri”**
- _____ (2005). **“Tarih Pedagojisine uygun T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Nasıl Olmalıdır? “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük konularının Öğretimi. Sempozyum Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. Ankara s.s 73-86.**
- _____ (2006). **“İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Taslak Prog. Geliştirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar” Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi 10-11 Kasım 2005 Sempozyumu H.Ü.A.İ.İ.T. Enst. Ank.s.s 121-129.**
- Babadoğan, Cem (1996). **Model Öğretim Stratejilerinin Öğretim Öğrenim Süreçlerine Yansıması.** Yayımlanmış Doktora Tezi Ankara Ünv.Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Bacanlı, Hasan (1998). **Gelişim ve Öğrenme.** Ankara Nobel Yayınları.
- _____ (2006). **Duygusal Davranış Eğitimi.** Ankara Nobel Yayınları.
- Bakar, Yağar (2001). T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Yöntem Seçimini Etkileyen Faktörler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara. G.Ü. Eğitim Bilimler Fakültesi
- Banoğlu, Ahmet Niyazı (1954). **Nükte, Fıkra ve Çizgilerle Atatürk.** İstanbul Nuryak Matbaası.
- Barth, James, Abdullah Demirtaş (1996). **İlköğretim Sosyal Bilimler Öğretimi.** Ankara Milli Eğitimi Geliştirme Projesi. Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Deneme Basımı.
- Baymur, Fuat (1964). **Tarih Öğretimi.** Ankara.

- Behar, Büşra Ersanlı (1982). **İktidar ve Tarih**. İstanbul Afa Yayınları.
- Binbaşioğlu, Cavit (1983). **Özel Öğretim Yöntemleri**. Ankara. Binbaşioğlu Yayınları.
- Bloom, Benjamin (1995). **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**. Çev. Durmuş Ali Özçelik Ankara MEB. Yayınları.
- Blyth, Joan (1989). **History İn Primary Schools. Philadelphia**. Open University Pres.
- Candan, Ahmet Sait (1998). **Kavramlara Dayalı Tarih Öğretimi**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Courtney Richard (1980). **The Dramatic Curriculum**. Heinemann Educational Books. London.
- Çebi, Ahmet (1985). **Aktif Öğretim Yöntemlerinden Rol Oynama**. Ankara Üniversitesi.
- Çoruh, Selahattin (1950). **Okullarda Dramatizasyon**. İstanbul. Işıl Matbaası.
- Dance, E.H. (1969). **Orta Dereceli Okullarda Tarihin Yeri**. Çev. Osman Osman Horasanlı. İstanbul.
- Demircioğlu, İsmail Hakkı (2005). **Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar**. Ankara Anı Yayınları.
- Dilek, Dursun (2005). **“İlk ve Orta Öğretimde Atatürk İlke ve İnkıpları Nasıl Öğretilmeli”**. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi. Atatürk Araştırma Merkezi. Haz: Mehmet Seray-H. Tosun. Ankara s.s:88-90.
- Dökmen, Üstün (1994). **İletişim Çatışmaları ve Empati**. Ankara Sistem Yayıncılık.
- Dönmez, Cengiz (2006). **“Yüksek Öğretimde Eğitim ve Öğretim Elemanı Yetiştirme Sorunu”**. Türk Eğitim Sistemine Atatürkçülük ve Cumhuriyet

Tarihi Öğretimi. H.Ü. A.İ.İ.T. Enstitüsü. Editör Yasemin Doğaner. Ankara s.s.: 165.

Emiroğlu, Gülmisal (2006). **“İlköğretim Düzeyinde İnkılap Tarihi Ders Konularının Öğretimi: Metot ve Etkinlikler”**. Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi. H.Ü.A.İ.İ.T. Enstitüsü. Editör Yasemin Doğaner. Ankara s.s: 97-119.

Erden, Münire (1993). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara. Alkım Yayınevi.

Ertürk, Selahattin (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara.

Eral, Andrea (1997). **“Tarih Konuşan Drama”**. Çev: Tülin Sağlam. 6. Uluslar arası Eğitimde Drama Semineri. Ankara Alman Kültür Merkezi Yayın Dizisi s:17. s.s: 35-46.

Fidan, Nurettin (1985). **Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Ankara Alkım Yayınları.

Gardner, William v.d. (1997). **Sosyal Bilimler Öğretimi**. YÖK. Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.

Güneysu, Sibel (1991). **“Eğitimde Drama”**. Yapa 7. Ulusal Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Semineri. Eskişehir.

Gunning, Denniz (1978). **The Teaching of History Gram Helm** London.

Güngördü, Ersin (1998). **İlköğretim Okullarında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi**. Ankara Özcan Ofset.

Herse. J. (1971). **“The School Play”**. Drama and Theatre in Education. Ed. By. No. DODD. And W. Hickson, Heinemann Educational Boks, London.s.s. 73-83.

Heinnig, Ruth Bell (1988). **Creative Drama For The Classroom Teacher**. Western Michigan University Prentice. Hall Inc. New Jersey USA.

İlköğretim Okulu Ders Programları (2000). Mevzuat Dizisi, İstanbul. Milli Eğitim Yayın.

Joyce, B. Weil M, Shower, B. (1982). **Models of Teaching** Boston: Ally and Bacon

Kabapınar, Yücel (1991). **Müfredat Programları ve Ders Kitapları Açısından Orta Öğretimde Tarih Öğretimi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir Dokuz Eylül Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kafesoğlu, İbrahim (1963). **Tarih İlmi ve Bizde Tarihçilik**. İstanbul Tarih Dergisi. s: 19-20.

Koç, Filiz (1998). **Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi. “Sosyal Bilgilerde Bir Yöntem Olarak”**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçak, Kemal (1991). **Cumhuriyetin İlk Yıllarında Tarih Öğretimi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köksal Hüseyin (1997). **İlkokul Öğretmenlerinin Tarih Konularının İşlenişinde Duyusal Giriş Özelliklerinin İlişkin Tutumları**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köstüklü, Nuri (1998). **Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi**. Konya Selçuk Üniversitesi Yayınları.

Küçükahmet, Leyla (1989). **Öğretim ilke ve yöntemleri**. Ankara G.Ü. Yayınları.

Kütükoğlu, Mübahat (1995). **Tarih Araştırmalarında Usül**. İstanbul Kubbealtı Yayınları.

Levent, Tamer (1995). **Sanat Toplumu**. Sanat Eğitiminin Geleceği Semineri. 20-22 Ekim 194 Ankara Türk Alman Kültür ve İş. Kurulu Yayın Dizisi 8. s:154.

Leon, Halkın (1989). **Tarih Tenkidinin Unsurları**. Çev: Bahaeddin Yediyıldız. Ankara Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Mc Caslin, Neille (1990). **Creative Drama In The Clasroom**, Longman, London.

MEB. (1995). **İlköğretim Programı**. Ankara M.E.B. Yayınları.

MEB. (2000). İlköğretim Ders Programları.

MEB. (2006). Meb.gov.tr/porg-giriş.

MEB. (2006). Meb.gov.tr/mevzuat.

Metin, Celal (2003). **Türk Tarih Tezi ve Tarih Ders Kitaplarında Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. H.Ü.A.İ.İ.T Enstitüsü.

Morgül, Mehiye, (1999). Eğitimde Yaratıcı Dramaya Marhaba.. Ank. Kök. Yayıncılık.

Nichol, Jon (1991). **Tarih Öğretimi**. Çev. Mustafa Safran. Ankara.

Oğuzhan, Ferhan (1993). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara Emel Matbaacılık.

Okvuran, Ayşe (1993). **Yaratıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Düzeylerine Etkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Önder, Alev (1999). **Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama**. İstanbul Epsilon Yayınevi.

Özdemir, Evin (1965). **Uygulamalı Dramatizasyon** Ankara. Öğretmeni İş Başında Yetiştirme Bürosu Yayınları.

Öztürk, Cemil (2005). **“İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve**

Çözüm Önerileri. At. Ar. Merkezi. Haz: Mehmet Seray-H. Tosun. Ankara s:52.

Özdemir, Mustafa (1998). **Hayat Bilgisi Öğrenme ve Öğretme Etkinlikleri.**

Paykoç, Fersun, M. Kısakürek (1989). **Sosyal Bilgiler Öğretimi. Özel Öğretim Yöntemleri.** Eskişehir A.Ü. Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Paykoç, Fersun, (1991). **Tarih Öğretimi.** Eskişehir A.Ü. Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Rıza, Enver Tahir (1999). **Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri.** İzmir Anadolu Matbaası.

Safran, Mustafa (1993a). **“Orta Öğretim Kurumlarında Tarih Öğretiminin Yapı ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma”.** Ankara G.Ü. Fakültesi.

_____ (1993b). **“Değişik Öğretim Basamaklarında Tarih Derslerine İlişkin Tutumlar Üzerine Bir Araştırma”** Ankara Eğitim Dergisi s:4.

_____ (1993c). **“Tarih Öğretiminin Eğitimsel Amaçları”.** Ankara Belleten Dergisi s:220.

_____ (1999). **“Osmanlı Tarih Öğretimi ve Osmanlı İmajı”.** Ankara Türk Yurdu Dergisi s:148-149.

_____ (2004). **“Eğitim Bilimi Açısından Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Öğretimi”.** Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Yöntem Arayışları. Sempozyum. Editör: Bahaeddin Yediyıldız. Vd. H.Ü.A.İ.İ.T. Enstitüsü Ankara s:112.

Safran, Mustafa, Bahri Ata (1996). **“Okul Dışı Tarih Öğretimi”.** Ankara G.Ü. Eğitim Dergisi c.16 s:2.

Safran Mustafa, Hüseyin Köksal (2003). **Sosyal Bilgiler Ders Kitapları ve Sosyal Bilgilerin Mantığı**. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu. Sosyal Bilgiler. Ankara Gündüz Eğitim yayınları.

Sağlam, Tülin (1997). **Eğitimde Drama ve Türk Çocuklarının Ritüel Nitelikli Oyunlarının Eğitimde Drama Kullanımı**. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

San, İnci (1985). **Gençliğin Sanat Eğitimi. 5. İstanbul Saat Bayramı ve Gençlik Sempozyumu Sunulan Bildiriler**. İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları s:34-40.

_____ (1995). **Sanatta yaratıcılık Oyun**. Drama. Ankara. Ted Yayınları.

_____ (1996). **Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin**; Eğitsel Yaratıcı Drama. Yeni Türkiye Dergisi. s.7 s:148-161.

Selçuk Ziya (1997). **Eğitim Psikolojisi**. Ankara Pegem Yayınları.

Selçuk Ziya (2000). **Gelişim ve Öğrenme**. Ankara Nobel Yayınları.

Selçuk Ziya, vd. (2002). **Çoklu Zeka Uygulamaları**. Ankara Nobel Yayınları.

Senemoğlu, Nuray (2002). **Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya**. Akara Ertem Yayınları.

Sosyal Bilimler Öğretimi (1997). Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Ankara. YÖK, 1997.

Sönmez, Veysel (2000). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara tegem Yayınları.

Stanford, Michael (1994). **A. Companion To The Study Of History**. Blackwell.

Su, Mükerrerem Kamil (1988). **En Büyük Türkten Bize**. İstanbul. İnkılap Yayınevi.

Şimşek, Ahmet (2000). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Hikaye Anlatım Yönteminin Kullanımı**. Ankara G.Ü. Sosyal Bil. Enst.

Tekeli, İlhan (2004). **Tarih Bilinci ve Gençlik**. İstanbul Tarih Vakfı Yayınları.

Tekişik, Hüseyin (1994). **Sosyal Bilgiler Öğretimi 4. Sınıf Ders Kitabı Uygulama Kılavuzu** Tekişik Yayıncılık.

Tekin, Halil (1996). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. Ankara Yargı yayınları.

Tosh, John (1997). **Tarihin Peşinde**. Çev: Özden Arıkan. İstanbul.

Uluğ, Mücella (1997). **Niçin Oyun**. İstanbul Göçebe Yayınları.

Ülkütaşır, M.Şakir (1991). **Atatürk ve Harf Devrimi**. Ankara Türk Dil Kurumu Yayınları.

Üstündağ, Tülay (1986). **Dramatizasyon Yönteminin Etkililiği**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara. H.Ü.

_____ (1997). **Vatandaşlık ve İnsan Hakları Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Öğrencilerin Erişiyeye ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi**. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

_____ (2000). **Yaratıcı Dramada Öğretmenin Günlüğü**. Ankara Pegem Yayınları.

_____ (2001). **“Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak İlköğretimde Kullanılması”**. Öğrenmenin Oluşumu. Öğretme Model Strateji ve Teknikleri. Ankara MEB. Yayınları.

Vanderbeg, B. (1991). **Play Theory**. The Yong Child of Play. National Association for The Education of Yong Children Washington, D.C. Page. USA.

Varmış, Fatma (1988). **Eğitim Bilimine Giriş**. Akara Üniversitesi Basımevi.

Yavuz, Kudret Eren (2001). **Eğitim ve Öğretimde Çoklu Zeka Uygulamaları**. Ankara Ceceli Yayınları.

_____ (2002). **Duygusal Zeka Gelişimi**. Ankara Ceceli Yayınları.

_____ (2005). **Aktif Öğrenme Yöntemleri**. Ankara Ceceli Yayınları.

Yavuzer, Haluk (1996). **Çocuk Psikolojisi**. Ankara Remzi Yayınevi.

Yılmaz, Mehmet Serhat (2004). **İlköğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Programı İçeriğinin Değerlendirilmesi**. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara H.Ü.A.İ.İ.T. Enstitüsü.

_____ (2005). **“İlköğretimde Atatürkçülükle İlgili Konular Programı”**. İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Atatürk Araştırma Merkezi. Hazırlayan: Mehmet Seray-H. Tosun. Ankara s: 145-161.

Yılmaz, Mustafa (2006). **“Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi**. H.Ü.A.İ.İ. T. Enst. Edit: Yasemin Doğaner, Ankara s:1-5.

Yörükoğlu, Atalay (1992). **Çocuk ve Ruh Sağlığı**. Ankara Türkiye İş Bankası Yayınları.

Yurtalan, Emel (2005). **İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Drama Tekniğinin Kullanılması**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Wagner, B.J. (1990). **Doroth Heathcode Drama As Learning Medium**. Stanly Thornes, Publishers Ltd. 6. Ed.

EKLER

1. 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Programını Gösteren Çizelge
2. Hedef-Davranış ve Sorular
3. Günlük Ders Planı Örnekleri.
4. Uygulamaya Yönelik Pedagojik Kurs Sertifikaları Örnekleri
5. Rol Oynama Yöntemi Uygulama Fotoğrafları.

Ek 1-

8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Programı.

8/A -8/B Sınıfları T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Programı

SAAT	MART I. HAFTA	TARİHSEL OYUNLAR-DRAMATİK ETKİNLİKLER
1- 1.	A. Çağdaşlaşma ve uygarlık B. Siyasal Alanda İnkılap 1. Saltanatın kaldırılması 2. Cumhuriyetin İlanı 3. Halifeliğin Kaldırılması 4. Ankara'nın Başkent Oluşu 5. Çok Partili Rejim Denemeleri.	Atatürk ve İngiliz Kralı Oyunu. Hayal Dünyamızda Ankara Oyunu, Trafikte Kurallar Oyunu, Kuş Kafeste Oyunu.
	MART II. HAFTA	
1. 1.	C. Hukuk Alanında İnkılap 1. Anayasanın Kabulü 2. Türk Medeni Kanunu D. Eğitim ve Kültür Alanında İnkılap 1. Milli Eğitim 2. Tevhid-i Tedrisat 3. Yeni Türk Harflerinin Kabulü	“Adalet Mülkün temelidir” Oyunu. Haklarım nedir? Oyunu Atatürk ve Kadınlar Oyunu. Eşitlik nasıl sağlanır doğaçlama çalışmaları. Atatürk’ün en neşeli ve en üzüntülü günleri oyunu. Müzikli dans.
	MART III. HAFTA	
1. 1.	4. Milli Tarih 5. Türk Dili Çalışmaları 6. Milli Kültür 7. Güzel Sanatlar	Sözsüz selamlaşma-İlkel insanda iletişim doğaçlama oyunları. Milleti oluşturan unsurlar oyunu, tombala çekilişi oyunu.
	MART IV. HAFTA	
1. 1.	E. Toplumsal Alanda İnkılap 1. Din Kurumlarının Düzenlenmesi 2. Kıyafette Değişiklik	Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli Canlandırmaları, Türbelerde İnsan manzaraları doğaçlama oyunları, Atatürk ve Şapka Oyunu Moda ve Popüler Kültür Oyunu.
	MART V. HAFTA	
1. 1.	3. Takvim Saat ve Ölçülerde Değişiklik 4. Soyadı Kanunu 5. Kadının Toplumdaki Yeri 6. Sağlık Hizmetleri	Dünyada bugün saat oyunu. Pazarda pazarcılar dünyası oyunu. Hakan ve hatun oyunu. Doktor doktor derdime çare doğaçlama oyunları.
	NİSAN I. HAFTA	
1. 1.	F. Ekonomi Alanında İnkılap 1. Milli Ekonominin Kurulması 2. Tarım, Ticaret ve Sanayide Gelişmeler	Misak-ı İktisadi Oyunu. Tarlada Çiftçi ve Atatürk oyunu. Deniz hayatı belgeseli doğaçlama oyunları. Fabrikalar, makineler, trenler, uçaklar oyunu. Müzikle ritim oyunları.

Mart I. Hafta Ön test

Nisan I. Hafta Son test

KONULAR

GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı Öncesi Dünyanın Genel Görünümü

1. Birinci Dünya Savaşı Öncesi Genel Durum
2. Birinci Dünya Savaşı Öncesi Osmanlı İmparatorluğu'nun Durumu

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI

1. Birinci Dünya Savaşı'nın Nedenleri ve Savaşın Gelişmesi
 - a. Üçlü İttifak ve Üçlü İtilaf
 - b. Savaşın Başlaması ve Gelişmesi
2. Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'na Girmesi ve Savaşın Sonuçları
 - a. Savaşa Girme Nedenleri
 - b. Osmanlı İmparatorluğu'nun Savaştığı Cepheler (Çanakkale Savaşı'nın Türk ve Dünya Tarihindeki Yeri ve Önemi) (Konu ile ilgili bir okuma parçası)
 - c. Savaşın Sonuçları

İKİNCİ BÖLÜM

KURTULUŞ SAVAŞI ÖNCESİ OSMANLI

İMPARATORLUĞU'NUN DURUMU

1. Mondros Ateşkes Anlaşması'nın Uygulanışı ve İşgaller
2. Zararlı Cemiyetler
3. Yararlı Cemiyetler (Konu ile ilgili okuma parçası)
4. İşgaller Karşısında Osmanlı Yönetiminin Tutumu
5. İşgaller Karşısında Mustafa Kemal'in Duruma Bakışı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN HAYATI

- ATATÜRK'ÜN HAYATI

Doğum tarihi, yeri ve ailesi (anne ve babası)

İçinde yaşadığı sosyal ortam

Yetiştirme tarzı

Öğrenim hayatı

Fikir hayatı

Askerlik hayatı

Siyasi hayatı

Medeni hali

Eserleri

Karşılaştığı güçlükler

Son günleri

Atatürk'le ilgili anılar

1. Çocukluk Yılları ve Çevresi (Konu ile ilgili bir okuma parçası)

2. Eğitimi ve Öğrenimi

3. 19 Mayıs 1919'a kadar bulunduğu görevler ve yaptığı hizmetler (Konu ile ilgili bir okuma parçası)

4. Mustafa Kemal'in Kişiliği (Konu ile ilgili bir okuma parçası)

- ATATÜRK'İN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ VE ÇEŞİTLİ YÖNLERİ

Vatanseverliği

İdealistliği

Hakikatı arama gücü

Yaratıcı zihniyet

Sabır ve disiplin anlayışı

İleri görüşlülüğü

İyi kalpliliği

Açık sözlülüğü

İnsan ve millet sevgisi

Ölçülü davranışı (Okuma parçası şeklinde verilecektir)

Yersiz acıma gücünü kontrol

Mantıklılığı

Çok cepheliliği

Eğitimciliği

Sanatseverliği

Yöneticiliği

Rehberliği

Gurura yer vermemesi

Ümitsizliğe yer vermemesi

Metotlu alışması

Türk’ün öz vasıflarını bütünlükle ve en gerçek ölçüler içerisinde ilk defa ortaya koyan Türk büyüğu oluşu

İnsanlık aleminin en büyük fazilet örneği oluşu

İnkılapılığı

Birleştirme, bütünlleştirme gücü

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KURTULUş SAVAşI

1. Hazırlık Dönemi

a. Kuva-yi Milliye Hareketi

b. Mustafa Kemal’in Samsun’a çıkışı ve Milli Bilincin Uyandırılması

c. İşgallere Karşı İlk Direniş

Dayanıő

Milli Birlik ve Beraberlik Yönünden Dayanıőmanın Önemi

d. Amasya Genelgesi ve Önemi

e. Erzurum ve Sivas Kongreleri

f. Osmanlı Hükümetleri ve Temsil Heyeti

g. Son Osmanlı Mebusan Meclisi, Misak-ı Milli ve İstanbul’un İşgali

h. Büyük Millet Meclisi’nin Açılıőı ve alıőmaları

1. Büyük Millet Meclisi Hükümetine Karşı Ayaklanmalar

2. Sevr Antlaşması

3. Düzenli Ordunun Kurulması

4. Savaş Dönemi

a. Ermeni Sorunu ve Sonucu (Konu ile ilgili okuma parçası)

b. Güney Cephesi

c. İnönü Muharebeleri ve Sonuçları

(Okuma Parçası “İstiklal Marőı’nın Kabulü”)

(Okuma Parçası “Mustafa Kemal’in İsmet İnönü’ye Telgrafı”)

d. Sakarya Meydan Muharebesi ve Sonuçları

- e. Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi
- 5. Mudanya Ateşkes Antlaşması ve Önemi
(Konu ile ilgili bir okuma parçası)
- 6. Lozan Antlaşması ve Önemi
(Konu ile ilgili bir okuma parçası)

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRK İNKILABI

1. Siyasal Alanda
 - a. Saltanatın Kaldırılması
 - b. Cumhuriyet'in İlanı
 - c. Halifeliğin Kaldırılması
(Konu ile ilgili bir okuma parçası)
 - d. Türkiye'nin Yeniden İdari Teşkilatlanması, Ankara'nın Başkent Olması
 - e. Çok Partili Rejim Denemeleri
 1. Kurulan Siyasi Partiler
 2. Doğu İsyanı
 3. Mustafa Kemal'e Suikast
 4. Menemen Olayı
- Barışçılık
2. Hukuk Alanında
 - a. Anayasanın Kabulü (Teşkilatı Esasiye Kanunu)
 - b. Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu
3. Eğitim ve Kültür Alanında
 - Çağdaşlaşma ve Uygarlık
 - Kültürümüzü Çağdaş Uygarlık Düzeyinin Üzerine Çıkarma İdeali
 - Milli Tarih-Milli Ahlak-Milli Eğitim-Milli Kültür
 - Milli Kültürün Temelleri Milli Tarihtir
 - Türk Tarihinin Zenginliği
 - Türk Milletinin Tarihteki Yeri
 - Medeni ve Birleştirici Tarih Görüşü
 - Ahlakın kaynağı millettir

Milli Ahlaka Uygun Hareket Milli Birliği Sağlar

Milli Ahlakımız Medeni Esaslara Ters Düşmez

Türk Milli Eğitiminin Önemi

Eğitim Politikası

Milli Olmalı

Milli Olmalı

Çağdaş Olmalı

Milli Eğitim Sisteminin Gözeteceği Esaslar

Eğitimde Laiklik İlkesi

Eğitimde Uygulanacak İlkeler

Milli Kùltür Dinamik ve İleriye Dönük Olmalıdır

Milli Kùltürümüzün Yaygınlaştırılması

a. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Medreselerin Kaldırılması

- Türk Dili ve Edebiyatı

Türkçenin yaşıyan, canlı, tabii ve zengin olma özelliği

Milli kùltürün korunmasında dilin önemi

b. Yeni Türk Harflerinin Kabulü

(Konu ile ilgili okuma parçası)

- Akılcılık ve bilime verilen önem prensibi

c. Yeni Tarih Anlayışı ve Türk Dili Çalışmaları

d. Sanat ve Kùltür Hareketleri

- Güzel Sanatlar

Güzel Sanatları Geliştirme İdeali

Milletlerin Tanınmasında Güzel Sanatların Rolü

Sanat-Kùltür İlişkileri

Toplumda Sanatkarın Yeri

Güzel Sanatların Çeşitleri

Birbirimizi Sevmekte Sanatın Rolü

4. Toplumsal Alanda

a. Din kurumlarının düzenlenmesi

b. Kıyafette değişiklik

c. Takvim, Saat ve Ölçülerde Değişiklik

d. Soyadı Kanunu

- Kadının Türk Toplumundaki Yeri, Türk Kadın Hakları ve Aile Hayatı

Kadının Türk Toplumundaki Yeri

Siyasi hakları

e. Kadın Hakları (Konu ile ilgili okuma parçası)

f. Sağlık Hizmetleri

5. Ekonomi Alanında

a. Milli Ekonominin Kurulması

b. Tanım, Ticaret, Sanayi ve Bayındırlık Alanında Gelişmeler

ALTINCI BÖLÜM

TÜRK ORDUSU VE MİLLİ SAVUNMA

1. Askeri Alanda Gelişmeler

2. Milli Savunma (Konu ile ilgili okuma parçası)

YEDİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN DIŞ SİYASETİ

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE

Milli Dış Politika

1. Atatürk'ün Dış Siyaseti

2. Musul Sorunu ve Sonucu

3. Boğazlar Sorunu Montreaux Sözleşmesi

4. Balkan Antantı ve Sadabat Paktı

5. Hatay Sorunu ve Sonucu (Konu ile ilgili okuma parçası)

TEHDİT

Tehdidi Meydana Getiren Sebepler

Türkiye'nin Jeopolitik Önemi

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ATATÜRKÇÜLÜK

KENDİSİNDE “ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ”NİN

OLUŞMASINA SEBEP OLAN ETKENLER

- Mevcut Ortam

Padişah ve Hükümetin Durumu

Siyasi Durum

Ekonomik Durum

Sosyal ve Kültürel Durum

Askeri Durum

- Bağımsızlık İhtiyacı

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ

Atatürkçülüğün Tanımı ve Önemi

Atatürkçülüğün Nitelikleri

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE ÖZELLİK TAŞIYAN

ÖNEMLİ YAKLAŞIMLAR

İnsan Hak ve Hürriyetleri ile Sorumlulukları

Hak ve Hürriyetin Tanımı

Hürriyetin Çeşitli Şekilleri

Kişisel Hürriyetin Önemi ve Kutsallığı

Devletin Kişisel Hürriyetlere İlişkin Vazifeleri

Vatandaşlık Görevleri

ATATÜRK İLKELERİ

- Atatürk İlkelerinin Oluşturduğu Ortam

Osmanlı Devletindeki idare şekli

Milli Mücadele Sonunda Ortaya Çıkan Yeni Bir İdare Şekli Anlayışı

- Atatürk İlkelerinin Amacı

- Atatürk İlkelerinin Ortak Özellikleri

Türk Toplumunun İhtiyaçlarından Doğmuştur

Sözlük Anlamında Kalmamış Uygulamaya da Yansımıştır.

Bir Bütünü Oluşturan Ögelerdir

- Atatürk İlke ve İnkılaplarının Dayandığı Temel Esaslar

Milli Tarih Bilinci

Vatan ve Millet Sevgisi

MİLLÎ Dil

Bağımsızlık ve Özgürlük

Egemenliğin Millete Ait Olması

Milli Kültürün Geliştirilmesi Esası

Çağdaş, Uygarlık Düzeyinin Üstüne Çıkarılma

Türk Milliyetçiliğine İnanmak ve Güvenmek

Milli Birlik ve Beraberlik, Ülke Bütünlüğü

1. İLKELER

1. CUMHURİYETÇİLİK

- Genel tanımı
- Atatürkçü düşünce sisteminde cumhuriyetçilik kavramı
- Türkiye Cumhuriyetinin genel yapısı
- Türkiye Cumhuriyetinin nitelikleri
- Cumhuriyeti yıkmayı amaçlayan olaylar ve arkasındaki gerçekler
- Cumhuriyetin emanet edildiği gençliğin ideal yapısı
- Cumhuriyetçiliğin Türk toplumuna sağladığı faydalar
- Atatürkçü düşünce sisteminde Cumhuriyetçiliğe yönelik iç ve dış

tehdit

2. MİLLİYETÇİLİK

- Atatürkçü düşünce sisteminde milliyetçilik kavramı
- Atatürk milliyetçiliğinin tarihi ve nitelikleri
- Milli birlik ve beraberliğin anlam ve önemi
- Sosyal gücün gelişmesine katkısı
- Siyasi gücün gelişmesine katkısı
- Askeri gücün gelişmesine katkısı
- Kültürel gücün gelişmesine katkısı
- Atatürk milliyetçiliğinde milli birlik ve beraberliği güçlendiren

unsurlar

Milli eğitim

Misak-ı Milli

Dil, tarih, kültür ve gaye birliği

Milli kültür

Türklük şuuru

Manevi değerler

-Milliyetçiliğin Türk toplumuna sağladığı faydalar

- Atatürkçü düşünce sisteminde milliyetçiliğine yönelik iç ve dış

tehdit

3. HALKÇILIK

- Atatürkçü düşüncede halkçılık kavramı
- Halkçılığı esas alan diğer sistemler ile farkı
- Milli egemenliğin dayanağı olarak halkçılık
- Halkçılığı istismar eden odaklar
- Halkçılık ilkesinin gerektirdiği ekonomik vazifeler
- Halkçılığın Türk toplumuna sağladığı faydalar
- Atatürkçü düşünce sistemi içinde halkçılığa yönelik iç ve dış tehdit

4. DEVLETÇİLİK

- Devletin tanımı ve çeşitli modelleri
- Devlet ve hükümet kavramları
- Atatürkçü düşünce sisteminde devlet ve hükümet kavramları
- Atatürkçü düşünce sisteminde devletçiliğin tanımı
- Atatürkçü düşünce sisteminde devlet ve fert ilişkileri
- Atatürkçü düşünce sisteminde devletin başlıca vazifeleri
- Devletçiliğin Türk toplumuna sağladığı faydalar
- Atatürkçü düşünce sisteminde devletçiliğe yönelik iç ve dış tehdit

5. İNKILAPÇILIK

- Atatürkçü düşüncede inkılapçılık kavramı
- Atatürk'ün inkılap anlayışı
- Türk İnkılabını hazırlayan sebepler
- Türk İnkılabının başlıca safhası
- Türk İnkılabının uygulama dönemi
- Türk inkılabı ve sonuçları
- İnkılabın dinamik faaliyetlerin sağlanması ve geliştirilmesi için Türk toplumuna düşen görevler
- İnkılabın Türk toplumuna sağladığı faydalar
- Atatürkçü düşünce sisteminde inkılapçılığa yönelik iç ve dış tehdit

6. LAİKLİK

- Din nedir ve diğer müesseselerle ilişkileri
- Laikliğin genel esasları ve temel amaçları
- Atatürkçü düşüncede laiklik kavramı

- Dini İstismar ve taassup konularında Atatürk'ün düşünceleri
- Din ve vicdan hürriyeti
- İslam dini felsefesi içerisinde laikliğin yeri
- Atatürk ve İslam dini
- Ülkemizdeki irtica hareketleri
- Cumhuriyet öncesi ve sonrası din ve devlet işleri
- Laikliğin Türk toplumuna sağladığı faydalar
- Atatürkçü düşünce sisteminde laikliğe yönelik iç ve dış tehdit

7. ATATÜRK İLKELERİNE SAHİP ÇIKMAK VE DEVAMLILIĞINI SAĞLAMAK

2. MODERN TÜRKİYE'NİN KURULUŞUNDA ATATÜRK İLKELERİNİN YERİ VE ÖNEMİ

“Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” prensibi

Taassupsuzluk

Devletin taassubu etkisiz hale getirmesi

Taassubun zararları

(Okuma parçası “Atatürk'ün Gençliğe Hitabı”)

DOKUZUNCU BÖLÜM

ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE ATATÜRK'TEN SONRAKİ DÖNEM

1. Atatürk'ün Ölümü, Yurt İçi ve Yurt Dışındaki Yankıları (Okuma Parçası: İsmet İnönü'nün Atatürk'ün Ölümünden Sonra Türk Milletine Yayınladığı Beyanname)

2. İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı Seçilmesi
3. İkinci Dünya Savaşı ve Bu Savaşta Türkiye'nin Tutumu
4. Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve Türkiye'nin Üye Olması
5. Partili Döneme Geçiş
6. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
7. Kore Savaşı Kuzey Atlantik Paketi

ONUNCU BÖLÜM

İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye

- a. Atatürk'ün İkinci Dünya Savaşı Öncesindeki Görüşleri
- b. İkinci Dünya Savaşı'nın Nedenleri ve Sonuçları

c. İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Tutumu (Adana ve Kahire Konferansları üzerinde de durulacaktır) (M.E.B. İlköğretim Ders Programları, 2000, s.51-62).

Ek-2. Hedef-Davranış ve Sorular

HEDEF 1: Siyasal alandaki inkılaplarla ilgili olgular bilgisi

Davranış 1: Siyasal alandaki yapılan inkılaplarla ilgili olguların oluş sırasını bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme

Davranış 2: Saltanatın kaldırılmasının nedeni bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 3: Cumhuriyet döneminde kurulan siyasi partileri bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 4: Siyasal alandaki yapılan inkılaplarla ilgili olguların oluş sırasını bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 5: Cumhuriyetin ilanından önce gerçekleşen tarihi bir olguyu bir dizi seçenekler arasından bulup işaretleme.

HEDEF 2: Hukuk Alanında İnkılaplarla ilgili ilke ve genellemeleri kullanabilme.

Davranış 1: Osmanlı devletinde hukuk birliğinin olmamasından doğan problemi bir dizi seçenekler arasından bulup işaretleme.

Davranış 2: Osmanlıda kadının sosyal ve ekonomik haklarda erkeklerle eşit olmamasının ortaya çıkardığı durumu bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 3: Türk Devletinin anayasasını dört defa değiştirmesinin en temel nedenini bir dizi seçenek arasında bulup işaretleme.

HEDEF 3: Eğitim ve kültür alanında yapılan inkılapların önemini kavrayabilme.

Davranış 1: Eğitim alanındaki inkılapların temel amacını bir dizi seçenek arasında bulup işaretleme.

Davranış 2: Tevhid-i Tedrisat kanunun getirdiği yenilikleri bir dizi seçenek arasında bulup-işaretleme.

Davranış 3: Türk Dil Kurumunun temel kuruluş amacını bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

HEDEF 4: Türk Milli Eğitiminde yapılan inkılaplarla ilgili ilke ve genellemeleri kullanabilme.

Davranış 1: Osmanlı Devletinde eğitim birliğinin olmamasından dolayı ortaya çıkan problemin bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 2: Türk Milli Eğitiminin temel ilkelerinden laikliğe aykırı uygulamayı bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 3: Milli eğitimin yeniden yapılandırılması ve tüm okulların milli eğitime bağlanmasından beklenen sonucu bir dizi seçenek arasından bulup- işaretleme.

HEDEF 5: Atatürk'ün milli tarihimize ve Türk dili çalışmalarına verdiği önem kavrayabilme

Davranış 1: Türk Tarih Kurumu'nun niçin kurulduğunu bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 2: Türk milletinin köklü ve zengin bir tarihe sahip olduğunu bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 3: Dil ve tarih alanında yapılan inkılapların milliyetçilik ilkesiyle bağlantısını bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

HEDEF 6: Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önemi kavrayabilme.

Davranış 1: Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önemi bir dizi seçenek, arasından bulup işaretleme.

Davranış 2: Cumhuriyet döneminde güzel sanatlar ile ilgili yapılan uygulamalarla ulaşılmak istenen amacı bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

HEDEF 7: Türk Kadınının toplumdaki yerini kavrayabilme.

Davranış 1: Eski Türk devletlerinde “Hatun'un” görevlerini bir dizi seçenek arasından bulup-ışaretleme.

Davranış 2: Atatürk'ün sözlerinden Türk kadınının toplumdaki yerini bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 3: Türk kadınına verilen siyasal haklarla ulaşılmak istenen hedefi bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

HEDEF 8: Türk Kadınının Atatürk döneminde elde ettiği Sosyal ve Siyasal haklar ile ilgili olgular bilgisi.

Davranış 1: Türk kadınının seçme ve seçilme hakkına sahip olduğu tarihi bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 2: Türk kadınına Atatürk döneminde verilen sosyal hakları bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

HEDEF 9: Toplumsal alanda yapılan inkılaplarla ilgili olgular bilgisi

Davranış 1: Toplumsal alanda yapılan yenilikleri bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme

Davranış 2: Tarihi verilen inkılabın (şapka inkılabının) bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 3: Uluslar arası ekonomik ilişkilerimizi kolaylaştıran yeniliğin bir dizi seçmek arasından bulup işaretleme.

HEDEF 10: Ekonomi alanında yapılan inkılaplar kavramlar bilgisi.

Davranış 1: Misak-ı iktisadi'nin anlamını bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 2: Devletçilik kavramının anlamını bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Davranış 3: Kabotaj kavramının anlamını bir dizi seçenek arasından bulup işaretleme.

Değerli Öğrenci

Bu test, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında bulunan Türk İnkılabı bölümü ile ilgili yapılan uygulama sonucunda ne düzeyde bilgiye sahip olduğumuzu belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Teste bildireceğiniz cevaplar kesinlikle sınav amaçlı bir değerlendirme için kullanılmayacaktır. Bu nedenle cevabından emin olmadığımız soruları boş bırakınız. Test için cevaplama süresi 40 dakikadır. Cevap anahtarı testin son sayfasındadır.

Katkılarınız için teşekkür eder başarılar dilerim.

Hasan DOĞAN

1. Aşağıdakilerden hangisi eski Türk devletlerinde hükümdarın eşi

“Hatun’un” görevleri arasında değildir?

- A) Kurultay’da alınan kararlarda söz sahibiydi.
- B) Hükümdarla birlikte şöenlere katılırdı.
- C) Savaşta hükümdarın yanında yer alırdı.
- D) Ülke yönetiminde hükümdara yardımcı olurdu.

2. Atatürk, “Dünya’da hiçbir milletin kadını, ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte, Anadolu kadını kadar gayret gösterdim diyemez.” Demiştir.

Atatürk bu sözleriyle Türk kadının aşağıdaki hangi özelliğini vurgulamak istemiştir?

- A) Fedakarlığını
- B) Çocuklarına bağlılığını
- C) Konukseverliliğini
- D) Sanatseverliliğini

3. Aşağıdakilerde hangisi Türk kadınının Atatürk döneminde elde ettiği sosyal haklardan biri değildir?

- A) Mirastan eşit pay alma hakkı
- B) Çalışma hakkı
- C) Öğrenme hakkı
- d) Seçme ve seçilme hakkı

4. Türk kadınlarına önce belediye seçimlerine katılma, hakkı sonra muhtarlık seçimlerine katılma hakkı daha sonra da millet vekilliği seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.

Yukarıdaki gelişmelerle ulaşılmak istenen hedef aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Seçime katılmayı zorunlu hale getirmek
- B) Çok partili hayata geçmek
- C) Kadının yönetime katılmasını sağlamak
- D) Aile yapısında değişiklik yapmak

5. Cumhuriyet döneminde “Türk Tarih Kurumu’nun” kurulmasının sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türk ırkının üstünlüğünün ispatlanması
- B) Türk tarihinin araştırılması
- C) Laik devlet düzenine geçilmesi
- D) Devletçilik ilkesinin benimsenilmesi

6. Atatürk; “Türk kabiliyet ve kudretinin tarihteki başarıları meydana çıktıkça, bütün Türk çocukları kendileri için gerekli atılım kaynağını o tarihte bulunabileceklerdir.” Demek suretiyle aşağıdakilerden hangisini kastetmiştir?

- A) Türklerin tarih boyunca sürekli başarılı olduklarını
- B) Türklerin tarih boyunca birçok devlet kurduklarını
- C) Türklerin köklü ve zengin bir tarihe sahip olduklarını
- D) Türklerin sürekli olarak insanlığa hizmet ettiklerini

7. Atatürk’ün tarih ve dil alanında yaptığı inkılaplar aşağıdaki hangi Atatürk ilkesiyle bağlantılıdır?

- A) Cumhuriyetçilik
- B) Laiklik
- C) Halkçılık
- D) Milliyetçilik

8. I. Yeni Türk harflerinin kabul edilmesi

II. Millet mekteplerinin açılması

Yukarıdaki yeniliklerin temel amacı aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeye yöneliktir?

- A) Türk dilini başka diller etkisinden kurtarmak
- B) Okuma yazma oranını artırmak.
- C) İnkılapları tanıtmak
- D) Dil birliği sağlamak

9. Tevhid-i Tedrisat (öğretimin birleştirilmesi) kanunun getirdiği yenilikler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Eğitim ve öğretimin laikleştirilmesi
- B) Pozitif bilimlerin okutulmasına ağırlık verilmesi
- C) Çağdaş ve milli programların uygulanmaya başlanması
- D) Yeni harflerin uygulanmaya başlanması

10. Türk Dil Kurumu'nun temel kuruluş amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türk dilini yabancı dillerin etkisinden kurtarmak
- B) Türkçe'nin en eski dillerinde biri olduğunu ispatlamak
- C) Eğitim ve öğretimin yaygınlaşmasını sağlamak
- D) Türk dilindeki gelişmeleri takip etmek

11. Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyet döneminden kurulan siyasi partilerden biri değildir?

- A) Cumhuriyet Halk Partisi
- B) Terakki perver Cumhuriyet Partisi
- C) Serbest Cumhuriyet Partisi
- D) İttihat ve Terakki Partisi

12. Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyetin ilanından önce olmuştur?

- A) Ankara'nın başkent olması
- B) Halifeliğin Kaldırılması
- C) Harf İnkılabı
- D) Medeni Kanunun Kabulü

13. Atatürk; "Hepiniz mebus olabilirsiniz, vekil olabilirsiniz, hatta Cumhurbaşkanı olabilirsiniz. Fakat bir sanatkar olamazsınız" demiştir. Atatürk bu sözü ile aşağıdakilerden hangisini kastetmiştir?

- A) Herkesin mebus olabileceğini
- B) Güzel sanatların gerekliliğini
- C) Özgür düşüncenin önemini
- D) Sanatçının önemini

14. I. Saltanatın kaldırılması
II. Ankara'nın başkent oluşu
III. Cumhuriyetin ilanı

Yukarıdaki gelişmelerin oluş sırasını aşağıdakilerden hangisidir?

- A) I, II, III
B) II, I, III
C) III, I, II
D) I, III, II

15. Aşağıdakilerden hangisi halifeliğin kaldırılmasını gerektiren durumlardan biri değildir?

- A) Halifenin bazı yasa dışı davranışları
B) Halifeliğin Cumhuriyet ilkeleriyle bağdaşmaması
C) Halifeliğe bazı çevrelerce siyasal haklar tanınmak istenmesi
D) Halifenin kendisini padişah ilan etmesi

16. Aşağıdakilerden hangisi ile siyasal ve dinsel güçlerin tek elde toplanması ortada kaldırılmıştır?

- A) Saltanatın kaldırılmasıyla
B) Cumhuriyetin ilanıyla
C) Medeni Kanunun kabulü ile
D) Şerriyye Vekaletinin kaldırılması ile

17. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde Cumhuriyet döneminde Türk kadınına verilen seçme ve seçilme hakkının tarihi doğru verilmiştir?

- A) 1930
B) 1932
C) 1934
D) 1936

18. Osmanlı Devletinde farklı amaçlara göre kurulmuş bir çok mahkeme vardır. Bunlar azınlık mahkemeleri; Kapitülasyon Kanunları uygulayan mahkemeler ve geleneksel mahkemelerdi.

Yukarıda verilen bu durum aşağıdakilerden hangisine yol açmıştır?

- A) Azınlıkların barış içinde yaşamasına
- B) Uluslar arası ticaretin gelişmesine
- C) Adalet birliğinin olmamasına
- D) Vergilerin toplanmamasına

19. Osmanlı'da dini nikahla, kadına mirastan eşit pay verme, boşanma ve çalışma hakları tanınmıyordu. Bu durum aşağıdakilerden hangisine yol açmıştır?

- A) Evliliğin zorlaşmasına
- B) Kadının geri planda kalmasına
- C) İşgücünün zayıflamasına
- D) Kadının özgür olmasına

20. Yeni Türk Devleti 1921'de Teşkilat-ı Esasi 1924, 1961 ve 1982'de de yeni anayasalar hazırlamış ve uygulamaya koymuştur. Türk Devletin anayasa değiştirmesinin en temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Önceki anayasaların demokratik olmamaları
- B) Toplumun ihtiyaçlarına cevap vermemeleri
- C) Yasaların az ve kısa olmaları
- D) Devlet tarafından uygulanmamış olmaları

21. Türkiye Cumhuriyet'inde; Ülkemizde bulunan bütün okulların Milli Eğitim Bakanlığına bağlanması, Karma eğitime geçilmesi, İlköğretimin zorunlu hale getirilmesi gibi uygulamalarla amaçlanan en önemli sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çağdaş eğitimin gerçekleştirilmesi
- B) Herkese eşit eğitim verilmesi
- C) Ulusal eğitime geçilmesi
- D) Kaliteli teknik eleman yetiştirilmesi

22. Osmanlının son döneminde medreselerin yanı sıra, batı tarzının eğitim veren okullar açılmış, bunun yanı sıra azınlıkların da kendilerine ait okulları bulunmaktaydı.

Bu durum toplumsal alanda aşağıdakilerden hangisine yol açmıştır?

- A) Kültür çatışmasını doğurmuştur.
- B) Kültürler arası etkileşimi sağlamıştır.
- C) Yabancıların iç işlerimize karışmasını sağlamıştır.
- D) Yabancı dil öğrenimini kolaylaştırmıştır.

23. Milli Eğitim temel ilkelerinden birisi de laiklik ilkesidir.

Aşağıdaki uygulamalardan hangisi bu ilkeyle çelişir?

- A) Öğretimde din derslerinin yer alması
- B) Din adamı yetiştiren okulların olması
- C) Öğrencilerin dinsel inançlarının dikkate alınması
- D) Eğitimin din kurallarına göre düzenlenmesi

24. “Misak-ı iktisadi” kavramının anlattığı düşünce nedir?

- A) Ulusal ekonomiyi gerçekleştirmek
- B) Ulusal sınırların sağlanması
- C) Ulusal birlik ve beraberlik
- D) Çağdaş uygarlık seviyesine çıkma

25. Cumhuriyet ilk yıllarında

- I. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinin açılması
- II. Ankara Devlet Konservatuarının Kurulması

Yukarıdaki gelişmeler aşağıdakilerden hangisinin kanıtı olarak gösterilebilir?

- A) İnsanların sanata önem verdiğine
- B) Güzel sanatlar alanında gelişmeler yaşandığını
- C) Çağdaşlaşmanın gerçekleştiğini
- D) Okullaşma oranının arttığını

26. Halkın temel ihtiyaçlarının özel sektör tarafından üretilmemesi durumunda, devletin bu ihtiyaçlara cevap verecek üretimi yapması aşağıdaki hangi ilke ile ilgilidir?

- A) Halkçılık
- B) Laiklik
- C) Devletçilik
- D) Milliyetçilik

27. Kabotaj kavramının tanımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir ülkenin limanları arasındaki gemi işletme işine denir
- B) Bir ülkede çalışanlardan alınan vergiye denir
- C) Bir ülkenin başka ülkeyle imzaladığı antlaşmaya denir
- D) Bilgi alma işine denir

28. Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyet döneminde yapılan toplumsal inkılaplardan biri değildir?

- A) Kıyafette değişiklik
- B) Yeni Türk harflerinin kabulü
- C) Ölçülerde değişiklik
- D) Tekke ve türbelerin kapatılması

29. 25 Kasım 1925 tarihinde toplumsal alanda gerçekleştirilen inkılap hareketi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tekke ve türbelerin kapatılması
- B) Miladi takvimin kabul edilmesi
- C) Şapka kanunun kabul edilmesi
- D) Soyadı kanunun kabul edilmesi

30. Aşağıdakilerden hangisi uluslar arası ekonomik ilişkilerimizde ülkemizde kolaylık sağlamıştır?

- A) Kıyafet değişikliği
- B) Bankaların kurulması
- C) Takvim, saat ve ölçülerde değişiklik
- D) Halifeliğin kaldırılması

Ek-3. Günlük Ders Plan Örnekleri

DENEY GRUBUNDA AİT GÜNLÜK PLAN
(ROL OYNAMA YÖNTEMİ)

MART I. HAFTA

Ders Planı I

I. Hazırlık

Dersin Adı : T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

Ünitenin Adı : Türk İnkılabı

Konu : Siyasal Alanda İnkılaplar

Süre : 40 + 40 = 80 dakika

Yöntem ve Teknikler : Rol oynama, Doğaçlama, Grupla Çalışma Soru Cevap

Kaynak, Araç-Gereç : Ders Kitabı, çeşitli nesneler, giysiler, teyp, renkli kartonlar vb.

HEDEF:

I. Siyasi alanda yapılan inkılaplarla ilgili olgular bilgisi.

Davranışlar:

1. Saltanatın kaldırılmasının nedenlerini söyleme
2. Halifeliğin kaldırılmasının nedenlerini söyleme
3. Siyasi alanda yapılan diğer inkılapları söyleme
4. Siyasal alanda gerçekleştirilen inkılapların kronolojisini söyleme.

II. Dersin İşlenişi:

1. Dikkat Çekme: Öğretmenin sınıfa girdiğinde öğrencileri ayakta bekletmesi, kendisinin oturup yoklama defterini yazması, oturmak isteyenlere “ben buranın padişahıyım ne dersem onu yapacaksınız” diyerek, oturmalarına, kendi aralarında konuşmalarına izin vermemesi. Daha sonra öğrencilere emirler vermesi (Örnek: otur, kalk, bazı öğrencilerin yerini değiştirmesi, tek ayak üstünde beklenmesi vb.) daha sonra öğrencilere rahat olmaları söylenerek oturtulur. Yapılan uygulamada neler hissettikleri sorulur. Cevaplar alınır.

2. Güdüleme: Bugün konularımızda Saltanatın ve halifeliğin niçin kaldırıldığını, Cumhuriyet yönetiminin insan kişiliğine uygun bir yönetim şekli olduğunu öğreneceğiz. Saltanat yöntemi ile Cumhuriyeti karşılaştıracacağız. Siyasi alanda ne gibi

yeniliklerin gerçekleştiğini öğreneceğiz. Bu konuları öğrenirken sizlerde çeşitli roller canlandıracaksınız. Bazı arkadaşlarımız daha önceden hazırlandılar, onların oyunlarını izleyeceğiz. Oyuna geçmeden daha önceki bilgilerimizi hatırlayalım diyerek aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltmesi:

3. Geliştirme – Sunu:

1. Öğretmenin;

- Padişah kimdir?
- Osmanlı padişahlarından en sevdiğiniz padişahlar kimdir?
- Kurtuluş savaşında padişah nasıl bir rol oynamıştır?
- Osmanlılara halifelik nasıl geçmiştir.

Sorularla önceki bilgilerin hatırlatılmasından sonra daha önce oyun için hazırlana öğrencilerin sınıfın ortasına davet edilmesi.

2. Öğretmenin oyunla ilgili kısaca bilgi vermesi. Oyunu dikkatlice izlemeleri; bilmedikleri noktaları not almaları gerektiği hatırlatılır. Oyunun sonunda konuyla ilgili sorular yöneltileceği belirtilir.

3. Oyun: Atatürk ve İngiliz kralı

Oyundaki kişiler : Atatürk, İsmet İnönü, İngiliz kralı, iki koruma hizmetçi.

Hareketler

Konuşmalar

Salon ortasında masa ve sandalyeler vardır. Mustafa Kemal ve İsmet İnönü Ayakta ve İsmet İnönü ayakta sohbet ederler. Bu sırada içeriye İngiliz KRAL Edward girer (iki kişiyle birlikte) Atatürk ve İsmet İnönü kral ve heyetini karşılarlar el sıkışırlar.

Hareketler

Konuşmalar

Atatürk konuklarını masaya davet eder.
Herkes masa etrafında yerini alır.

Atatürk: Hoş geldiniz Kral hazretleri şeref verdiniz.

Kral Edward: O şeref bize aittir. Sizin gibi bir insan ile tanışmak benim için bir onurdur.

İnönü: hoş geldiniz

Kral: Hoş bulduk.

Kral: Ülkenizde büyük değişiklikler gördüm. Hem şehirler, hem de insanlar çok değişmiş, bütün bunları kısa zamanda nasıl yaptınız?

Atatürk: Tabi kolay olmadı. Ancak bu milletle biz bir çok işi başardık.

İnönü: Halkımıza güvendik.

Kral: Efendim size bir soru daha sorabilir miyim?

Atatürk: Tabi sorabilirsiniz.

Kral: Niçin saltanat yönetimine devam etmediniz? Bütün imkanlar elinizde olmasına rağmen siz ülkeyi seçimle yönetmeyi uygun buldunuz?

Atatürk: Ben padişah olamam, olmam. Türk insanı için en iyi rejim Cumhuriyet Rejimi'dir.

Kral: Cumhuriyet rejimi?

Atatürk: Evet, Cumhuriyet halk tarafından ülkenin yönetilmesidir. Halk seçtikleri insanlarla yönetime katılır.

Kral: Size hayranım. Bizi ve güçlü Avrupa ordularını dize getirdiniz.

Atatürk: Bu Anadolu'daki Halk olmasaydı ve inancımız olmasaydı bugün biz burada yoktur. 70-80 yaşındaki ninelerimiz bile bu savaşta bizim ile beraberdi. Biz her şeyimizi halkımızla birlikte yaptık ve daha çok işler başaracağız.

Kral: Türk insanına güveniyorsunuz.

Atatürk: Elbette. Türk insanı zeki ve çalışkandır. Kendisine doğru hedef gösterilirse başaramayacağı iş yoktur. Her işte başarılı olur.

Bu arada İsmet İnönü Bayan olan garsona işaret eder. Garson bayan elinde bir tepsiyle içeriye girer tepsi içerisinde su dolu bardaklar vardır. Bardakları tam masaya koyacakken kralın üzerine suyu döker.

Garson: Çok afedersiniz efendim.

Kral: Önemli değil

Atatürk: Kralım kusura bakmayın biraz önce söylediğim bir şeyi de düzelteceğim.

Kral: Hangisini?

Atatürk: Türk insanına her işi yaptırabilirsiniz. Her şeyi kolayca öğrenir. Ama be bir şey öğretemedim.

Kral: Nedir?

Atatürk: Ben bu Türk insanına uşak olmasını öğretemedim!

Oyun sonrasında rol alan öğrencilere aşağıdaki sorulara benzer sorular yöneltilecektir;

- Role nasıl hazırlandın?
- Rol yapma esnasında neler öğrendin.
- Rol yapma etkinliği boyunca yaşadığın duygular neydi?
- Rol yaparken en zorlandığın noktalar neydi?
- Rol etkinliğini yeniden uygulasan nelere dikkat edersin.

Etkinliği uygulayan öğrencilerle soru çalışması tamamlandıktan sonra saltanatın niçin kaldırıldığı, Cumhuriyetin ilanının gerekliliği halifelikğin kaldırılma nedenleri ve sonuçlarının sorularla öğrencilere buldurulması.

Ara Değerlendirme

1. İngiliz kralı'nın ülkemizi ziyaretinde dikkatini ne çekmiştir?
2. Atatürk başarılı olmalarını neye bağlıyor?
3. Cumhuriyet nedir? Açıklayınız.
4. Cumhuriyet yönetimi ile saltanatı karşılaştırınız.
5. Cumhuriyet hangi tarihte ilan edilmiştir?
6. Halifelik niçin kaldırılmıştır?
7. Rol yapan karakterlere bir soru sorsanız bu ne olurdu?

4. Öğretmenin kasetçaları açması (Ankara'ya özgü parçalar seçilecek seğmenler, halk müziği gibi). öğrencilere konuşma yapmada Ankara'yı canlandırmaları istenir. Yapılan canlandırmalar da hareketlerin ne anlama geldiği ilk önce canlandırmayı izleyen öğrencilere hareketlerden ne gibi sonuçlar çıkardıkları sorulur. Cevaplar alındıktan sonra canlandırmayı yapan öğrencilere hareketleriyle neyi anlatmak istedikleri sorulur. Oyundan sonra Ankara'nın başkent olmasının nedenleri sorularla öğrencilere buldurulur. Gerekli açıklamalar yapılır.

Ara Değerlendirme:

1. Temsil Heyeti niçin Ankara'ya gelmiştir?

2. Ankara niçin başkent yapılmıştır?
3. Ankara hangi tarihte başkent ilan edilmiştir?
4. Ankara’da yaşamakta mutlu musunuz?

5. Öğretmenin Ankara’nın trafik sorunundan bahsedip trafikle ilgili bir oyun oynatması. Oyunda çeşitli rollerle rol kartları önce de şöyle hazırlanmıştır:

Oyun Kartları

Birinci Sürücü Rolü: Trafikte kuralların gerekliliğine inanan bir sürücüsün ona göre hareket ediyorsun.

İkinci Sürücü Rolü: Trafikte kural tanımaz birisisin. Hiçbir kurala uymuyorsun, sinirlisin bütün yollar senin istediğini yapmak istiyorsun.

Trafik lambası rolü: Elindeki kırmızı, sarı ve yeşil renkli kartonlarla trafikte düzeni sağlıyorsun, ama aynı zamanda konuşabiliyorsun kural ihlali yapanları uyarıyorsun.

Rol alan öğrencilerin trafik ortamını canlandırmaları, oyunun rol almak isteyen diğerk öğrencilere tekrar edilmesi.

Oyunun sonunda trafik kurallarının insan ve toplum hayatı için önemi açıklanır. Öğretmenin: görüyoruz ki hayatımız da kurallar bazen hayati önem taşıyor. Peki Cumhuriyet yönetiminin ne gibi olmazsa olmaz şartları vardır? Sorusunun yöneltmesi cevapların alınması.

Siyasi partilerin cumhuriyet ve demokratik yönetimlerde bulunması gerektiği açıklanır. Cumhuriyet döneminde kurulan siyasi partiler sırasıyla tahtaya yazılır ve gerekli açıklamalar yapılır. Çok partili hayata geçmede kurulan siyasi partilerin

demokrasinin kurallarına göre hareket etmedikleri için kapatıldıkları tarihi olgularla açıklanacak.

Ara Değerlendirme:

1. Atatürk'ün kurduğu siyasi parti hangisidir?
2. Terakkiperver Cumhuriyet fırkası niçin kurulmuştur?
3. Çok partili rejim denemeleri niçin başarısızlıkla sonuçlanmıştır?
4. Cumhuriyet döneminde kurulan siyasi partileri söyleyiniz.

Özetleme: Kuş kafeste oyununun oynanması. Grubun halka oluşturmaları ortadaki ebenin dışarıya çıkmaya çalışması, diğerlerinin onu engellemesi halkadan çıkamayan öğrenciye o gün derste işlenen konularla ilgili soruların sorulması.

6. Kapanış: Gelecek derste Cumhuriyet döneminde hukuk alanında gerçekleştirilen yenilikleri öğreneceğiz. Bu konuyu araştırıp geliyorsunuz. Önümüzdeki derste “Adalet mülkün temelidir” diye mahkemede geçecek bir oyun oynayacağız. Elimde beş tane rol kartı var. Kimler oyunda görev almak ister? Diyerek görev alacak öğrencilerin belirlenmesi, bunların grup haline getirildikten sonra rol kartları verilmesi. Grubun isterse konuyla ilgili beraber bir senaryo yazabileceği, oyunla ilgili giysileri, araç gereçleri getirebilecekleri yazılmayacak, gerekli kaynak eserleri nasıl edinecekleri açıklanır. Hazırlıkların ders gününden önce öğretmene ulaştırılması istendikten sonra derse son verilir.

KONTROL GRUBU GÜNLÜK PLANI

(DÜZ ANLATIM YÖNTEMİ)

DERS PLANI I

Dersin Adı : T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

Ünitenin Adı : Türk İnkılabı

Konu : Siyasal alanda inkılaplar

Yöntem : Düz anlatım, soru cevap,

Kaynak, araç, gereç : Ders kitabı, yardımcı kitaplar

İşleyiş : Önceki konular kısaca hatırlatılacak, konular kitaptan okutularak, öğrencilere konular anlattırılacak, konular tarafımdan anlattırıldıktan konunun özeti yazdırılacak.

DERS PLANI III

I. HAZIRLIK

Dersin Adı : Türk İnkılabı

Konunun Adı : Eğitim ve Kültür Alanında İnkılap (Milli Tarih, Türk Dili Çalışmaları, Milli Kültür, Güzel Sanatlar)

Süre : 40 + 40 = 80 dakika

Yöntem ve Teknikler : Rol oynama, Soru-cevap, Tartışma, Grup Çalışması.

Kaynak, araç-gereç : Ders kitabı, yardımcı kaynaklar, tarihi paralar, posterler, resimler, çeşitli kostümler vb.

Hedef ve Davranışlar:

I. Atatürk'ün milli tarihimize ve Türk dili çalışmalarına verdiği önemi kavrama bilgisi

Davranışlar:

1. Türk Tarih Kurumu'nun niçin kurulduğunu söyleme.
2. Türk milletinin köklü ve zengin bir tarihe sahip olduğunu söyleme.
3. Dil ve tarih alanında yapılan inkılapların Atatürk ilkelerinin hangisiyle bağlantılı olduğunu söyleme.

II. Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önemi kavrama bilgisi

Davranışlar:

1. Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önemi örneklerle açıklama.
2. Güzel sanatlarla ilgili yapılan uygulamalarla ulaşılmak istenen hedefleri açıklama.

II. DERSİN İŞLENİŞİ

1. Dikkat Çekme: Bugün Atatürk'ten bir anı ile başlayalım diyerek: Okuldan, tarih dersinden kaçan öğrencilerle Atatürk arasında geçen bir anının anlatılması. Daha sonra size göre; T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi veya tarih derslerini niçin görürüz diyerek konunun tartışılması.
2. Güdüleme: Bugünkü derslerimizde Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk'ün Türk tarihi, Türk dili, Türk kültürü ile ilgili gerçekleştirdiği yenilikler ve güzel sanatlara verdiği önemi inceleyeceğiz.
3. Geliştirme-Sunu:
 1. Öğretmenin gönüllü beş öğrenciden oluşan gruba sınıf içerisinde yürüyüp konuşmadan birbirleriyle ve arkadaşlarıyla çeşitli hareketlerle selamlaşmalarını istemesi. Bu şekilde ikinci bir grup oluşturulur. Onlarda izlenilir.
 2. Sözsüz selamlaşmada öğrencilerin neler hissettiklerini sorması. Cevapların alınması. Daha sonra dil ve yazı olmasaydı ne olurdu? Sorusunun yöneltip tartışılması. Dil ve yazının olmadığı dönemlerde insanların nasıl yaşadıklarının canlandırılması.
 3. Öğretmen önceden getirdiği ve tarihimizin çeşitli dönemlerinde çeşitli alfabelerle yazılmış metinleri göstermesi konunun tartışıldıktan sonra öğretmenin: Bir milleti oluşturan unsurlar vardır. Şimdi arkadaşlarınızın bu konuyla ilgili bir oyun oyuncaklar, demesi (Hazırlanan bu senaryo daha önce gönüllü rol olan öğrencilerle birlikte çalışılmıştır).
4. Oyunun uygulanması:

KONU: MİLLETİ OLUŞTURAN UNSURLAR

5 kişiden oluşan bir grup. Her kişi milleti oluşturan unsurlardan birini canlandıracak, canlandırma sırasında zaman zaman öğrencilere sorular yöneltilecek. İzleyici öğrencilerin rol oyununu dikkatlice izlemeleri oyun sonunda sorular yöneltileceği belirtilir.

Hareketler	Konuşmalar
Dil Birliğini canlandıran öğrenci ortaya gelir.	1. Öğrenci (Dil Birliği) Arkadaşlar: Ben kimim biliyor musunuz? Her gün saat beraberiz. Biz toplum içerisinde hangi dil ile anlarız. Evet tabi ki, Türkçeyle. Arkadaşlar. Türk Milleti yüzyıllardır Türkçeyi yazı dili ve konuşma dili olarak kullanmıştır. Bundan sonra da, böyle devam edecek yoksa sizinle nasıl anlaşabiliriz? Güzel dilimizi daha iyi konuşmak için ne yapmalıyız.
Cevap beklenir.	- Evet daha çok kitap okumalıyız, daha çok çalışmalıyız.
Cevaplar alınır.	-Evet bildiniz Yurt-Vatan. İşte ben Yurt Birliğiyim. Üzerinde yaşadığımız bu vatan bin yıldan beri bize yurtluk yapmaktadır. Atalarımız çok eskiden beri buraları yurt edinmişlerdir. Bizde bu yurdumuzu koruyalım.
4. Öğrenci ortaya gelerek	4. Öğrenci (Kültür Birliği) -Arkadaşlar ben ise Kültür Birliği her milletin kendine özgü bir kültür vardır. Gelenek ve göreneklerimiz, alışkanlıklarımız inancımız bizim kültürümüzün bir parçasıdır. Bayramlarımız, anneannelerimizin okuduğu ninniler, türkülerimiz, oyunlarımız bizim kültür zenginliğimizdir. Kültürümüze sahip çıkalım.

Hareketler	Konuşmalar
5. Öğrenci	5. Öğrenci Ülkü Birliği -Bendeniz de arkadaşlar!, Ülkü birliğiyim. Ülkü kendisine ulaşılacak istenilen yüce dilektir. Türk milletinin ülküsü nedir? Acaba!
Cevaplar alınır	-Çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak, Cumhuriyetimizi yüceltmek ve kalkındırmak hepimizin ülküsüdür. Ortak ülküleri olmayan milletler yok olmaya mahkumdurlar. Öyleyse biz ülkümüze sahip çıkmalıyız.
Der ve yerinde durur. İkinci Öğrenci Birinci öğrencinin yanına gelerek	II. Öğrenci (Tarih Birliği) -Bendeniz Tarih Birliği bizim tarihimiz kahramanlıklarla dolu şanlı bir tarihtir. Atalarımız canlarını vererek bu güzel vatani bize bırakmışlardır. Her milletin ortak bir tarihi geçmişi vardır. Bugünümüzü iyi yapabilmemiz için geçmişimizi iyi bilmeliyiz. - Peki tarihimizde birçok kahraman vardır, değil mi? Bana örnek verebilir misiniz?
Cevaplar alındıktan sonra	-İşte bu kahraman atalarımızın yaptıkları yani tarihimiz birbirimize bağlamaktadır. O yüzden tarihimizi iyi bilmeliyiz.
3. Öğrenci ortaya gelerek	3. Öğrenci (Yurt Birliği) -Evet arkadaşlar hemen benim bir sorum olacak. Bir milletin üzerinde yaşadığı toprak parçasına ne denir?

Hareketler	Konuşmalar
5. Öğrenci sözünü bitirdikten sonra 5 öğrenci bir halka oluştururlar. Öğretmen devreye girerek soruları sormak için ortaya girer.	-Evet bu beş arkadaşlarımız yani Dil Birliği, Tarih Birliği, Ülkü Birliği, Yurt Birliği, Kültür Birliği bir arada toplanınca neyi meydana getirdiler. Cevaplar beklenir. -Evet Milleti, bu beş birliğin birleşmesiyle meydana gelir. Size bir sorum daha var. Dil birliğini canlandıran öğrenciyi halkadan çıkardıktan sonra Cevap beklenir. Diğer unsurlar içinde aynı şeyler tekrarlanır. -Dil Birliğini bu halkadan çıkardık. Acaba sonuç ne oldu?
5. Atatürk'ün dil ve tarih alanında yaptığı çalışmaların tartişılması tahtaya çıkan sonuçların kronolojileriyle birlikte yazılması.	
6. Güzel sanatlar nedir? Sorusunun sorulması. Bu soruyu konuşmadan ses, mimik, hareketleriyle göstermeleri istenir. Yapılan canlandırmaların hangi sanatı anlattığını öğrenciler tarafından bulunmaya çalışılır.	
7. Atatürk döneminde güzel sanatlarla ilgili çalışmaların neler olduğu açıklanır. Bunların gerçekteştirilme amacı tartişılarak bulunur. Daha sonra Atatürk'ün "Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz, fakat bir sanatkar olamazsınız." Sözünün anlatıldığı bir resim çalışmasının yapılması.	
4. Özetleme: Sınıftaki öğrencilerin yoklama sıralarına göre sayı söylemeleri söylenen sayının karşısında bulunan öğrenciye konularla ilgili soru yöneltilmesi. Doğru cevap veren öğrencinin sayı söylemesi.	

5. Tekrar güdüleme: Bugün Türk kültürüne ait öğelerin neler olduğunu, Atatürk dönemindeki yapılan devrimleri, çalışmaları öğrendik. O dönemde yapılan çalışmalar bugüne nasıl yansımıştır? Sorusuyla dil, tarih, sanat alanında yapılan çalışmaların bugüne yansması buldurulacak.

6. Kapanış: Gelecek ders toplumsal alanda yapılan inkıaplardan; Din kurumlarının düzenlenmesi ve kıyafetle değişiklik konularını öğreneceğiz. Konuyu araştırıp gelmenizi istiyorum. Ayrıca önümüzdeki ders yine rol oynama yöntemi ile konumuzu işleyeceğiz, elimde önümüzdeki haftaki konularla ilgili rol kartları bulunuyor, görev almak kim ister? Diyerek, rol olarak öğrenciler belirlenir. Rollere nasıl hazırlanmaları gerektiği, araç ve gereç getirebilecekleri, yardımcı kaynakların neler olduğu açıklanır. Hafta içi yaptıkları çalışmaları öğretmenle paylaşmaları gerektiği söylendikten sonra ders bitirilir.

KONTROL GRUBUNA AİT GÜNLÜK PLAN

(DÜZ ANLATIM YÖNTEMİ)

DERS PLANI III

Dersin Adı : T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

Ünitenin Adı : Türk İnkılabı

Konunun Adı : Eğitim ve Kültür Alanında İnkılap

Yöntem : Anlatım, soru-cevap

Araç-gereç : Ders kitabı

İşleyiş : Konuya hazırlanan öğrencilerce konunun anlattırılması. Konu tarafımdan anlatılarak, kitabın sonundaki sorular okunacak soruların cevapları deftere yazdırılacak.

Ek-4

Uygulamaya Yönelik Pedagojik Kurs Sertifika Örnekleri.

Ek-5**Rol Oynama Yöntemi Uygulama Fotoğrafları.**

